

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI

ISRARLI TAKİP SUÇU

Sezgi DEMİRKALE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GAZİANTEP- 2024

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS KABUL VE ONAY FORMU

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Kamu Hukuku Anabilim Dalı **Kamu Hukuku** Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi **Sezgi Demirkale** tarafından hazırlanan “**Israrlı Takip Suçu**” başlıklı tez, **12/01/2024** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu **başarılı** bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Görevi	Unvanı, Adı ve Soyadı	Kurumu/Üniversitesi	İmzası:
Tez Danışmanı	Doç. Dr. Ali Tanju SARIGÜL	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	
Jüri Başkanı	Doç. Dr. Ahmet BOZDAĞ	Gaziantep Üniversitesi	
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Hakan GÜNDÜZ	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	

Bu tez Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Ufuk AKBAŞ
Enstitü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Sezgi DEMİRKALE

ÖNSÖZ

Tez çalışmamı yaparken her aşamada kıymetli tecrübelerini, desteğini, katkılarını ve zamanını benden esirgemeyen, sabırla bütün sorularıma cevap vererek bu süreçte yoluma ışık tutan danışmanım, Doç. Dr. Ali Tanju SARIGÜL'e teşekkürü borç bilirim.

Tez jürimde yer alarak değerli zamanlarını bana ayıran, kıymetli görüş ve önerileriyle çalışmama katkıda bulunan, değerli hocalarım Doç. Dr. Ahmet BOZDAĞ'a ve Dr. Öğr. Üyesi Hakan GÜNDÜZ'e teşekkürlerimi sunarım.

Tezimin ve hayatımın her önemli anında yanımda olan, kıymetli çalışma arkadaşlarım Dr. Öğr. Üyesi İlhan KANUŞAĞI'na ve Uzman İletişimci Fatma ÖZCAN'a, koşulsuz sevgisi ile her daim yanımda olan babam Sinan ÖZDEMİR'e ve tanıdığım en güçlü kadın olan annem Meryem ÖZDEMİR'e çok teşekkür ederim.

Akademik çalışmalarım ve hayatımın her alanında desteğini benden esirgemeyen, bu süreçte her konuda bana sabreden, çalışmama büyük katkı sağlayan değerli eşim Arş. Gör. Fatih Tuğrul DEMİRKALE'ye sonsuz teşekkür ederim.

Bu süreçte onu ihmal ettiğim zamanlarda dahi sevgisiyle her zaman yanımda olan, hak ettiği ilgiyi sabırla ve sükûnetle bekleyen biricik kızım Nil DEMİRKALE'ye ileride annesi ile gurur duymasını temenni ederek, çok teşekkür ederim.

Son olarak bu çalışmayı, hikayelerine şahit olduğum veya olamadığım, şiddet mağduru kadınlara armağan eder, zihnindeki aydınlık ve kalbindeki güçle hakkını arayan tüm harika kadınlara ve haklarını arayabilmeleri için Türk kadınlarının yoluna ışık tutan Mustafa Kemal ATATÜRK'e tüm kalbimle teşekkür ederim.

Sezgi DEMİRKALE

Gaziantep - 2024

HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI

ISRARLI TAKİP SUÇU

Sezgi DEMİRKALE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Doç. Dr. Ali Tanju SARIGÜL

Özet

Tarih boyunca varlığını sürdüren kadına yönelik şiddet, günümüzde çok ciddi bir sorun haline gelmiştir. Kadına yönelik şiddetin birden fazla türü vardır. Bu şiddet türlerinden bazıları uzun yıllardır var olsa da farkındalık kazanması ve literatürde yer alması zaman almıştır. Bu bağlamda ısrarlı takip de son yılların sosyal ve kişisel ilişkilerinin değişen doğasına bağlı bir davranış ve suç türü değildir. Aksine terminolojik olarak yeni adlandırılmasına ve 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yakın tarihte tanımlanan bir suç olmasına rağmen uzun süredir var olan bir sorundur. İsrarlı takip suçunun yalnızca bireysel değil aynı zamanda toplumsal menfaatler üzerinde de ciddi sonuçlar doğurduğu açıktır. Bu sebeple düzenleme teorik olarak incelenirken aynı zamanda düzenlemenin işlevselliği açısından da değerlendirilmelidir. Çalışmamızda, ısrarlı takip ve ısrarlı takip için kullanılan farklı terimlerin kavramsal incelemesi ile diğer ülkelerde ve Türkiye'de suça dönüşüm süreci açıklanmıştır. Böylece suça dönüşen ısrarlı takibe ilişkin Türk Ceza Kanunu'ndaki düzenleme suçun unsurları bakımından değerlendirilmiş, nitelikli halleri ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali incelenmiştir. Ayrıca ısrarlı takip suçunun önlenmesine ve cezalandırılmasına ilişkin kamu otoritelerince yapılan çalışmalar ve sivil toplum kuruluşlarınca gerçekleştirilen uygulamalar ele alınmış, ısrarlı takip suçu düzenlemesi ölçülülük ilkesi ve suç politikasının temel ilkeleri bağlamında değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kadına Yönelik Şiddet, İsrarlı Takip Suçu, Türk Ceza Kanunu, Suç Politikası.

HASAN KALYONCU UNIVERSITY
GRADUATE EDUCATION INSTITUTE
DEPARTMENT OF PUBLIC LAW

STALKING

Sezgi Demirkale

MASTER'S THESIS

Advisor

Assoc. Prof. Dr. Ali Tanju Sarıg l

Abstract

Violence against women, which has existed throughout history, has become a very serious problem today. There is more than one type of violence against women. Although some of these types of violence have existed for many years, it took time for them to gain awareness and be included in the literature. In this context, stalking is not a type of behavior or crime that depends on the changing nature of social and personal relationships in recent years. On the contrary, although it has been named new terminologically and is a crime recently defined in the Turkish Penal Code No. 5237, it is a problem that has existed for a long time. It is clear that the crime of persistent stalking has serious consequences not only on individual but also on social interests. For this reason, while the arrangement is examined theoretically, it should also be evaluated in terms of functionality. In our study, the process of transformation into crime in other countries and Turkey is explained through a conceptual examination of the different terms used for stalking and stalking. Thus, the regulation in the Turkish Penal Code regarding persistent stalking, which turns into a crime, was evaluated in terms of the elements of the crime, and its qualified forms and aggravated forms due to its consequences were examined. In addition, the studies carried out by the state and the practices carried out by non-governmental organizations regarding the prevention and punishment of the crime of stalking were discussed, and the regulation of the crime of stalking was evaluated in the context of the principle of proportionality and the basic principles of crime policy.

Keywords: Violence Against Women, Stalking Crime, Turkish Penal Code, Crime Policy.

İÇİNDEKİLER

ÇİZELGE LİSTESİ	X
ŞEKİLLER LİSTESİ	Xİ
GİRİŞ.....	1
I. BÖLÜM	4
ISRARLI TAKİP (STALKİNG) KAVRAMI VE SUÇA DÖNÜŞME SÜRECİ.....	4
1.1. Israrlı Takip İçin Kullanılan Çeşitli Kavramların İncelenmesi	4
1.1.1. “Stalking” teriminin tanımı	4
1.1.2. “Israrlı Takip” ve “Stalking” terimlerinin anlam bakımından karşılaştırılması	5
1.1.3. “Stalking” terimine karşılık kullanılan terimler ve anlamları	7
1.1.4. Psikoloji bilimi bakımından “ısrarlı takip” kavramı.....	10
1.2. Israrlı Takip (Stalking) Kavramının Suça Dönüşüm Süreci	11
1.2.1. Genel olarak	11
1.2.2. “Stalking” kavramının ortaya çıkışı: ABD örneği	12
1.2.3. Anayasal kaygılarla tartışmalı “Nachstellung”: Almanya	16
1.2.4. Önce disiplin suçu sonra ilişki içi şiddet “du harcèlement”: Belçika	21
1.2.5. Hükümetin reddi, parlamentonun çabası “belaging”: Hollanda.....	23
1.2.6. Tarihi eski, tanımı yeni suç “forfølgelse”: Danimarka	26
1.2.7. Eski suç yeni terim “stalking”: İngiltere	28
1.2.8. Türkiye’de ısrarlı takibin suça sönüşümü	30
1.2.8.1. Genel olarak.....	30
1.2.8.2. Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi’nde (İstanbul Sözleşmesi) ısrarlı takip	32
1.2.8.3. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’da ısrarlı takip	34
1.2.8.4. 7406 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun sonrasında ısrarlı takip suçu	36
II. BÖLÜM.....	38
5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU KAPSAMINDA ISRARLI TAKİP SUÇUNUN UNSURLARI, HUKUKA AYKIRILIK, KUSURLULUK VE ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ	38
2.1. Genel Olarak	38
2.2. Korunan Hukuki Değer	38

2.2.1.	Kişinin huzuru kavramı.....	40
2.2.2.	Güven içinde yaşama hakkının kapsamı.....	42
2.3.	Maddi Unsur.....	45
2.3.1.	Fiil.....	46
2.3.1.1.	Israr	47
2.3.1.2.	Fiziken takip	48
2.3.1.3.	Haberleşme ve iletişim araçları ile bilişim sistemlerini kullanarak temas kurmaya çalışmak.....	49
2.3.1.4.	Üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak.....	50
2.3.2.	Fail	51
2.3.3.	Mağdur	52
2.3.4.	Netice	53
2.3.5.	Nedensellik bağı ve objektif isnadiyet.....	54
2.3.6.	Suçun nitelikli halleri.....	55
2.3.6.1.	Suçun çocuğa, ayrılık kararı verilen veya boşanılan eşe karşı işlenmesi ..	56
2.3.6.2.	Suçun, hakkında koruma tedbirlerine hükmolunan fail tarafından işlenmesi	57
2.3.7.	Neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali	58
2.4.	Manevi Unsur	59
2.4.1.	Kastın görünüm biçimi	60
2.5.	Hukuka Aykırılık.....	63
2.6.	Kusurluluk.....	65
2.7.	Suçun Özel Görünüş Biçimleri.....	66
2.7.1.	Teşebbüs.....	66
2.7.2.	İştirak	67
2.7.3.	İçtima	68

III. BÖLÜM.....72

ISRARLI TAKİP SUÇUNA İLİŞKİN SUÇ POLİTİKASININ VE MUHAKEYMENİN DEĞERLENDİRİLMESİ72

3.1.	Israrlı Takip Suçunun Önlenmesine İlişkin Politikaların Değerlendirilmesi	73
3.1.1.	Israrlı takip suçunun önlenmesine ilişkin çalışmalar.....	73
3.1.1.1.	Israrlı takip suçunun kadına yönelik şiddet kapsamına alınması.....	74
3.1.1.2.	Devlet tarafından gerçekleştirilen uygulamalar	77
3.1.1.3.	Sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları	81
3.1.2.	Israrlı takip suçunun önlenmesinde menfaatlerin değerlendirilmesi	82
3.2.	Israrlı Takip Suçunun Muhakemesi.....	88
3.2.1.	Şikâyet.....	89
3.2.2.	Uzlaştırma	91
3.3.	Israrlı Takip Suçu Düzenlemesinin Ölçülülük ilkesi ve Suç Politikasının Temel İlkeleri Bağlamında Değerlendirilmesi	92

3.3.1.	Ölçölülük ilkesi bağlamında değlerlendirilmesi.....	92
3.3.2.	Suç politikasının temel ilkeleri bağlamında değlerlendirilmesi	97
SONUÇ		102
KAYNAKÇA		106
ÖZGEÇMİŞ.....		117

Çizelge Listesi

Çizelge 1. Israrlı Takip Mağduru Kadınların Israrlı Takip Failleri ve Israrlı Takip Biçimlerine Oranları (2014, Türkiye)

Şekiller Listesi

Şekil 1. Takip Türüne Göre Israrlı Takip Yaygınlığı, 2016-2018 (ABD)

Şekil 2. 2009-2020 Yılları Arasında Almanya'da Polis Tarafından Kaydedilen Israrlı Takip Vaka Sayısı

Şekil 3. Hollanda: Siber Zorbalık Kurbanları Demografisi

Şekil 4. 10 yıllık Süre İçinde Amsterdam'da Kayıtlı Takip ve Tehdit Vakaları

Kısaltmalar

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
Bkz.	: bakınız
C.	: cilt
C.D.	: Ceza Dairesi
CGK.	: Ceza Genel Kurulu
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
E.	: Esas No
Ed.	: Editör
GK.	: Genel Kurul
H.D.	: Hukuk Dairesi
K.	: Karar No
m.	: Madde
R.G.	: Resmî Gazete
s.	: sayfa
S.	: sayı
StGB	: Strafgesetzbuch
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
T.	: Tarih
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
vd.	: ve devamı

GİRİŞ

Şiddetin tarihi insanlık kadar eskidir. Kadına yönelik şiddet de bu bağlamda aynı uzun ve yorucu geçmişiyle günümüze kadar uzanmaktadır. Ne var ki toplumlar değişmekte, haklar ve hak ihlalleri toplumsal değişimlere göre evrim geçirmektedir. Önceden suç olarak ve hatta kabahat olarak bile karşılanmayan çoğu durum günümüzde suç olarak kabul edilmektedir. Kadınların ikinci sınıf insan olarak kabul edildiği, oy kullanma haklarının olmadığı dönemler geride kalmış, hukuken erkeklerle eşit konumda kabul edilir olmuşlardır. Buna rağmen ne yazık ki kadına yönelik şiddet son bulmamıştır. Kadınlar, sırf kadın oldukları için ayrımcılığa maruz kalmakta, her ne kadar hukuk önünde eşit kabul edilseler de sosyal hayatta baskı ve şiddete uğramaya devam etmektedirler. Bu şiddet çoğu zaman normalleştirilmekte ve şiddet mağdurları sosyal baskıyla susturulmaktadır.

Toplumsal değişimlerin yanında teknolojik gelişmeler de kadına yönelik şiddetin daha geniş alana yayılmasına ve daha fazla kadının şiddet eylemlerinden mağdur olmasına neden olmuştur. Örneğin, internetin ve dijital dünyanın yaygın kullanımıyla birlikte kişiler daha kolay rahatsız edilebilir hale gelmiştir. Böylece daha önce yalnızca göz önünde olan kişilerin medya aracılığıyla duyurabildiği şiddetin bu türü, medyatık olmayan, kendi halinde yaşayan kadınlar da dahil toplumun her kesimini etkilemeye başlamıştır. Böylece bir kişinin rahatsız edici ve istenmeyen şekilde başka bir kişiyi ısrarla takip etmesi magazinsel bir olay olarak karşılanmaktan öte bir şiddet türü olarak kabul edilmeye başlanmıştır.

Israrlı takip suçunun kadın mağdurları şüphesiz erkek mağdurlara oranla daha fazladır. Kadına karşı işlenen bu suçun örneklerini hemen her gün gerek sosyal medyada gerek ana akım medyada görmek mümkündür. Ancak ifade etmek gerekir ki ısrarlı takip suçunun ortaya çıkardığı hak ihlallerini yalnızca kadınlarda aramak da mümkün değildir. Bunun yanında topluma olumsuz yansımaları da ciddi seviyede dikkat çekicidir.

Çalışmada ısrarlı takip suçu üç ana bölümde incelenecektir. Birinci bölümde yukarıda da bahsedildiği gibi önceden suç kabul edilmeyen bir davranış olarak ısrarlı takibin, suça dönüşüm süreci incelenecektir. Bu bağlamda ifade etmek gerekir ki her toplumun yapısının birbirinden farklı oluşuna dikkat edilerek, diğer devletlerde ısrarlı

takip suçunun nasıl ele alındığı, nasıl bir suça dönüşüm süreci geçirdiğine de ilk bölümde değinilecektir.

İkinci bölümde ısrarlı takip suçunun Türk Ceza Kanunu'ndaki düzenlemesi suçun unsurları çerçevesinde tartışılacaktır. Bu bölümde, ısrarlı takip suçunun düzenlenmesiyle korunan hukuki değer, suçun maddi ve manevi unsurları, hukuka aykırılık unsuru ve kusurluluk unsuruna yer verilecektir. Ayrıca ikinci bölümün sonunda suçun özel görünüş biçimlerine elverişliliği ele alınacaktır.

Çalışmanın üçüncü bölümü ise ısrarlı takip suçunun önlenmesine ilişkin politikaların ve suçun muhakemesinin değerlendirilmesine ayrılmıştır. Yukarıda değinilenlerin yanında ifade etmek gerekir ki devletin asli görevleri arasında sayılan vatandaşlarının ve hatta ülkesi içinde bulunan herkesin temel haklarını koruma görevi, son derece önemlidir. Devlet bu görevi yerine getirirken kanunları bir araç olarak kullanmaktadır. İsrarlı takibin suç olarak kabul edilmesi de bu yönde olumlu bir adım olarak nitelendirilebilir. Aslında devletin attığı bu adım, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve şiddet sonrası faillerin cezalandırılması politikasının bir sonucudur. Bu sebeple, devletin ısrarlı takip suçunun önlenmesi politikalarına ve suçun muhakemesine de değinmek gerekmektedir.

Bu çerçevede ısrarlı takibe ilişkin kanuni düzenleme incelenirken, suç işlenmeden önce suçun önlenmesine ilişkin politikalar ve suç işlendikten sonra suçun muhakemesine ilişkin politikalar şeklinde iki yönlü bir tutum sergilenecektir. Ancak devlet, ister suçun önlenmesine ilişkin ister muhakemesi ve cezalandırılmasına ilişkin olsun, sınırsız bir alana sahip değildir. Suç politikasının temel ilkeleri ile ölçülülük ilkesi, yol gösterici ve denetleyici rolünü devam ettirmektedir. Devlet, ısrarlı takip suçuna ilişkin politikalarını gerçekleştirirken her şeyden önce ölçülülük ilkesine uygun davranmalıdır. Bu bağlamda ölçülülük ilkesinin unsurları olan orantılılık, elverişlilik ve gereklilik ilkelerine de çalışmada yer verilecek, ısrarlı takip suçu düzenlemesi bu ilkeler ışığında tartışılacaktır. Ek olarak, ölçülülük ilkesinin yanında suç politikasına ilişkin temel ilkelerden olan hümanizm ve hukuk devleti ilkeleri de ısrarlı takibe ilişkin suç politikası anlamında önemli yer tutmaktadır. Bu nedenle suç politikasının temel ilkeleri de tartışmada kullanılacak araçlardandır.

Böylece çalışmada ısrarlı takibin suça dönüşüm sürecini diğer ülkelerin uygulamalarını da dikkate alarak incelenecek, Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenen ısrarlı

takip suçunun unsurlarını değerlendirilecek, devletin kadına yönelik şiddet kapsamında ele aldığı ısrarlı takip suçuna ilişkin politikalarını hukukun ilkeleri bağlamında tartişılacaktır.

I. BÖLÜM

ISRARLI TAKİP (STALKİNG) KAVRAMI VE SUÇA DÖNÜŞME SÜRECİ

1.1. Israrlı Takip İçin Kullanılan Çeşitli Kavramların İncelenmesi

Israrlı takibin incelenebilmesi için öncelikle terimin anlamı açık bir şekilde ortaya konulmalıdır. Bunlar, dar olanlardan potansiyel olarak çok çeşitli olayları kapsayanlara kadar benimsenebilecek düzeyde çeşitli tanımlardır. Dâhil edilen davranışların türü ve sıklığı, bu davranışların meydana gelme süresi ve failin niyetinin mi yoksa mağdur üzerindeki duygusal, psikolojik ve fiziksel etkinin mi temel alınmasının uygun olacağı kabulüne göre değişebilmektedir.¹ Kesin ve yaygın olarak kullanılan bir tanımının bulunmaması suçun tanımlanmasını da zorlaştırmaktadır.

Israrlı takibin İngilizce karşılığı olan “stalking genel olarak, ‘bir kişiyi veya hayvanı görülmeden veya duyulmadan, mümkün olduğunca yakından takip etme eylemi’² şeklinde yapılırken, terim olarak ‘birini belirli bir süre boyunca yasa dışı olarak takip etme ve izleme suçu’³ anlamına gelmektedir. Israrlı takip teriminin anlaşılabilmesi için öncelikle İngilizce karşılığı olan “stalking” terimi incelenmelidir.

1.1.1. “Stalking” teriminin tanımı

“Stalk” kelimesinin “*bir hayvanı veya insanı, görülmeden ve duyulmadan mümkün olduğunca yakından takip etmek, bir hayvanı veya insanı, öldürmek, yakalamak veya zarar vermek amacıyla yavaşça ve sessizce izlemek*” gibi sözlük anlamları vardır.⁴ Sözlük anlamlarının yanı sıra “stalk” ve “stalking” kelimeleri “*birini rahatsız edici veya korkutucu bir şekilde uzun bir süre boyunca yasadışı bir şekilde izlemek için takip etmek*” terim anlamını kazanmışlardır.⁵ Her iki tür tanıma da

¹ Budd, Tracey/ Mattinson, Joanna; “The Extent and Nature of Stalking: Findings from the 1998 British Crime Survey”, İngiltere İçişleri Bakanlığı Araştırma Geliştirme ve İstatistik Müdürlüğü Araştırma Çalışması No 210, HMSO, Londra, 2000, s.2.

<https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=1a95549c9d21f196523ef691c907d4f25b2b4545> (Erişim Tarihi: 24.6.2022)

² Cambridge Üniversitesi Sözlüğü, <https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6zl%C3%BCk/ingilizce/stalking> (Erişim Tarihi: 24.6.2022)

³ Cambridge Üniversitesi Sözlüğü, <https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6zl%C3%BCk/ingilizce/stalking> (Erişim Tarihi: 24.6.2022)

⁴ Cambridge Üniversitesi Sözlüğü, <https://dictionary.cambridge.org/tr/sözlük/ingilizce/stalk> (Erişim Tarihi: 09.09.2022)

⁵ Oxford Üniversitesi Sözlüğü, <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/stalking?q=stalking> (Erişim Tarihi:09.09.2022)

baktığımızda eylemlerin özelliklerinin “gizlice ve sessizce (görülmeden ve duyulmadan), rahatsız edici şekilde, korkutucu ve kötü sonuçları olan (yakalamak, zarar vermek gibi)” olduğu görülmektedir. Ayrıca terim anlamda bütün bunlara ek olarak eylemin yasadışılığından da söz edilmektedir.

“Stalking” in terim anlamı ya da kelime anlamı farklılığının yanı sıra kesin, yaygın ve evrensel bir anlama sahip olmadığı açık olsa da, fail tarafından sergilenen davranış şekli ve mağdurun yaşadığı korku olarak iki temel unsur içerdiği görülmektedir.⁶ Tanımlarda kullanılan “izlemek” kelimesi “*birinin veya bir şeyin arkasından gitmek, takip etmek, arkasında olmak*”⁷ anlamlarına gelmektedir. İzlemek eylemi anlık bir eylem değil, bir süreçtir. Ayrıca mevzuatında “stalking” suçuna yer veren ülkelerde suçun tanımına bakıldığında mutlaka failin davranışlarının “tekrarlanarak” icra edilmesi gerektiği görülmektedir. İz sürmenin, kurbanın bu eylemleri tekrar tekrar yaşaması durumunda gerçekleşmiş olduğu kabul edilmektedir.

1.1.2. “İsrarlı Takip” ve “Stalking” terimlerinin anlam bakımından karşılaştırılması

Bir önceki başlıkta bahsedildiği üzere “stalking” içerisinde korkutmak, zarar vermek, rahatsız etmek, sessizce, yavaş yavaş takip etmek ve yasadışılık anlamlarını barındırmaktadır. Uzun süredir kullanılan ve bu sayede kapsamı genişleyerek kalıplaşan bu terime denk olarak kullanılacak bir terim bulmak oldukça zordur.

Şöyle ki; “ısrarlı takip” tamlamasının bir noktaya kadar suçu tanımlayabildiği açıktır. “İsrar” kelimesi “*direnme, ayak direme, üsteleme, üstünde durma*”⁸ sözlük anlamına sahiptir. “İsrarlı” kelimesi ise bir sıfat ve aynı zamanda zarf olarak kullanılmakla birlikte “*tekrarlanarak yapılan (sıfat), üsteleyerek (zarf)*” anlamını taşımaktadır. “Takip” kelimesi ise “*Yetişmek, yakalamak veya bulmak amacıyla birinin arkasından gitme, izleme*”⁹ anlamına gelmektedir. İsrarlı takip terimini oluşturan

⁶ Chan, Heng Choon (Oliver)/ Sheridan, Lorraine; Pysco-Criminological Approaches to Stalking Behavior: An International Perspective Wiley Series, Graham M. Davies/ Ray Bull (Ed.), John Wiley & Sons Ltd, ABD, 2020, s.13.

<https://ebin.pub/psycho-criminological-approaches-to-stalking-behavior-an-international-perspective-1119565480-9781119565482.html> (Erişim Tarihi: 9.02.2022)

⁷ Türk Dil Kurumu Sözlükleri <https://sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 09.02.2022)

⁸ Türk Dil Kurumu Sözlükleri <https://sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 09.02.2022)

⁹ Türk Dil Kurumu Sözlükleri <https://sozluk.gov.tr> (Erişim: 11.09.2022)

kelimelerin temel anlamları dikkate alındığında tamlama “bir kimseyi tekrarlayarak izleme” şeklinde tanımlanabilir.

Bütün bu tanımlar göz önüne alındığında ısrarlı takibin, “stalking” kelimesini tam olarak karşılayamaması ile ilgili olarak kullanımının henüz yeni olması, kalıplaşmaması, yaygınlaşmaması gibi sebepler öne sürülebilir. Ancak “stalking” kelimesinin henüz terim anlam kazanmamışken dahi korkutmak, rahatsız etmek ve zarar vermek amacıyla takip gibi konumuzla ilişkili anlamlarının mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Terim anlam kazandıktan sonra yani kanunlar dahilinde kullanılmaya başlandıktan sonra ise tam olarak kalıplaşarak ifade etmek istediği suçu açıkça ortaya koyduğu görülmektedir.

Israrlı takip tamlamasından yalnızca takip etme ve izleme eylemlerinin tekrarlanarak yapılması anlamının çıkarılabildiği, ısrarlı takip eylemini gerçekleştirenin amacı veya bu eylem sonucunda herhangi bir mağduriyetin yaşanıp yaşanmayacağı, eylemin yasal olup olmadığı gibi sonuçların çıkarılamadığı görülmektedir.

“Stalking” karşılığı olarak Türk Ceza Kanunu’na giren şekliyle “ısrarlı takip” ve daha önce 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’da yer aldığı şekliyle “tek taraflı ısrarlı takip” kavramlarının, “stalking” kavramını henüz tam olarak karşıladığı söylenemez.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’da ilgili suçu ifade etmek için “tek taraflı ısrarlı takip” terimi kullanılmıştır. Tek taraflı ısrarlı takip teriminde kullanılan “tek taraflı” sıfat tamlamasının kullanımı gereksizdir. Şöyle ki; takip etmek eylemi tek taraflı yapılan bir eylem olmakla birlikte takip edilen ve takip edenin bunu birlikte yapması mümkün görünmemektedir. Eylemde bir takip edilen bir de takip eden olmalıdır. Eğer bu tek taraflı değilse ortada bir takip eylemi bulunmamakta ve birlikte yapılan bir hareketin varlığından söz edilmektedir. Bu harekete de “refakat” ya da “eşlik etme” denilebilir.¹⁰

¹⁰ Doğan, Recep; “Kadına Yönelik Şiddetin Bir Türü Olarak, İsrarlı Takip (Stalking) Kavramı ve Suçu”, Ankara Barosu Dergisi, Sayı 2, 2014, 135-154, s.150.

1.1.3. “Stalking” terimine karşılık kullanılan terimler ve anlamları

“Stalking” eylemlerini suç olarak tanımlayan Almanya, Avusturya, Belçika, İngiltere, Danimarka, ABD, Malta, Hollanda gibi ülkeler, terimin ilgili kanunlarda açık tanımını yaparken mevzuatlarında ayrı bir suç olarak bulundurmamış Fransa, İtalya, İspanya, İsveç gibi on yedi ülkede “stalking”, başka suçların tezahürü olarak kabul edilmekle birlikte kanunlar tanıma açıklık getirmemektedir.¹¹

Suç olarak tanımlanan ülkelerden biri olan Almanya’da “stalking” karşılığında “Nachstellung” kelimesi kullanılmaktadır. Nachstellen, Türkçede “takip, izleme” anlamına gelmektedir.¹² Alman Ceza Kanunu (Strafgesetzbuch – StGB) 238. maddesinde Nachstellung “...ısrarlı bir şekilde izleyerek rahatsız etme suçu...” şeklinde tanımlanmaktadır.¹³

ABD Federal Ceza Kanunu (U.S. Penal Code Title 18) I. ayırım içerisinde yer alan suçlar (crimes) başlığı altında 110A kısmında “Domestic Violence and Stalking” düzenlemesi bulunmaktadır.¹⁴ Bu düzenlemenin 2261A bölümünden “stalking” tanımı yer almaktadır. İlgili maddeden “...kişiyi ölümden veya ciddi bedensel yaralanmadan makul ölçüde korkutmak, ...bir kişide önemli duygusal sıkıntıya neden olmak, neden olmaya çalışmak veya makul olarak neden olması beklentisini yaratmak, ...başka bir kişiyi öldürme, yaralama, rahatsız etme veya korkutma ya da bu niyetlerle izlemek, bu amaçlarla postayı, herhangi bir etkileşimli bilgisayar hizmetini veya elektronik iletişim hizmetini kullanmak, ...kişinin evcil hayvanın, hizmet hayvanının, duygusal destek hayvanının, atının ölümü veya ciddi şekilde yaralanmasından makul ölçüde korkar hale getirmek, ...” şeklinde bir tanım çıkarımı yapılabilir.¹⁵

¹¹ Avrupa Komisyonu-Adalet ve İç İşleri Genel Müdürlüğü/ Modena ve Reggio Emilia Üniversitesi; Kadınları Yeni İsrarlı Takip Suçundan Korumak: Avrupa Birliği İçerisindeki Yasal Yaklaşımların Karşılaştırması (Daphne Project 05-1/125/W), İtalya, s.12. http://www.europeanrights.eu/public/commenti/stalking_testo.pdf

(Erişim Tarihi: 05.07.2022)

¹² Çevrimiçi Langenscheidt Sözlük, <https://tr.langenscheidt.com/almanca-turkce/nachstellen>

(Erişim Tarihi: 21.07.2022)

¹³ Yenisey, Feridun /Plagemann, Gottfried; Alman Ceza Kanunu (Strafgesetzbuch) (StGB), 1. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 1996, s.312.

¹⁴ Amerika Birleşik Devletleri Temsilciler Meclisi Kanun Değişiklikleri Ofisi (OLRC),

<https://uscode.house.gov/browse/prelim@title18/part1/chapter110A&edition=prelim>

(Erişim Tarihi: 21.07.2022)

¹⁵ OLRC,

<https://uscode.house.gov/view.xhtml?req=granuleid:USC-prelim-title18-section2261A&num=0&edition=prelim> (Erişim Tarihi: 25.07.2022)

Avusturya Ceza Kanunu'nda "Beharrliche Verfolgung (Sürekli-Israrlı Takip Suçu)", üçüncü bölümde yer alan "Özgürlüğe Karşı Suçlar" ayrımı içerisinde 107a maddesinde düzenlenmektedir.¹⁶ İlgili maddeden "Beharrliche Verfolgung" tanımı "*Bir kişiyi yasadışı olarak, yaşam tarzlarını makul olmayan bir şekilde etkilemesi muhtemel bir şekilde, uzun bir süre takip etmek, fiziksel olarak yakınında olarak ya da kendisiyle telekomünikasyon veya diğer iletişim araçlarını kullanarak veya üçüncü kişiler aracılığıyla temasa geçmek, ...kişisel verilerini kullanmak*" olarak yapılabilir.

İngiltere ve Galler ceza hukukunda düzenlenen Stalking Koruma Kanunu'nun (Stalking Protection Act)¹⁷ 2/2A maddesinin 6. fıkrasında "stalking" suçunu oluşturan fiillerin 1997 tarihli Tacizden Korunma Kanunu'nun (Protection from Harassment Act 1997) 2A maddesinde sayıldığı belirtilerek atıf yapılmıştır. Tacizden Koruma Kanunu'na göre tanım "*bir kişiyi takip ederek; taciz etmek, iletişim kurmak veya iletişim kurmaya çalışmak, kişi hakkında bir belge veya bir açıklama yayımlamak, kişinin internet, e-posta veya diğer herhangi bir elektronik iletişim araçlarını izlemek, kamu ya da özel fark etmeksizin kişiyi sürekli olarak rahatsız edecek şekilde dolaşmak, bir mülke müdahale etmek, izlemek, gözetlemek*"¹⁸ şeklindedir.

Malta Ceza Kanunu'na 2014 yılında giren ve tacizden farklı bir suç olarak kabul edilen "stalking" suçunun tanımı "*bir kişinin rahatsız olmasına ve güvenliğinden endişe duymasına neden olarak, tekrarlanan davranışlarla takip etmek, iletişim kurmak veya iletişim kurmaya çalışmak, herhangi bir şekilde herhangi bir beyan veya belge ile o kişiyle ilişki kurduğunu iddia etmek, telefon, e-posta veya herhangi bir elektronik iletişim aracı kullanarak iletişim kurmak, kamuya açık ya da özel fark etmeksizin kişiyi rahatsız etmek amacıyla bir yerde sürekli dolaşıp durmak, bir mülke müdahale etmek, izlemek, gözetlemek*"¹⁹ şeklinde yapılabilir.

¹⁶Avusturya Ceza Kanunu, <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296> (Erişim Tarihi: 26.07.2022)

¹⁷ İngiltere Stalking Korunma Kanunu değişiklikleri zaman çizelgesi, <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2019/9/crossheading/stalking-protection-orders> (Erişim Tarihi: 01.09.2022)

¹⁸İngiltere Tacizden Korunma Kanunu, <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1997/40/section/2A> (Erişim Tarihi: 01.09.2022)

¹⁹ Malta Cumhuriyeti Ceza Kanunu, https://legislationline.org/sites/default/files/documents/c1/Malta_CC.pdf (Erişim Tarihi: 03.09.2022)

Danimarka’da “stalking” terimine çok yakın anlamda olan “forfølgelse” terimi kullanılmaktadır.²⁰ Tacize karşı düzenlenen kanun, 1930 yılında Danimarka Ceza Kanunu’na (Straffeloven) dahil edildi.²¹ 2021 yılında ceza kanununda yapılan değişikliğe dair kanuna göre “stalking” suçunun tanımı “*Bir başkasının huzurunu ihlal edecek şekilde, sistematik ve ısrarla ilgili kişiyle temas kurmak, takip etmek veya başka bir şekilde taciz etmek*” olarak yapılmıştır.²²

Belçika Ceza Kanunu’nda “stalking”, Almanca olarak “Nachstellung” terimine karşılık gelmektedir. Belçika’da Felemenkçe, Almanca ve Fransızca resmi dil olarak kabul edilmiştir. Bazı kaynaklarda Belçika’da “stalking” karşılığı olarak “belaging” teriminin kullanıldığı ifade edilmişse de²³ Belçika’nın üç ayrı resmi dilinde hazırlanan Ceza Kanunu’nda “belagin”, “du harcelement” ve “nachstellung” terimleri kullanılmaktadır. Belçika Ceza Kanunu 442bis maddesinde “Nachstellung” yani “stalking” tanımlanırken “*bir kimsenin huzurunu ciddi şekilde bozacağını bilerek takip etmek ya da huzurunu bozacağını bilmesi gereken bir kişiyi takip etmek*”²⁴ ifadesi kullanılmıştır.

Hollanda Ceza Kanunu 285b maddesinde “stalking” yerine kullanılan terim, ısrarlı takibin Hollanda dilinde karşılığı olan “belagen”dir. Van Dale’in Hollanda Dili Groot Sözlüğü’ne göre saldırgan, bir başkasının hayatını veya özgürlüğünü sinsi, örtülü bir şekilde tehdit eden kişidir ve bu nedenle yasal metinde ve açıklayıcı notlarda ‘taciz etmek’ anlamına gelen “belaging” kelimesi kullanılmıştır.²⁵ Tanıma göre “*...bir başkasını, belirli eylemleri yapmaya veya belirli eylemlerden kaçınmaya ya da belirli eylemlere göz yummaya veya o kişiye korku salmaya zorlama niyetiyle, hukuka aykırı, sistematik, kasıtlı biçimde kişisel mahremiyetini ihlal etmek...*”²⁶ anlamına gelmektedir.

²⁰ Daphne Project; s.47,

²¹ Daphne Project; s.47.

²² 28.12.2021 tarihli Alman Ceza Kanunu, Adli İdare Kanunu ve Uzaklaştırma Emirleri, İkamet Yasakları ve Sınır Dışı Etme Kanunları’nda Değişiklik Yapan Kanun 1. Maddesi.
<https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2021/2600> (Erişim Tarihi: 07.09.2022)

²³ Daphne Project; Tablo 1.1, s.10.

²⁴ Belçika Ceza Kanunu 442bis maddesi;

https://www.scta.be/MalmedyUebersetzungen/downloads/18670608_CodePenal.doc
(Erişim Tarihi: 07.09.2022)

Çeviri için; <https://www.translator.eu/turkce/>

²⁵ Eyaletler Temsilciler Meclisi Hollanda 1997–1998 toplantı yılı Kanun Tasarısı (25 768, nr. 3); s.2.
<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/dossier/kst-25768-3.pdf> (Erişim Tarihi: 14.10.2022)

²⁶ Hollanda Ceza Kanunu

<https://wetten.overheid.nl/BWBR0001854/2022-07-01> (Erişim Tarihi: 7.09.2022)

1.1.4. Psikoloji bilimi bakımından “ısrarlı takip” kavramı

İsrarlı takip, kanuni ve algısal açıdan iki şekilde tanımlanabilir. Kanuni tanımında suç olarak adlandırdığımız ısrarlı takip fiilinin ve bu fiili işleyeninin sahip olması gereken; fiilin tekrarlanması, failin kastının olması, makul seviyede korkuya sebebiyet vermesi, ısrarlı takip mağdurunun rızasının olmaması gibi unsurları vardır. Ancak kavramı algısal açıdan değerlendirdiğimizde, kanuni açıdan fail olarak adlandırdığımız, zihinsel olarak rahatsız ve sanrılı olan bireylerde bir şeyi yapmaya yönelik kast açık olmayabilir. Takip davranışı, genellikle takip edilen kişiye yönelik yoğun bir obsesif düşünce veya saplantı ile karakterizedir.²⁷

Adli psikoloji ve davranış bilimleri alanında zaman içinde birçok takipçi tipolojisi geliştirilmiştir. Bunlardan ilki ve en büyük grup olan basit saplantılı takipçiler, takip fiillerini gerçekleştirenlerin %50'sini oluşturmaktadır. Bunlar tipik olarak madde bağımlılığı veya kişilik bozukluğu sorunu olan ya da her iki sorunu da birlikte barındıran kişilerdir. Basit saplantılı takipçiler, romantik bir ilişkide “beni ne cüretle reddeder?!” , sosyal ortamda veya iş ilişkilerinde yaşadıkları problemlerde “beni ne cüretle kovar?!” gibi bir düşünce yapısıyla mağdurlara karşı ısrarlı takip fiillerini gerçekleştirir ve onları rahatsız etmeyi amaçlar.²⁸ Diğer büyük grup ise aşk saplantılı takipçilerdir. Bu tür takipçiler tüm takipçilerin %30'unu oluştururlar. Aşk saplantılı takipçiler takipçisi oldukları kişilerin, kendilerine karşı büyük bir sevgi beslediğine ancak bunu gösteremediğine veya inkâr ettiğine kendilerini inandırmışlardır. Ünlü kişilerin takipçileri de bu tipoloji içinde değerlendirilebilir. Azınlık grup olan (%10) takipçiler ise “eromantik takipçiler” olarak adlandırılırlar. Eromantik takipçilerin çoğunluğu kadındır ve genellikle yabancı erkekleri veya rastgele kişileri takip ederler. Geriye kalan takip vakalarının %2'si “ters takip” olarak adlandırılır. Bu tipoloji kapsamındaki takipçiler genellikle dikkat çekme çabası, ilişki sürdürme, karşıdan bir fiil görme amacına sahiptirler.²⁹

Romantik arayış, insan davranışının doğal bir parçasıdır. Ancak aşırı derecede baskı altına alındığında bir saldırganlık biçimine dönüşür. İsrarlı takip, çok sinsice

²⁷ Spitzberg, Brian /Cupach, Willam; “The State of the Art of Stalking: Taking Stock of the Emerging Literature”, Aggression and Violent Behavior, A Review Journal, V.12.N.1, ISSN. 1359-1789, 2007, s.66

²⁸ Zona, MA/Sharma, KK/ Lane, J; "A comparative study of erotomanic and obsessional subjects in a forensic sample", J. Forensic Sci., V.38 N.4, 1993, s.896.

<https://www.astm.org/jfs13486j.html> (Erişim Tarihi: 15.9.2022)

²⁹ Zona/Sharma/Lane, s.897-898.

gerçekleştirilebildiğinden, sıklıkla gözden kaçan bir suçtur. Bir takipçi, kurbanını eskiden birlikte oldukları ve ayrıldıkları için eziyet etmeye yönelik sadistçe bir arzu nedeniyle veya psikotik bir aşırı özdeşleşme nedeniyle (bu noktada kurban genel olarak ünlü bir kişidir) onu ortadan kaldırıp yerine kendisini koyarak o olma arzusu içinde takip edebilir. Takipçiler, psikotik bozukluklar, sanrısız bozukluklar veya dramatik, duygusal-dürtüsel kişilik bozuklukları (B kümesi kişilik bozuklukları – borderline, antisosyal kişilik bozuklukları, narsistlik)³⁰ dahil olmak üzere çeşitli psikolojik hastalıklara sahip olabilir. Bir ısrarlı takip senaryosunda önceden yakın bir ilişki, takipçinin reddedilme veya aşağılanma hissi, düşük eğitim seviyesi ve madde kullanımı gibi şiddet için genel risk faktörleri yer alabilir. İsrarlı takip fiiline maruz kalan kişiler ise tüm bu risklerden korunmak için kaçma, yüzleşme, üçüncü bir kişiden yardım isteme gibi çözümler arayabilirler.³¹ Ancak kanunlarla korunmak ve yasal yollara başvurmak en güvenilir çözümdür. Bu sebeple ısrarlı takip bir suç olarak değerlendirilmeli, güçlü koruma tedbirlerine ve caydırıcı yaptırımlara sahip olmalıdır.

İsrarlı takip doktrinde; obsesif ruh halinin, yani takıntının³² suç halini alması olarak da nitelendirilmektedir.³³ Ancak ısrarlı takip suçu failinin bu niteliği üzerinde durulması, faili ve fiili algısal olarak masumlaştırmaktadır. Bu noktada toplum, suçun cezasız kalma tehlikesiyle karşı karşıya kalacaktır.

1.2. İsrarlı Takip (Stalking) Kavramının Suça Dönüşüm Süreci

1.2.1. Genel olarak

Modern zamanlarda ısrarlı takip ya da “stalking” olarak adlandırdığımız fiiller, edebiyat ve filmlere dahi konu olmuş, oldukça eski davranış biçimleridir. Örneğin,

³⁰ “B kümesi kişilik bozukluğuna sahip olan kişiler, 15 yaşından beri devam eden bir biçimde, başkalarının haklarını saymama ve başkalarının haklarına tecavüz etme davranışları gösterirler. Genel popülasyonda erkeklerde %3, kadınlarda %1 oranında görülür. Tutuklanmaları için zemin hazırlayan eylemlerde tekrar tekrar bulunur, yasalara ve toplumsal davranış biçimlerine ayak uyduramaz ve saygı göstermezler. Sıklıkla suç işler ve tutuklanırlar... Başkasına zarar vermiş, kötü davranmış ya da başkasından bir şey çalmış olmasına karşın, ilgisiz olma ya da yaptıklarına kendince mantıklı açıklamalar getirme ile belirli olmak üzere, vicdan azabı çekmezler. Yaptıkları hiçbir kötülük için vicdan azabı çekmez, her durumda kendilerini haklı görmeyi başarırlar” (Şahin, Doğan; Kişilik Bozuklukları, Klinik Gelişim, C.22 S.4, s.49.)

³¹ Miller, Laurence; “Stalking: Patterns, Motives, and Intervention Strategies”, Aggression and Violent Behavior, A Review Journal, V.17 N.6, DOI: 10.1016/j.avb.2012.07.001, 2012, s.503-504. <https://www.verbalabusejournals.com/pdf/research/stalking-patterns-motivations.pdf> (Erişim Tarihi: 15.9.2022)

³² TDK sözlükleri www.tdk.gov.tr (Erişim Tarihi: 15.9.2022)

³³ Soygüt, Buket M.; “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bağlamında Stalking (İsrarlı Takip) ve Cezasızlık Sorunu”, Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.1 S.1, 2020, s.2782.

1868'de Louisa May Alcott tarafından yazılan *The Long Fatal Love Chase* isimli kitapta *Tempest*'in, duygularının karşılıklı olmamasına dair açık kanıtlara rağmen *Rosamund*'un peşinde koşması, ona sahip olmak için takıntılı kararlılığı ve ortak kaderlerine olan inancı gibi dikkate değer temalar, çağdaş takip vakalarında belirgindir.³⁴ Bunun yanı sıra William Shakespeare'in yazdığı *Othello* isimli oyunda da oyunun kahramanlarından olan *Desdemona* isimli kadının ısrarlı takip kurbanı olduğu görülmektedir.³⁵

Verilen örneklerden de görüldüğü üzere; sonradan ısrarlı takip ya da “stalking” olarak adlandırılan davranışlar aslında yeni davranışlar değildir. İki yüz elli yıldan fazla zamandır bu suça maruz kalan kurbanlar vardır. Ancak bu eylemlerin direkt olarak bir suç türü çatısı altında toplanması oldukça uzun sürmüş, suça dönüşüm süreci bir asırdan fazla zaman almıştır.

1.2.2. “Stalking” kavramının ortaya çıkışı: ABD örneği

1900'lü yılların başında taciz konulu hukuki düzenlemeler yapılsa da ısrarlı takip özelinde 1990'lara kadar herhangi bir yasama müdahalesi görülmemektedir. Yasalaşma süreci 1990 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nin Kaliforniya eyaletinde başlamıştır.³⁶

ABD'nin Kaliforniya eyaletinde 1989 yılında genç aktris Rebecca Schaeffer'in bir hayranı tarafından öldürülmesi, “stalking” suçunun ceza kanunda tanımlanmasına önayak olmuştur.³⁷

Kaliforniya'da başlayan “stalking” yasalaşma süreci, ABD'nin diğer eyaletlerinin ve uluslararası alanda birçok ülkenin de bu konuda adım atmalarına öncü olmuş, birlikte dört yıldan kısa bir süre içinde elli eyaletin tamamının ve Kolombiya bölgesinin “stalking” eylemlerini suç olarak kabul etmelerini sağlamıştır.³⁸

³⁴ Finch, Emily; *The Criminalisation of Stalking: Constructing The Problem And Evaluating The Solution*, Cavendish Publishing Limited, 2001, London, s.29.

³⁵ Finch, s.29.; <https://shakespeare.folger.edu/shakespeares-works/othello/act-5-scene-2/> (Erişim Tarihi: 14.09.2022)

³⁶ van der Aa, Susan/ Römkens, Renée, “The state of the art in stalking legislation: Reflections on European developments”, *European Criminal Law Review*, 3(2), 2013, s.2., <https://research.tilburguniversity.edu/en/publications/the-state-of-the-art-in-stalking-legislation-reflections-on-europ> (Erişim Tarihi: 14.09.2022)

³⁷ Davis, Joseph A./ Chipman, Marcella A., “Stalkers and Other Obsessional Types: A Review and Forensic Psychological”, *Typology of Those Who Stalk, Stalking Crimes and Victim Protection Prevention Intervention Threat Assessment, and Case Management*, Josph A. Davis (Ed.), Crc Press, 2001, s.6.

³⁸ van der Aa/ Römkens, s.2.

Kaliforniya Ceza Kanunu'nun 646.9. maddesinde "stalking" suçu tanımlanmış, öngörülen cezalara yer vermiştir. İlgili maddeye göre;

"(a) Kasıtlı olarak, kötü niyetle ve tekrarlayarak başka bir kişiyi takip eden veya kötü niyetle ve kasıtlı olarak başka bir kişiyi taciz eden ve o kişiyi veya onun doğrudan ailesini kendi güvenliği veya ailesinin güvenliği konusunda makul bir korkuya sevk etmeye yönelik inandırıcı bir tehditte bulunan herhangi bir kişi, stalking (takip etme) suçunu işlemiş olup, bunun cezası bir yıl süresince ilçe hapisanesinde hapis veya bin dolar (1,000 \$) veya her ikisi de, veya devlet hapisanesinde hapis cezasıdır.

(b) Daha önce, bu kişi tarafından yapılan bir davranışı yasaklayan geçici bir sınırlayıcı emir, yasaklama veya başka bir mahkeme kararı varsa, (a) fıkrasının ihlal edilmesi halinde iki, üç veya dört yıl süresince devlet hapisanesinde hapis cezasına çarptırılır.

(c) (1) Bölüm 273.5, 273.6 veya 422'nin bir suçundan mahkûm olan ve (a) fıkrasını ihlal eden her kişi, bir yıl süresince ilçe hapisanesinde hapis veya bin dolar (1,000 \$) veya her ikisi de, veya iki, üç veya beş yıl süresince devlet hapisanesinde hapis cezasına çarptırılır. (2) (a) fıkrasının bir suçundan mahkûm olan her kişi, bu bölümü ihlal ettiğinde, iki, üç veya beş yıl süresince devlet hapisanesinde hapis cezasına çarptırılır.

*(d) Bu bölüm kapsamında verilen cezalara ek olarak, hüküm veren mahkeme, bu bölüm uyarınca bir suçtan mahkûm olan bir kişiden, 290.006 Numaralı Bölüm uyarınca cinsel suç kaydına kaydolmasını emretme yetkisine sahiptir."*³⁹

Maddenin e bendinde, madde içerisinde kullanılan terimlerin tanımları yapılmış, "stalking" suçunun fiili, faili, hareketi, kastı, mağduru, korunan hukuki değer gibi unsurları açıklığa kavuşturulmuştur.

Rebecca Schaeffer vakasından sonra ayrıca 1993 yılında Ulusal Adalet Enstitüsü (National Institute of Justice, NIJ) eyaletler için "stalking" önleme kanunu modeli

³⁹ Kaliforniya Ceza Kanunu, https://leginfo.ca.gov/faces/codes_displaySection.xhtml?sectionNum=646.9&lawCode=PEN (Erişim Tarihi 15.9.2022)

(Project-to Develop a Model Anti-Stalking Code for States) geliştirmiştir.⁴⁰ Güvenlik uzmanı Gavin de Becker ve psikiyatristler Park Dietz ve Michael Zona, Los Angeles Polis Departmanı'nın (Los Angeles Police Department, LAPD) Tehdit Yönetim Birimi'nin (Threat Management Unit, TMU) kurulmasında etkili olmuşlardır.⁴¹

ABD'nin Kaliforniya eyaletinde “stalking” suçunun tanınması sonrasında diğerk eyaletlerde de “stalking” üzerine tartişmalar ve kanun tasarıları çalışmaları başlamıştır.⁴² Fikir alışverişleri yapılan, kanun tasarısı üzerinde çalışılan, ayrıca “stalking” vakalarını yaşayanların ifadelerinden de yararlanılan bu görüşmeler ve duruşmalara senatörler de katılmışlardır. 1993 yılında yapılan ve başkanlığını ABD'nin şu anki başkanı olan Joseph Robinette Biden Jr.'ın yaptığı görüşmelerin birinde tartişmaların, çoğu zaman toplum tarafından duyulan ve farkında olunan “stalking” vakalarının yalnızca ünlülerin başına gelen olaylar olduğu, ancak aslına bakılırsa bu olayların yalnızca %17'sinin tanınmış kişiler tarafından yaşandığı, geri kalan duyulmamış vakaların da oldukça ciddi ve kötü sonuçlar doğurduğu, halkın bütün bunları sık sık yaşadığı ancak mevcut kanunların yeterince koruma sağlayamadığı üzerine olduğu görülmektedir.⁴³

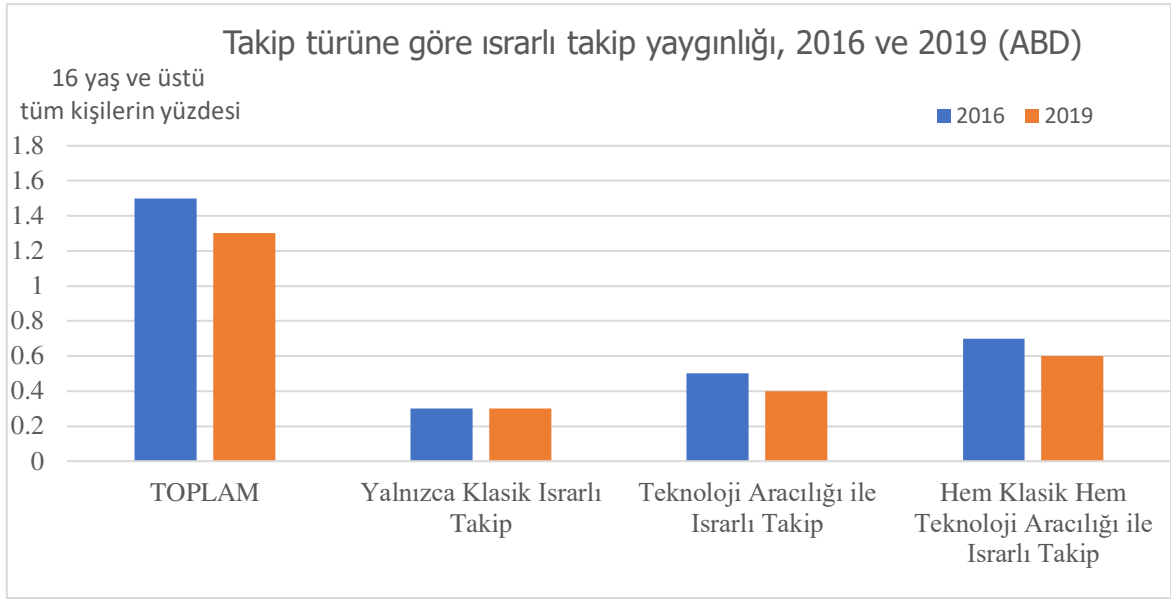
⁴⁰ Davis/ Chipman, s.6.; Detaylı metin için bkz. <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/144477NCJRS.pdf> (Erişim Tarihi: 25.9.2022)

⁴¹ Davis And Chipman, 2001, 1-19, s.6.

⁴² Amerika Birleşik Devletleri Senatosu Yargı Komitesi, Antistalking Proposals: Hearing Before The Committee On The Judiciary, One Hundred Third Congress, First Session On Combating Stalking And Family Violence, ABD, 1993, s.2.

<https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/148572NCJRS.pdf> (Erişim Tarihi: 25.9.2022)

⁴³ Amerika Birleşik Devletleri Senatosu Yargı Komitesi, s.9.

Şekil 1⁴⁴ Takip türüne göre ısrarlı takip yaygınlığı, 2016 ve 2019 (ABD)

2019'da 16 yaş ve üzerindeki kişilerin yaklaşık 3,4 milyona tekabül eden %1,3'ü taciz kurbanıydı. Bu oran 2016'da 1,3 milyon iken, 2019 yılında 1,2 milyona düşerek büyük ölçüde azaldığı görülmektedir. Bu azalma teknoloji aracılığıyla ısrarlı takip suçunun %1,5 oranında istatistiksel olarak düşüşünün etkisi olmuştur. İsrarlı takibe maruz kalan kişilerin yüzdesi 2016'da %1,5'ten 2019'da %1,3'e düşmüş, 2019'da mağdurların %29'u yani üçte birinden azı mağduriyetini polise bildirmiştir. 2019'da kadınlar (%1,8) erkeklerin (%0,8) iki katından daha fazla ısrarlı takip suçuna maruz kalmış, yapılan araştırmalara göre 2019'da hem klasik takip hem de teknoloji ile takip mağdurlarının tahminen %67'si öldürülmekten veya fiziksel olarak zarar görmekten korkar hale gelmiştir.⁴⁵

Eyalet kanunlarının yanı sıra ABD Federal Ceza Kanunu'nda da "stalking" düzenlenmesi mevcuttur. ABD Federal Ceza Kanunu'nda yer alan ve tanımı yapılan "stalking", Başlık 18/I. ayırım içerisinde yer alan suçlar (crimes) başlığı altında 110A kısmında "Domestic Violence and Stalking" içerisinde, 2261A bölümünde yer almaktadır.⁴⁶ İlk olarak 1996 yılında federal kanunlara giren "stalking" 1069. maddede

⁴⁴ Morgan, Reachel E./ Truman, L. Jennifer; "Stalking Victimization 2019", ABD Adalet Bakanlığı Adalet Programları Ofisi Adalet İstatistikleri Bürosu, ABD, 2022, s.1. <https://bjs.ojp.gov/content/pub/pdf/sv19.pdf> (Erişim Tarihi: 25.09.2022)

⁴⁵ Morgan/ Truman, s.2. <https://bjs.ojp.gov/content/pub/pdf/sv19.pdf>

⁴⁶ ABD Federal Ceza Kanunu 18 <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/2261A> (Erişim Tarihi: 16.09.2022)

düzenlenmiş, 2000, 2006, 2013, 2018 ve son olarak 2020 yılının aralık ayında değişikliğe uğramıştır.

“Stalking” suçunun ABD Federal Ceza Kanunu’ndaki düzenlemelerinin son haline göre;

‘Bir kişiyi, öldürülmekle veya ciddi bedensel yaralama ile makul ölçüde korkutan, kişinin birinci dereceden aile üyesi, eşi, partneri ya da yakın arkadaşı, evcil hayvanı, hizmet amacıyla kullandığı hayvanı, duyuşal destek için kullanılan bir hayvanı ya da atını öldürme, yaralama taciz etme, korkutma veya başka bir zarar verme niyetiyle kişinin manevi olarak sıkıntıya girmesi amacıyla herhangi bir makul girişimde bulunan, yine kişiyi öldürme, yaralama, taciz etme veya korkutma amacıyla izleyen, takip eden, bu amaçlarla elektronik iletişim hizmetlerini, postayı, herhangi bir etkileşimli bilgisayar hizmetini kullanan kişi...para cezası ile cezalandırılır. Ancak fiil mağdurun ölümü ile sonuçlanırsa, ömür boyu hapis cezasına kadar, mağdurda kalıcı şekil bozukluğu veya hayati tehlike oluşturan bedensel yaralanma meydana gelirse yirmi yıldan fazla olmamak üzere, mağdurun ciddi şekilde yaralanması veya failin suç sırasında tehlikeli bir silah kullanması halinde on yıldan fazla olmamak üzere...hapis cezası ile cezalandırılır... Kişi geçici veya kalıcı bir medeni veya cezai ihtiyati tedbiri, yasaklama emrini, temas etmeme emrini veya Birleşik Devletler Kanununun 18. başlığının 2266. maddesinde tanımlanan diğer emirleri ihlal ederek “stalking” suçunu işlerse 1 yıldan az olmamak üzere hapis cezası ile cezalandırılır.’⁴⁷

1.2.3. Anayasal kaygılarla tartışılmalı “Nachstellung”: Almanya

“Stalking” suçunun müstakil bir suç olarak düzenlendiği diğer ülke olan Almanya’da 2005 yılında hükümet “stalking” karşıtı kanun taslağını hazırladığında taslak ilgi görmemiş, suçun kanunlara girmesi için herhangi bir çalışma yapılmamıştır.⁴⁸

Israrlı takibin kanun kapsamına alınması için 2006 yılında da çalışmalar devam etmiş, ancak bu çalışmalar sırasında taslaklar birçok eleştiriye maruz kalmıştır. İlk olarak Alman Kadın Avukatlar Derneği (Deutschen Juristinnenbund) tasarıya anayasal

⁴⁷ ABD Federal Ceza Kanunu 18

<https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/2261> (Erişim Tarihi 16.9.2022)

⁴⁸ Almanya Federal Meclis Basını, Federal Meclis- Parlamento Yazışmaları, 14 Şubat 2006.

http://webarchiv.bundestag.de/archive/2010/0203/presse/hib/2006_02/2006_043/03.html (Erişim Tarihi: 19.9.2022)

kaygılar nedeniyle karşı çıkmıştır. Kanun tasarısı içerisinde yer alan “izinsiz takip”, “sürekli taciz”, “önemli değişiklikler” gibi ifadelerin belirsiz terimler olduğunu ve temsil ettiği suçu tam olarak ortaya koyamadığını iddia etmişlerdir. Bu sebeple Şiddete Karşı Koruma Kanunu’nun ve mevcut düzenlemelerin daha tutarlı bir şekilde uygulamaya yönelik pratik ve tipik gerçekleri içerecek şekilde genişletilmesi ve geliştirilmesini istemişlerdir. Hazırlanan ilgili taslağın kabul edilmesinin de bir hata olacağını savunmuşlardır.⁴⁹

Alman Gazeteciler Derneği (Deutschen Journalistenverbands) kanun tasarısına, kanundaki takip tanımı ile bireysel vakalarda mağdurların, yoğun gazetecilik soruşturmalarını ısrarlı takip olarak algılayabileceklerini, uzun vadede tacize uğramış hissedebileceklerini veya medya tarafından takip edildiklerine inanabileceklerini öne sürerek karşı çıkmış, basın ve yayın özgürlüğünü kısıtlayacağını belirtmiştir.⁵⁰ Tüm bu tartışmalardan sonra 2007 yılında Ceza Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile taciz üzerine konulmuş kanunlara yeni bir düzenleme getirilerek “Nachstellung” yani ısrarlı takip – “stalking” kavramı Alman Ceza Kanunu’na girmiştir.⁵¹

Eleştirilerin ana hedefi, kanun tasarısına göre suçun “tamamlanmış” ve suçun oluşabilmesi için “zararın tamamen ortaya çıkmış” olması zorunluluğunun aranmasıdır. Kabul edilen ısrarlı takip kanun maddesinde 2007 yılından sonra yapılacak değişikliklerde, failin eyleminin nesnel olarak ilgili kişinin yaşamında ciddi bir bozulmaya neden olabilecek nitelikte olmasının suçun meydana gelmesinde yeterli olması gerektiği savunulmuştur. Ayrıca failin, mağdurun yaşam koşullarında ciddi bir bozulma yaratmaya objektif olarak uygun olması gerektiği, failin davranışlarıyla oluşturduğu psikolojik baskının derecesinin birincil öneme sahip olması gerektiği, diğer şeylerin yanı sıra, sıklık, süreklilik ve yoğunluk, bunların zamansal bağlantısı ve mağdurun yaşam koşullarında halihazırda meydana gelmiş olabilecek değişiklik ile psikolojik ve fiziksel sonuçların dikkate alınması gerektiği açıktır.⁵² Kanuna göre suç,

⁴⁹ Almanya Federal Meclis Basını, Federal Meclis- Parlamento Yazışmaları, 18 Ekim 2006. http://webarchiv.bundestag.de/archive/2010/0203/presse/hib/2006_10/2006_306/04.html (Erişim Tarihi: 19.9.2022)

⁵⁰ Almanya Federal Meclis Basını, Federal Meclis- Parlamento Yazışmaları, 18 Ekim 2006. http://webarchiv.bundestag.de/archive/2010/0203/presse/hib/2006_10/2006_306/04.html (Erişim Tarihi: 19.09.2022)

⁵¹ Alman Ceza Kanununda Değişiklik Yapan Kanun, <https://dip.bundestag.de/vorgang/.../275944> (Erişim Tarihi: 19.09.2022)

⁵² Kubichel, Michael/ Borutta, Nadine; “Strafgrund und Ausgestaltung des Tatbestandes der Nachstellung (§ 238 StGB), KriPoZ Suç Politikası Dergisi, S.3, 2016, 194-198, s.195.

ancak suç fiili mağdurun yaşam tarzına ciddi bir zarar vermişse işlenmiş sayılır ve bu nedenle cezai sorumluluk, failin fiiline ya da fiilin niteliğine değil, mağdurun bu fiile tepki gösterip göstermeyeceğine ve nasıl tepki vereceğine bağlıdır.⁵³

Israrlı takip suçunun 2007'deki orijinal düzenlemesine itiraz eden muhalefet, dernekler ve sivil toplum kuruluşlarının bir diğer gerekçesi de “Auffangtatbestandes (a catch – all)” olması yani “genel bir düzenleme olması, kesin olmaması, birçok eylemi kapsamaması” olmuştur.⁵⁴

Görülmektedir ki tüm bu eleştirilerin çoğu suçun ceza kanununa girmesi ya da önemsenmemesi değil kanundaki ifadesidir.

Eleştirilen 2007 düzenlemesi şu şekildedir:

“

1- Her kim bir kişiyi izinsiz şekilde ve ısrarla, takip eder,

1) Ona coğrafi olarak yakınlaşır,

2) Telekomünikasyon araçlarını veya diğer iletişim araçlarını kullanarak ya da üçüncü kişiler aracılığıyla onunla temas kurmaya çalışır,

3) Kişisel verilerini uygunsuz bir şekilde kullanır, kişisel verilerini kullanarak kendisi için yarar sağlar ya da kişiyi kendisi ile iletişim kurmaya mecbur eder,

4) Kişinin kendi yaşamına, fiziksel bütünlüğüne, sağlığına veya kişinin kendisine ya da kendisine yakın bir kişinin özgürlüğüne zarar vermekle tehdit eder veya

5) Tüm bunlara denk bir eylemde bulunarak, kişinin yaşam tarzını ciddi şekilde bozarsa üç yıla kadar hapis cezası veya para cezası ile cezalandırılır.”⁵⁵

https://kripoz.de/wp-content/uploads/2016/10/Druckfahne_Kubiciel_Borutta_238stgb_1926102016.pdf (Erişim Tarihi: 19.9.2022)

⁵³ Federal Kanun Gazetesi, <https://www.bmj.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/DE/Stalking.html> (Erişim Tarihi: 19.9.2022)

⁵⁴ Kubichel / Borutta, s.196.

⁵⁵ Alman Ceza Kanunu Zaman Çizelgesi

https://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav#_bgbl_%2F%2F%5B%40attr_id%3D%27bgbl107s0354.pdf%27%5D_1663575282834 (Erişim Tarihi: 19.9.2022); Yenisey/Plagemann; s.312-213.

Alman Hukukçular Derneği (Deutscher Anwaltverein, DAV) 2016 yılında Ceza Kanunu'nun 238. maddesinde düzenlenen ısrarlı takip suçu için düzenlemeler önermiştir:

“

1. *Ceza Kanunu'nun 238(1) maddesi, neticeli bir suçtansa tehlike suçuna dönüştürülmelidir. Gelecekte, yaşam biçimini ciddi şekilde bozmaya neden olabilecek bir fiil varsa, bu suçun oluşması için yeterli olmalıdır. Yaşam biçiminin ciddi şekilde bozulup bozulmadığı, neticenin gerçekleşip gerçekleşmediğine bağlı olmamalıdır.*
2. *Şiddete Karşı Koruma Kanunu'nun 4. bölüm 1. cümlesi, yalnızca şiddet karşıtı yargılamalardaki mahkeme kararlarının değil aynı zamanda şiddet karşıtı yargılamalarda yapılan anlaşmaların da ceza hukuku kapsamında korunmasını sağlayacak şekilde değiştirilmelidir.*⁵⁶

Yıllarca süren tüm bu eleştiri ve tepkiler sonrasında 2016 yılının şubat ayında bir kanun tasarısı temmuz ayında ise kanun taslağı gündeme gelmiştir.⁵⁷ Tasarıda ve taslakta öncelikle var olan problem ile amaç yer almaktadır. İsrarlı takip suçunun yer aldığı maddenin değiştirilmesini gerektiren problem taslakta “...*Halihazır kanunda öngörülen cezai sorumluluk ne failin eylemine ne de niteliğine bağlıdır, sadece mağdurun bu eyleme tepki gösterip göstermeyeceğine ve nasıl tepki vereceğine bağlıdır. Bu nedenle ceza hukuku kapsamında koruma, ancak mağdurun olağan davranışlarını değiştirmesi ve dolayısıyla failin baskısına boyun eğmesi durumunda elde edilebilir. Mağdur sağduyulu davranırsa, eylem – ne kadar istilacı olursa olsun cezai yaptırıma tabi tutulamaz. Özel kovuşturma suçu olarak sınıflandırılması, cezai davranışın gerekli ölçüde yargılanmamasına da katkıda bulunabilir*”⁵⁸ şeklinde ifade edilmiş, amacı ise

⁵⁶ Federal Kanun Gazetesi, Alman Avukatlar Derneği Ceza Hukuku Komitesi, Nr.: 21/2016, Berlin, 2016, s.3.

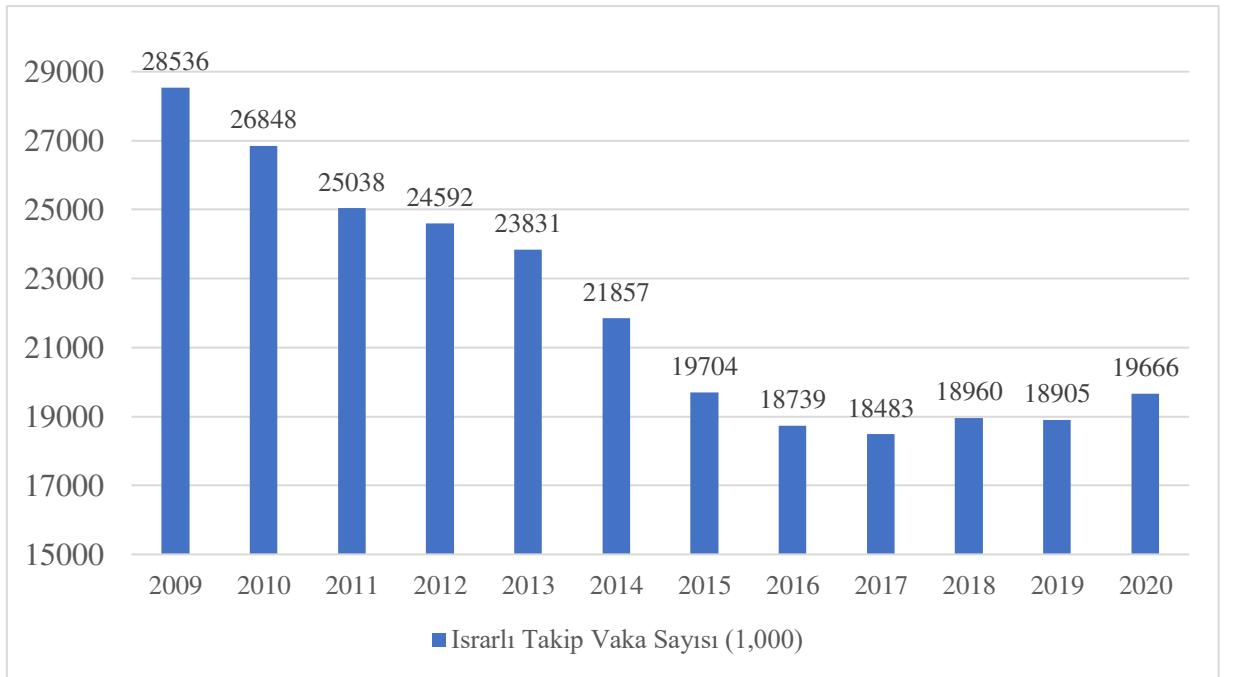
https://www.bmj.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/Stellungnahmen/2016/Downloads/04012016_Stellungnahme_DAV_RefE_Stalking.pdf?__blob=publicationFile&v=1 (Erişim Tarihi: 19.09.2022)

⁵⁷ Federal Kanun Gazetesi, Kanun Tasarısı ve Kanun Taslağı tam metnine ulaşmak için bkz. <https://www.bmj.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/DE/Stalking.html> (Erişim Tarihi 20.09.2022)

⁵⁸ Federal Adalet Bakanlığı, İsrarlı Takibe Karşı Korumayı İyileştirmeye Yönelik Kanun Tasarısı, 2016, s.1
https://www.bmj.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/Dokumente/RefE_Stalking.pdf;jsessionid=A6191D8E410558D62D1964A41B07E342.1_cid324?__blob=publicationFile&v=1 (Erişim Tarihi: 20.9.2022)

“takip etmeye karşı cezai korumayı genişletmek için yürürlükteki kanunu değiştirmek”⁵⁹ olarak ortaya konulmuştur.

Taslakta öncelikle suçun, fiilin tamamlanmış olmasına bağlanması eleştirilmiştir. Mağdurun yaşamında ciddi bir bozulmaya neden olma tehlikesinin nesnel bir kabulünün suçtan söz edebilmek için yeterli olduğu kabul edilmiştir. İkinci olarak 238. maddenin 5. Fıkrasında yer alan “5) sair benzer bir fiil gerçekleştirir...”⁶⁰ ifadesinin genel nitelikte ve ucu açık olması eleştirilerek kaldırılması öngörülmüştür.⁶¹ Bahsedilen değişiklikler 2017 yılında kanuna işlenmiş, ancak bu değişikliklerle de ısrarlı takip düzenlemesi 2021 yılına kadar son şeklini almamıştır.⁶²

Şekil 2⁶³ 2009-2020 Yılları Arasında Almanya'da Polis Tarafından Kaydedilen Israrlı Takip Vaka Sayısı

Yukarıda verilen şekilde 2009 ve 2020 yılları arasında kayıt alınan ısrarlı takip vakalarının sayısı gösterilmektedir. Şekilde ele alınan yıllara göre en yüksek 2009 yılında 28,536 vaka, en düşük ise 2017 yılında 18,483 vaka olarak kayda geçmiştir.

⁵⁹ Federal Adalet Bakanlığı Kanun Tasarısı, s.1.

⁶⁰ Yenisey/ Plagemann; s.312.

⁶¹ Federal Adalet Bakanlığı Kanun Tasarısı, s.1.

⁶² Alman Ceza Kanunu ısrarlı takip maddesi 2017 değişikliği metni
<https://dejure.org/BGBI/2017/BGBI. I S. 386> (Erişim Tarihi 20.09.2022)

⁶³ Alman polisi tarafından kayıt altına alınmış ısrarlı takip vakaları istatistikleri
<https://www.statista.com/statistics/1107368/stalking-cases-number-police-record-germany/>

2020 yılında ise bir önceki yıla göre bir artış gösterse de on yıl öncesine göre 8,087 vaka düşüş yaşanmıştır.

Israrlı takip düzenlemesi, 2021 yılında yapılan son değişiklikle birlikte Alman Ceza Kanunundaki son halini almıştır. Düzenlemeye göre; bir kişiyi, yaşam tarzını makul ölçüde bozacak şekilde tekrar tekrar ve izinsiz olarak takip eden herkese üç yıla kadar hapis ya da para cezası uygulanır.

Ayrıca kişiye fiziksel olarak yakınlık kurma, ziyaret etme, iletişim araçlarını ya da üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışma, kişisel verilerini kötüye kullanma, kendisine veya bir yakınına zarar vermekle tehdit etme, teşhir etme, küçük düşürme, aşağılama ya da buna denk eylemlerde bulunma durumlarında üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. Sayılan eylemler sonucunda kişinin kendisi ya da yakınının zarar görmesi, ölümü, kişiyi takip ettiği dönemde en az altı ay içerisinde failin söz konusu suçu işlerken aynı zamanda çok sayıda farklı suç işlemesi, kişinin kendisi ya da yakınlarını takip ederken casusluk üzerine bilgisayar programı kullanması halinde bir yıldan on yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. Bununla birlikte, failin elde ettiği veriler üzerinden teşhircilik yapması veya ısrarlı takip suçunun mağduru olan kişinin on altı-yirmi bir yaş aralığında olması, failin ısrarlı takip suçunu işlediği sırada suçun mağduru olan kişinin herhangi bir yakının ölümüne sebep olması gibi durumlarda ceza yine bir yıldan on yıla kadar hapis cezası olacaktır.⁶⁴

1.2.4. Önce disiplin suçu sonra ilişki içi şiddet “du harcelement”: Belçika

Belçika’da ilk olarak 9 Mart 1995 tarihli Kraliyet Kararnamesi ile federal departmanların yönetim ve diğer hizmetlerinde ayrıca bazı kamu yararına çalışan kuruluşlarda işyerinde cinsel tacize karşı personelin korunması düzenlenmiş, bu kararname ile faile disiplin soruşturması öngörülmüştür.⁶⁵

24 Kasım 1997 tarihinde Ceza Kanunu değişikliği ile 410. maddede “ilişki içi şiddet” düzenlenmiş, psikolojik şiddet ve taciz kavramlarının kanuna girmesi ise 422bis

⁶⁴ Alman Ceza Kanunu ısrarlı takip maddesi 2021 değişikliği metni
https://dejure.org/BGBI/2021/BGBl_I_S_3513 (Erişim Tarihi: 20.9.2022)

⁶⁵ Aile İçi Şiddetle Mücadele- Belçika
<https://resourcehub.bakermckenzie.com/en/resources/fighting-domestic-violence/europe/belgium/topics/illegal-provisions> (Erişim Tarihi: 30.9.2022)

maddesi ile olmuştur.⁶⁶ Belçika Ceza Kanunu'na 'Du Harcelement' başlığı altında 1998 yılında 442bis maddesi eklenmiştir.⁶⁷ 442bis maddesi 25 Mart 2016 yılında değişikliğe uğramıştır.⁶⁸ İlk halinde maddede düzenlenen suç şikâyeteye bağlı iken, değişiklikle birlikte artık şikâyeteye bağlı olmaktan çıkmış, savcı kovuşturmayı mağdurun şikâyeti olmaksızın yapabilme yetkisine sahip olmuştur.⁶⁹

Belçika Ceza Kanunu'nun 442bis maddesine göre:

“Füillerinin, başka bir kimsenin huzurunu ve barış içinde yaşamasını ciddi şekilde etkileyeceğini bildiği veya bilmesi gerektiği halde ilgili kimseyi taciz eden kimse, on beş günden iki yıla kadar hapis cezası ile birlikte elli euro ve üç yüz euro arası para cezası ya da bunlardan biri ile cezalandırılır.

Birinci fıkrada belirtilen füiller, yaşı, hamileliği, hastalığı, sakatlığı veya bedensel veya zihinsel yetersizlik nedeniyle savunmasız durumu aşikâr olan veya fail tarafından bilinen bir kişinin zararına olarak işlenirse bu fıkrada öngörülen asgari cezanın iki katı olacaktır.”

Belçika Ceza Kanunu haricinde 13 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren Belçika Elektronik Haberleşme Kanunu (Loi Relative Aux Communications Électroniques, Belgian Act on Electronic Communications, Telecom Act) 145-§3bis maddesinde de bir kişiyi rahatsız etmek, huzurunu bozmak amacıyla elektronik iletişim ağını veya iletişim araçlarını kullanma eyleminin hapis veya para ya da her ikisi ile cezalandırılması öngörülmüştür.⁷⁰

Tüm bu düzenlemeler; taciz, rahatsız etme, ilişki içi şiddet gibi suçlar üzerine olsa da daha önceki başlıklarda bahsedilen Almanya ve ABD gibi devletlerin kabul ettiği, doğrudan doğruya “stalking” yasası şeklinde olmamıştır.

⁶⁶ Aile İçi Şiddetle Mücadele- Belçika

⁶⁷ Belçika Ceza Kanunu, 442bis maddesi

<https://www.icj.org/wp-content/uploads/2013/06/Belgium-Code-Penal-1867-fre.pdf>

(Erişim Tarihi: 25.9.2022)

⁶⁸ Aile İçi Şiddetle Mücadele- Belçika

⁶⁹ Aile İçi Şiddetle Mücadele- Belçika

⁷⁰ Belçika Elektronik Haberleşme Kanunu, 2005 145-§3bis, https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/loi_a.pl?language=fr&%3Bcaller=list&%3Bcn=2005061332&%3Bla=f&%3Bfromtab=loi&%3Bsql=dt%3D%27loi%27&%3Btri=dd%20as%20rank&%3Bbrech=1&%3Bnumero=1 (Erişim Tarihi: 30.09.2022)

Belçika’da ısrarlı takip suçunu da kapsayan cinsel şiddet ve taciz mağduriyeti hakkında Ghent Üniversitesi’nin yaptığı “Belçika’da Cinsel Şiddetin Mekanizmalarını, Doğasını, Büyüklüğünü ve Etkisini Anlama” (UN-MENAMAIS) isimli araştırmanın sonuçlarına göre; 2017-2021 yılları arasında 16-69 yaş arası kişilerin %64’ü (%81’i kadın ve %48’i erkek olmak üzere) yaşamları boyunca cinsel şiddete maruz kaldığı, beş kadından ikisi ve beş erkekten biri uygulamalı cinsel şiddete (saldırgan ile kurban arasında fiziksel temas yoluyla) maruz kaldığı, erkeklerin %5’i ve kadınların %16’sının ise tecavüze uğradığı, Belçika’da ikamet eden uluslararası koruma başvuru sahipleri için mağduriyet oranı %84’ün üzerine çıkmakla birlikte bu mağduriyetlerin %61’inin halihazırda Avrupa veya Belçika’da bulundukları son 12 ay içinde gerçekleştiği görülmektedir.⁷¹

1.2.5. Hükümetin reddi, parlamentonun çabası “belaging”: Hollanda

Belçika komşu ülkesi Hollanda ile yasama organı, yönetim şekli, hükümet sistemi, etnik yapısı, resmi dilleri ve sosyokültürel yapıları gibi birçok açıdan oldukça benzerdir.⁷² Yukarıda açıklandığı üzere “stalking”; Belçika’da taciz, huzursuzluk verme, ilişki içi şiddet gibi kanunlarla hüküm altına alınsa da günümüzde dahi bir yasaya tam olarak ismini veremediği görülmektedir. Hollanda’da ise Ocak 1996’da bazı “stalking” mağdurları Stalking ile Mücadele Vakfı’nı (Stichting Anti-Stalking, SAS) kurmak için inisiyatif almış, kurucuları, mağdur olarak “stalking” konusunda uzun yıllara dayanan deneyime sahip olan Rita ve Karl Vergunst olmuştur. Vakıf 1997 yılında “stalking” eylemlerinin ceza kanununda suç olarak kabul edilmesi çağrısında bulundukları bir sempozyum düzenlemiştir. Vakfın faaliyetleri, Hollanda’da “stalking” suçunun kabul edilmesi ile ilgili olarak kamuoyu tartışmalarını ateşlemiş, ayrıca ülkede bu tartışmaların dozunu artıran olayların mağdurları da medya aracılığı ile geniş kitlelerce duyulmuştur. Bu mağdurlardan en bilineni uzun yıllardır “stalking” suçunun mağduru olan Astrid Tillema isimli kadındır. 1989 yılından itibaren “stalking” eylemlerine maruz kalan Tillema’nın avukatı, suçluya verilen hiçbir yaptırımın işe

⁷¹ UN-MENAMAIS: Belçika’da Cinsel Şiddetin Mekanizmalarını, Doğasını, Büyüklüğünü ve Etkisini Anlama, 2021.

<https://www.icrhh.org/en/projects/un-menamais-understanding-mechanisms-nature-magnitude-and-impact-of-sexual-violence-in-belgium> (Erişim Tarihi: 09.12.2022)

⁷² Türkiye Büyük Millet Meclisi Araştırma Hizmetleri Başkanlığı; “Konuların Göre Karşılaştırmalı Dünya Anayasaları”, TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı Yayınları, Yayın No 13, TBMM basımevi, Ankara, 2022, s.25- s.54. https://www.tbmm.gov.tr/yayinlar/2022/konularina_gore_karsilastirmali_dunya_anayasalari.pdf (Erişim Tarihi: 16.12.2023)

yaramadığını, bu sebeple Tillema'nın sürekli olarak aynı şekilde mağdur olduğunu ve failin ancak özgürlüğünden tamamen yoksun kaldığı zaman müvekkilinin normal insanlar gibi hayat sürebileceğini belirtmiştir.⁷³

Hollanda'nın 1994-1998 yılları arasındaki Güvenlik ve Adalet Bakanı Winnie Sorgdrager, "stalking" kanun taslağının hazırlanmasının gerekli olmadığını, savcılığın "stalking" suçunu kanıtlamasının oldukça zor olacağını, mağdurların kendilerini bir av gibi hissettikleri durumlar ile alakalı olarak polise şikâyetle bulunmayacaklarını, şikâyet sonucunda mağdurları korumak amacıyla yapılacak olan uygulamaların özel hayatlarına müdahale hissi uyandıracığını ayrıca ilişkileri hakkında da bilgi istenebileceğinden çekineceklerini iddia etmiştir.⁷⁴ Böylece hükümet yeni bir kanun hazırlamayı reddetmiştir.

Hükümetin "stalking" kanununun hazırlanmasını reddetmesi ile birlikte parlamentonun üç üyesinin kanun taslağı hazırlamak için kolları sıvayarak 1997 yılının aralık ayında hazırladıkları kanun tasarısı şu şekildeydi: *"Bir kişiyi bir şeyi yapmaya zorlamak, bir şeyi yapmaktan alıkoymak ya da o kişide korku uyandırmayı amaçlayarak kişisel alanına kasten ve hukuka aykırı şekilde defaten müdahale eden kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası veya dördüncü kategoriden para cezası ile ya da her ikisiyle birden cezalandırılır."*⁷⁵ "Stalking Kanunu" Hollanda'da 27 Haziran 2000 yılında yürürlüğe girmiştir.

Hollanda'da 2009 yılında 1,027 kişi ile yapılan anket çalışmasının sonunda; katılımcıların genelinin %16,5'i ömrü boyunca en az bir defa, %3,9'u son iki ay içerisinde, kadın katılımcıların %20,7'sinin yani beş kadından birinden fazlasının ve çalışmaya katılan erkeklerin %13,4'ünün yani yedi erkekten birinin hayatlarının bir döneminde ısrarlı takip suçu mağduru oldukları görülmekle birlikte bu oranlar ülke genelinde yaklaşık 1,4 milyon kadın ve 900 bin erkeğe tekabül etmektedir.⁷⁶

⁷³ Eyaletler Temsilciler Meclisi Hollanda 1997–1998 toplantı yılı Kanun Tasarısı, s.4-5.

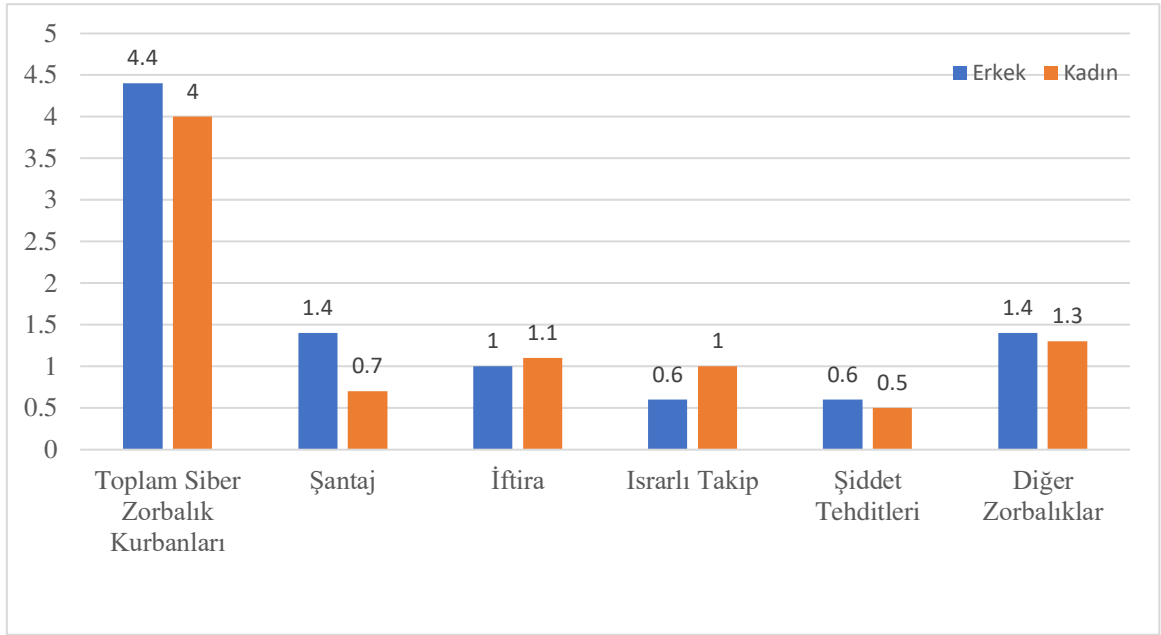
⁷⁴ Malsch, Marijke; "Stalking In The Netherlands", Avustralya Kriminoloji Enstitüsü Ceza Adaleti Konferansı, Sydney, 2000, s.4.

<https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/stalking-netherlands-stalking-criminal-justice-responses-p-1-10> (Erişim Tarihi: 9.12.2022)

⁷⁵ Marijke, 2000, s.4

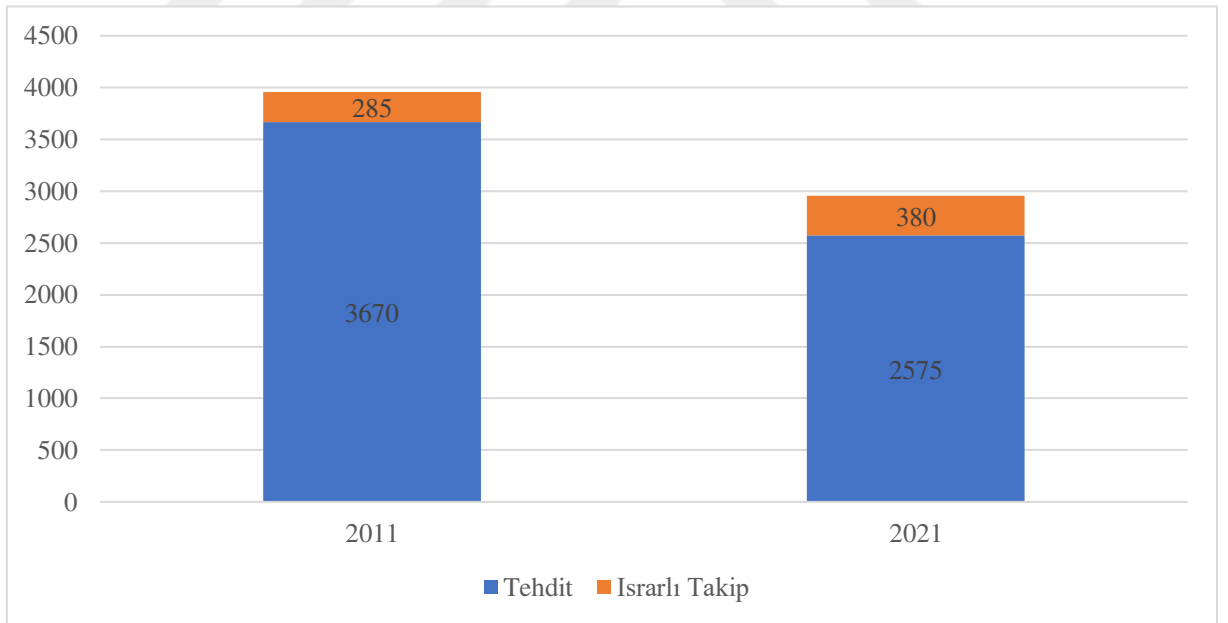
⁷⁶ van der Aa, Susan/ Kunst, Maarten; "The Prevalence of Stalking in The Netherlands", International Review of Victimology, V. 16, 2009, 35-50, s.35.

https://pure.uvt.nl/ws/portalfiles/portal/6874781/aa_stalking_11_06_2010_embargo_tot_11_06_2015.pdf (Erişim Tarihi: 9.12.2022)

Şekil 3. Hollanda: Siber Zorbalık Kurbanları Demografisi

2019 yılında yapılan ankette (Şekil 3) Hollanda’da ısrarlı takip suçunun, büyük oranda kadınlara yönelik olarak, siber zorbalık yolu ile de işlendiğini belirlemiştir.⁷⁷

Şekil 4. 10 Yıllık Süre İçinde Amsterdam’da Kayıtlı Tehdit ve Takip Vakaları

⁷⁷2019’da Hollanda’da farklı türlerde siber zorbalık yaşayan bireylerin cinsiyete göre oranları, <https://www.statista.com/statistics/572749/victims-of-cyber-bullying-in-the-netherlands-by-gender-and-type/> (Erişim Tarihi: 09.12.2022)

2021'de Hollanda'nın başkenti Amsterdam'da 2.575 tehdit ve ısrarlı takip vakası kayıtlara geçmiş (Şekil 4), bunların 2.195'i tehdit ve 380'i taciz vakası olarak resmiyet kazanmış, ayrıca on yıllık zaman aralığında kaydedilen en yüksek tehdit ve ısrarlı takip olayı sayısı 3.670 ile 2011'de gerçekleşmiş, bunların 3.385'i tehdit ve 285'i ise ısrarlı takip vakası olmuştur.⁷⁸

1.2.6. Tarihi eski, tanımı yeni suç “forfølgelse”: Danimarka

İsrarlı takip suçu, Danimarka'da Türkçeye “Kısıtlama Kanunu” olarak çevrilen 3 Şubat 2012 tarihli ve 112 sayılı “*Tilholdsloven*”⁷⁹ isimli kanunda düzenlenmektedir.⁸⁰ Bazı kaynaklarda 1930’lu yıllarda ısrarlı takip suçunun ilk olarak düzenlendiği ceza kanunu olarak yer alan Danimarka Ceza Kanunu⁸¹ (Straffeloven) incelendiğinde ısrarlı takip suçunu değil, taciz eylemini içerdiği görülmektedir.⁸² Ayrıca bahsi geçen kaynaklarda 265. maddede yer aldığı belirtilen suç üzerinde 1 Temmuz 2013 tarihinde köklü değişikliklere gidilmiş ve ilgili madde kaldırılmıştır.⁸³

3 Şubat 2012 yılında yürürlüğe giren Kısıtlama Kanunu ikisi 2013, biri 2016, biri 2019 ve son olarak 2021 yılında olmak üzere toplamda beş değişikliğe uğramıştır.⁸⁴ Kanunda yer alan ısrarlı takip düzenlemesinin son hali şu şekildedir;

“§1 Bir yasaklama emriyle, bir kişinin elektronik iletişim de dahil olmak üzere kişisel, sözlü veya yazılı iletişim yoluyla başka bir kişiyi araması veya diğer kişiyle başka bir şekilde iletişim kurması veya onu takip etmesi yasaklanabilir.

...”

İlgili maddenin devamı maddelerde yasaklama emrinin hangi durumlarda verilebileceği de düzenlenmektedir.

⁷⁸2010'dan 2021'e kadar Amsterdam'da kayıtlı tehdit ve takip vakalarının sayısı, <https://www.statista.com/statistics/1287092/amsterdam-cases-of-threats-and-stalking/> (Erişim Tarihi: 09.12.2022)

⁷⁹ <https://tr.glosbe.com/da/tr/Tilholdsloven> (Erişim Tarihi: 27.11.2022)

⁸⁰Kısıtlama Kanunu (Tilholdsloven),

<https://www.elov.dk/lov-om-tilhold-ophold-og-bortvisning/> (Erişim Tarihi: 27.11.2022)

⁸¹ Daphne Project, s.67.

⁸²Danimarka İstatistikleri- Yaptırımların Zamansal Olarak Karşılaştırılabilirliği.

<https://www.dst.dk/en/Statistik/dokumentation/documentationofstatistics/convictions/comparability> (Erişim Tarihi: 27.11.2022)

⁸³Danimarka İstatistikleri- Yaptırımların Zamansal Olarak Karşılaştırılabilirliği.

⁸⁴Kısıtlama Kanunu (Tilholdsloven)

Güncel olarak Danimarka Ceza Kanunu'nda yer alan '*forfølgelse*' (kovalama, peşinde koşma, zulüm)⁸⁵ yani ısrarlı takip suçu 28 Eylül 2022'de 242. maddede tam olarak düzenlenmiştir. Bu değişikliğe kadar ceza kanunun 119. maddesinde yalnızca "*Hizmet veya görevin ifası sırasında veya bu vesileyle söz konusu kişiyle temasa geçerek, onu takip ederek veya başka bir şekilde taciz ederek § 119'da belirtilen kişilerden (kamu hizmetinde bulunan kişiler) birinin huzurunu bozan kişi, para cezası veya 2 yıla kadar hapis cezası veya her ikisi ile birden cezalandırılır.*" şeklinde yer almaktaydı.⁸⁶ 28 Eylül 2022 değişikliği ile birlikte ısrarlı takip suçu son şeklini almıştır:

*"Madde 242. Bir başkasının huzurunu bozmaya elverişli bir şekilde söz konusu kişiyle sistematik ve sürekli olarak temasa geçen, onu takip eden veya başka bir şekilde taciz eden kişi, takip suçundan 3 yıla kadar para cezası veya hapis cezası ile cezalandırılır."*⁸⁷

Danimarka Adalet Bakanlığı'nca yapılan 2017-2018 yılları arasını kapsayan çalışmada;

- 18-74 yaş arasındaki vatandaşların %2'sinden fazlasının ısrarlı takip suçu mağduru olduğu ve bu oranın istatistiksel belirsizlikler de hesaba katılırsa sayısal olarak her yıl 67,000 ile 98,000 kişiye tekabül ettiği,
- İsrarlı takip suçunda kadınların erkeklere göre daha sık mağdur sıfatı ile yer aldığı,
- Mağdurların büyük bir kısmının düşük gelirli vatandaşlardan olduğu,
- Çocuklu bekârların diğer aile yapılarına sahip kişilere göre daha fazla mağdur olduğu,
- Mağdurların %28'inin faille yakın bir ilişkisi olup %40'ının failinin arkadaş veya tanıdık, üçte birinden biraz azının ise bir yabancı tarafından mağdur edildiği,
- En yaygın ısrarlı takip suçu fiilinin notlar yazma, e-posta gönderme ve telefon araması olduğu,

⁸⁵ <https://tr.glosbe.com/da/tr/forfølgelse> (Erişim Tarihi: 27.11.2023)

⁸⁶ Danimarka Ceza Kanunu 17 Kasım 2020 Değişikliği, <https://www.retsinformation.dk/eli/Ita/2020/1650> (Erişim Tarihi: 27.11.2022)

⁸⁷ Danimarka Ceza Kanunu 28 Eylül 2022 Değişikliği, <https://www.retsinformation.dk/eli/Ita/2022/1360> (Erişim Tarihi: 27.11.2022)

- Israrlı takip suçu mağdurlarının, fail ile yakın kişisel ilişki içinde bu suça maruz kaldığı vakalarda suçu daha şiddetli algıladıkları ve etkilendikleri,
- Mağdurların %43'ünün yaşadıkları ısrarlı takip şiddeti sonrası hayatlarının rutinini değiştirmek zorunda kaldıkları,
- Mağdurların beşte birinden azının psikolojik veya tıbbi destek aldığı, dörtte birinden azının ise polisten yardım istediği rapor edilmiştir.⁸⁸

1.2.7. Eski suç yeni terim “stalking”: İngiltere

İngiltere’de “stalking”in suç olarak düzenlenmesi, ABD’den yaklaşık olarak on yıl sonra ancak Almanya’dan da yaklaşık olarak on yıl önce olmuştur.

İngiltere’de “stalking” suçu, 16 Haziran 1997 tarihinde taciz yasağına yönelik çıkarılan Tacizden Korunma Kanunu’nda (Protection From Harassment Act) açıkça yer almamaktadır.⁸⁹ Kanunun “taciz yasağı” ana başlığının altındaki 3. maddede yer alan “pursue” terimi “izlemek” anlamını taşıyor olsa da tam anlamıyla “stalking” yani ısrarlı takip suçunu kapsamamış, 1 Temmuz 2005 yılında bir değişikliğe uğramasına rağmen ısrarlı takip suçu düzenlenmemiştir.⁹⁰

“Stalking”, 2012 yılına kadar müstakil bir suç olarak İngiltere kanunlarında yer almamıştır. Tacizden Korunma Kanunu’nun 25 Kasım 2012 tarihli değişikliğiyle birlikte 2A maddesine eklenerek düzenlenmiştir.⁹¹

Düzenlemede suçu oluşturan eylemler;

- Bir kişiyi takip etmek,
- Bir kişiyle herhangi bir şekilde iletişim kurmaya çalışmak,
- Bir kişi ile ilgili veya ilgili olduğunu ya da o kişiden kaynaklandığını iddia ettiği bir belgeyi ya da bir açıklamayı yayınlamak,

⁸⁸ Danimarka Adalet Bakanlığı 2018 raporu, <https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2022/05/The-extent-of-stalking-14-11-2018.pdf> (Erişim Tarihi: 09.12.2022)

⁸⁹ Tacizden Korunma Kanunu Zaman içindeki değişiklikler – 1997 <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1997/40/section/1/1997-06-16> (Erişim Tarihi: 2.11.2022)

⁹⁰ Tacizden Korunma Kanunu Zaman içindeki değişiklikler – 2005 <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1997/40/section/1/2005-07-01> (Erişim Tarihi: 2.11.2022)

⁹¹ Tacizden Korunma Kanunu Zaman içindeki değişiklikler: Bölüm 2A – 25 Kasım 2012 Değişikliği <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1997/40/section/2A> (Erişim Tarihi 2.11.2022)

- Kişiyi internet, e-posta ve diğer iletişim kanalları aracılığı ile izlemek, kamu ya da özel fark etmeksizin kişiyi rahatsız etmek amacıyla dolaşmak,
- Kişinin mülkiyetindeki bir mala müdahale etmek,
- Kişiyi gözetlemek ve izlemek.

Şeklinde sıralanmıştır. Bu eylemleri gerçekleştiren kişiler 51 haftaya kadar hapis cezası veya para cezası ile ya da her ikisi ile cezalandırılacaktır. Ancak suç 2003 yılında yani Kanun yürürlüğe girmeden önce işlendiyse hapis cezası altı ay olarak belirlenecektir.

Yapılan araştırmalarda İngiltere’de, 2009 ile 2012 yılları arasında her yıl 700.000 kadının “stalking” suçu mağduru olduğu, beş milyon kadının tacize uğradığı, beş kadından biri ve on erkekte birinin zorbalıkla karşılaştığı, 2013 yılından sonra bu sayının altı kadında bir ve on erkekte bir olduğu görülmektedir.⁹²

Araştırmalar, 2013 yılında yani ısrarlı takip düzenlemesinin sonrasında işlenen taciz suçlarından %11’inin 2A maddesinde düzenlenen ısrarlı takip suçunu, %9’unun ise 4A maddesinde düzenlenen aile içi şiddet veya ciddi korkuya sebebiyet veren, huzursuzluk ile sürekli strese sebep olan ısrarlı takip suçu olduğunu ifade etmektedir. Kurbanların %50’sinin ısrarlı takip nedeniyle işe ara verdiğini ya da tamamen bıraktığını ve en çarpıcısı mağdurların %80,4’ünün kadın, faillerin ise %70,5’inin erkek olduğunu, takip kurbanlarının yaşının 10 ile 73 arasında değiştiğini, faillerin ise %45’inin kurbanların eski partnerleri olduğunu ve geri kalan kısmın 1/3’inin kurbanlarla önceden herhangi bir şekilde tanıştıklarını göstermektedir.⁹³

2020 yılında koronavirüs salgını ile birlikte İngiltere’de ısrarlı takip suçunun %20 arttığı ve koronavirüs önlemlerinin hafiflemesi ile birlikte bu artışın %31’e kadar yükseldiği Ulusal İstatistik Ofisi (The Office for National Statistics, ONS) tarafından tespit edilmiştir.⁹⁴ ONS, Nisan-Haziran 2019’da 118.500 vaka sayısı olan ısrarlı takip-

⁹²“Stalking Nedir?”, Safer Futures- Ending Abuse in Cornwall And Isles Of Scilly. <https://saferfutures.org.uk/resources/stalking/> (Erişim Tarihi: 02.12.2022)

⁹³“Stalking Nedir?”, Safer Futures- Ending Abuse in Cornwall And Isles Of Scilly,

⁹⁴Shadwell, Talia; “Stalking and harassment reports soared by 30% in England and Wales as Lockdown Lifted”, The Mirror, 15 Mart 2021, İngiltere. <https://www.mirror.co.uk/news/uk-news/breaking-stalking-harassment-reports-soared-23721399> (Erişim Tarihi: 12.12.2022)

taciz suçlarının Temmuz-Eylül 2019’da 125.000, Nisan-Haziran 2020’de 142.000, Eylül 2020’de ise 163.000 vakaya kadar arttığını bildirmiştir.⁹⁵

1.2.8. Türkiye’de ısrarlı takibin suça sönüşümü

1.2.8.1.Genel olarak

Şiddet yani kaba güç kullanımı⁹⁶, evrensel bir sosyal problemdir. Herhangi bir sebepten ötürü şiddet mağduru olan canlıların, türü ya da cinsiyetinin bir önemi olmamakla birlikte toplum içinde kadın, çocuk ve hayvana yönelik şiddetin arttığı görülmektedir.

Kadına yönelik şiddete karşı hareket, Türkiye’de 1987 yılında “Dayağa Karşı Kadın Yürüyüşü” ile başlamış, 1990’lardan sonra da devletin gündeminde yer almıştır.⁹⁷ Hukuk, zamanın getirdiklerine ve insanların gereksinimlerine paralel olarak değişmek ve adapte olmak zorundadır.⁹⁸ Şiddetin türü de zamanla değişerek farklı şekillerde insan hayatını etkiler hale gelmiştir.⁹⁹ Sıklıkla erkeklerin kadınlar üzerinde hâkimiyet kurma amacından hareketle güç kullanma yöntemi olarak başvurdukları şiddet¹⁰⁰, ısrarlı takip suçunu da kapsamaktadır.

Şiddetin her türünde olduğu gibi ısrarlı takipte de mağdur çoğunlukla kadındır. İsrarlı takip suçu düzenlemesi, Türkiye’de ceza kanunu kapsamına 12 Mayıs 2022 tarihinde alınan yeni bir suç türü olsa da yeni bir şiddet türü değildir. 2011 yılında Türkiye’nin de taraf olduğu Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi’nde (İstanbul Sözleşmesi) “Taciz Amaçlı Takip” başlığı altında düzenlenen ısrarlı takibin, yeni bir şiddet türü olmamasına rağmen mevzuatta belirli bir terimle ifade edilmesi dahi uzun zaman almıştır. İsrarlı takip terimi Türk hukuk sistemine girmeden önce cinsel taciz, tehdit,

⁹⁵Shadwell; 15 Mart 2021.

⁹⁶ Türk Dil Kurumu Sözlükleri <https://sozluk.gov.tr> Erişim Tarihi: 14.12.2022

⁹⁷ Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü; “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Raporu”, Ankara, 2015, s.34 https://fs.hacettepe.edu.tr/hips/dosyalar/Arastirmalar%20-%20raporlar/Aile%20ici%20Siddet%20Arastirmalari/2014_AiSA_Anarapor.pdf (Erişim Tarihi:14.12.2022)

⁹⁸ Yenerer Çakmut, Özlem; “İsrarlı Takip (Stalking) Kişinin Huzur ve Sükununu Bozma Türk Ceza Hukuku Bakımından Genel Değerlendirme”, Balıkesir Barosu Köşe Yazısı, 2021. <https://balikesirbarosu.org.tr/medya/balikesir-barosu-dergisi-sayi-1> (Erişim Tarihi: 19.12.2022)

⁹⁹ Yenerer Çakmut; İsrarlı Takip.

¹⁰⁰ Moroğlu, Nazan; “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 sayılı Kanun ve İstanbul Sözleşmesi”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S.99, 2012, s.358.

özel hayatın gizliliğini ihlal, eziyet gibi benzer suçlar kapsamında değerlendirilmekteydi.

Türkiye’de ısrarlı takip suçu verileri ilk olarak 2014 yılında derlenmiştir.¹⁰¹ 2014 yılında elde edilen verilere göre Türkiye’de yaşayan kadınların yaklaşık %30’u ısrarlı takip suçunun mağduru olmuştur. Mağdurların %52’si polis ya da jandarmaya, %49’u Cumhuriyet savcılığına başvurmuş, başvuranların ise %53’ü bu başvurularından herhangi bir sonuç alamadıklarını belirtmişlerdir.¹⁰²

2015 yılında, ülke genelinde yapılan 15,072 hanede 15-59 yaş aralığındaki kadınların katıldığı nicel bir araştırmada görüşülen tüm kadınların %26,6’sı ısrarlı takip suçuna maruz kalmıştır. İsrarlı takip suçunun mağduru olan kadınların %19,2’si failleri tarafından sürekli olarak telefonla aranmış, %7,7’si kısa mesaj, mektup ve/veya e-posta ile takip edilmiş, %5,7’si sosyal medya üzerinden rahatsız edilmiştir. Mağdurların %5,8’inin faili, bulundukları mekâna gelmiş, %2’si failleri hediye vb. eşyalar göndermiştir. %1,7’si iletişim bilgilerinin fail tarafından üçüncü şahıslarla paylaşılması suretiyle, %5’i faillerinin intihar tehditleriyle karşılaşarak suçun mağduru olmuşlardır. Mağdurların %2,7’si kendisine zarar verme tehdidinde maruz kalmış, %1,7’si ise yakınlarına zarar verme tehdidinde maruz kalarak ısrarlı takip suçuyla yüzleşmiştir.¹⁰³

Türkiye, 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul’da imzalanan 1 Ağustos 2014 tarihinde yürürlüğe giren Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi’ni (İstanbul Sözleşmesi) sözleşmenin imzaya açıldığı tarih olan 11 Mayıs 2011 tarihinde imzalamıştır.¹⁰⁴ Akabinde 8 Mart 2012 tarihinde 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kabul edilmiştir.¹⁰⁵ Bütün bu gelişmeler bir şiddet türü olarak kabul edilen ısrarlı takibi de barındırmış, ancak 12 Mayıs 2022 tarihinde kabul edilen ve 27 Mayıs 2022 tarihinde resmi gazetede yayınlanan 7406 sayılı Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’a kadar Türk Ceza Kanunu’nda suç olarak düzenlenmemiştir. Çalışmanın bu bölümünün devamında ısrarlı takibin Türkiye’de suça dönüşme süreci ele alınacaktır.

¹⁰¹ Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü; s.170.

¹⁰² Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü; s.171 Tablo 7.16

¹⁰³ Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü; s.119.

¹⁰⁴ Bayraktar, Tuğba; “İstanbul Sözleşmesi ve 2017 Türkiye Gölge Raporuna İlişkin Bir Değerlendirme”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.26 S.3, 2018, s.89.

¹⁰⁵ Resmî Gazete S. 28239 (20.3.2012).

1.2.8.2.Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nde (İstanbul Sözleşmesi) ısrarlı takip

Uluslararası hukuk, ancak 1990'ların başından beri kadına yönelik şiddeti ve aile içi şiddeti insan hakları ihlali olarak kabul etmiş, bu dönemden önce 1980 yılında CEDAW¹⁰⁶ imzaya açılmıştır. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Komite 19 Nolu Genel Tavsiyesi¹⁰⁷, Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Bildirgesi¹⁰⁸, Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi, Cezalandırılması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Amerika Ülkeleri Arası Sözleşme¹⁰⁹ gibi sözleşmeler de kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet üzerine imzalanan çok taraflı uluslararası sözleşmelerden bazılarıdır. İstanbul Sözleşmesi de bu sözleşmelerin göz önünde bulundurulması ile oluşturulmuştur.

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi kamuoyunda bilindiği ismiyle İstanbul Sözleşmesi, 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul'da imzaya açılmış ve imzaya açıldığı tarihte de Türkiye tarafından imzalanmıştır. Sözleşmenin amacı, kadınları şiddetin her türünden korumak, kadına yönelik şiddetin ve aile içi şiddetin önünü kesmek, şiddet vakalarını takip ederek son vermektir.¹¹⁰ Sözleşmenin yürürlüğe girmesi ise 1 Ağustos 2014 tarihinde olmuştur. Türkiye 20 Mart 2021 tarihinde İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmiştir¹¹¹ ve halihazırda sözleşmenin tarafı değildir.

İstanbul Sözleşmesi, 3. maddenin a bendinde kadına karşı şiddetin tanımını yapmıştır. Tanıma göre kadına karşı şiddetten ilk olarak; 'kadınlara yönelik yapılan başkalaştırma, ayrımcılık ve kadınların insan haklarının ihlal edilmesi' anlaşılması gerekmektedir. Yine tanıma göre kamusal ya da kişisel fark etmeksizin her türlü çevrede kadınların özgürlüğünün beklenmedik şekilde sınırlandırılması, cebir ve tehdit

¹⁰⁶ Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi

¹⁰⁷ General Recommendation 19 by the Committee on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women

¹⁰⁸ United Nations General Assembly Declaration on the Elimination of Violence Against Women

¹⁰⁹ Inter American Convention on the Prevention, Punishment and Eradication of Violence Against Women

¹¹⁰ Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) 1. madde, Avrupa Konseyi Sözleşmeler Dizisi- No. 210, İstanbul, 2011 <https://rm.coe.int/1680462545> (Erişim Tarihi: 17.01.2023)

¹¹¹ Çamurcu, Meryem Hazal; "İstanbul Sözleşmesi: Türkiye'de İç Hukuka Etkisi ve Toplumun Tepkisi", Ankara Barosu Dergisi, S.4, 2021, s.64.

de şiddeti meydana getirecek ayrıca kadınlara maddi, manevi, cinsel ya da fiziksel olarak acı verecek her türlü eylem de şiddet eylemi olarak kabul edilecektir. Aynı maddenin b bendinde de aile içi şiddet tanımlanmıştır. Aile içi şiddet de ilgili tanıma göre; a bendinde bahsedilen eylemlerin aynı konutta yaşayıp yaşamadığı ya da daha önceki bir zamanda aynı konutta yaşayıp yaşamadığı önemli olmaksızın eş, eski eş veya birlikte yaşayan kişilere karşı uygulanmasıdır. Her iki terimin tanımına bakıldığında ısrarlı takibin açıkça bir kadına şiddet ya da aile içi şiddet eylemi olduğu çıkarımını yapılabilir.

Sözleşmenin 3. maddesinin c bendinde *toplumsal cinsiyet* tanımı yapılmıştır. Toplumsal cinsiyetin tanımını yapan ilk uluslararası belge İstanbul Sözleşmesi olmuştur.¹¹² Sözleşmeye göre “... ‘*Toplumsal Cinsiyet*’; herhangi bir toplumun, kadınlar ve erkekler için uygun olduğunu düşündüğü sosyal anlamda oluşturulmuş roller, davranışlar, faaliyetler ve özellikler...” dir. Böylece toplumsal cinsiyete dayalı şiddet terimi ortaya çıkmış, d bendinde de belirtildiği gibi “bir kadına sırf kadın olduğu için uygulanan orantısız şiddet” anlamını kazanmıştır.

Çalışmanın konusu olan ısrarlı takip de İstanbul Sözleşmesi kapsamına alınmıştır. İsrarlı takip İstanbul Sözleşmesi’nin 34. maddesinde düzenlenmektedir. Maddenin başlığı Türkçeye “Taciz Amaçlı Takip” olarak çevrilmiş olsa da orijinal İngilizce metinde başlığın “stalking” yani “ısrarlı takip” olduğu bilinmektedir.¹¹³

İsrarlı takibin düzenlendiği 34. madde; İstanbul Sözleşmesi’ni imza eden devletler tarafından, kadınlara yönelik bu şiddeti gerçekleştiren ve mağdura güvenliğinden endişe duyacak biçimde korku veren, kasten yinelenen, tehdit içeren eylemleri meydana getirenlerin yaptırıma uğramasını garanti altına alacak kanuni düzenlemeler yapılacağı ve başkaca tedbirler alınacağı taahhüt edilmiştir. Uluslararası bir düzenleme olan İstanbul Sözleşmesi’nde de ulusal düzenlemelerde olduğu gibi ısrarlı takip suçunun tekrarlanan, tehditkâr ve kasti eylemler, mağdurun endişesi ve korkusu gibi unsurları taşıdığı görülmektedir.

¹¹² Bayraktar, Tuğba; “İstanbul Sözleşmesi ve 2017 Türkiye Gölge Raporuna İlişkin Bir Değerlendirme”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.26 S.3, 2018, s.93.

¹¹³ İstanbul Sözleşmesi – İngilizce Versiyonu, <https://rm.coe.int/168008482e> (Erişim Tarihi 17.01.2023)

İstanbul sözleşmesi, ısrarlı takibi henüz ceza kanunlarında düzenlememiş olan ülkeler için yol gösterici olmuştur. Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonra henüz Ceza Kanunu'nda yer almayan ısrarlı takip düzenlemesinin suç olarak kabul edilmesinin önemi gerek hukuki çevrelerce gerekse Türkiye'nin önde gelen sivil toplum kuruluşlarınca ısrarla ele alınmış, suç olarak düzenlenmesi tavsiye edilmiştir.¹¹⁴

İstanbul Sözleşmesi, bir insan hakları ihlali olan kadına yönelik şiddetin tüm türleri ile birlikte ısrarlı takip suçu ve şiddetini de dile getiren en önemli uluslararası metinlerden biridir. Kadına yönelik şiddetin önüne geçilmesi, ortadan kaldırılması amacıyla sözleşmede imzası olan devletleri hukuki olarak bağlayan bir sözleşmedir.

Sözleşme'nin şiddete karşı düzenlemeleri, imza tarihinden bir yıl sonra 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ile birlikte Türkiye'nin ulusal mevzuatının da bir parçası haline gelmiştir.

1.2.8.3. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'da ısrarlı takip

20 Mart 2012 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un (çalışmanın devamında 6284 sayılı Kanun olarak anılacaktır.) amacı 1. maddede “...şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemek...” olarak belirtilmiştir. 6284 sayılı kanun, İstanbul Sözleşmesi esas alınarak hazırlanmıştır.¹¹⁵

6284 sayılı kanunun genel gerekçesinde de belirtildiği üzere; bu aile içi şiddet, fiziksel şiddetle sınırlı kalmamakta psikolojik, cinsel ve finansal yani ekonomik şiddet boyutlarına da ulaşmaktadır.¹¹⁶ Psikolojik, fiziksel, ekonomik ve cinsel şiddet eylemlerinin faillerinin cezalandırılmasının yanı sıra bu şiddete maruz kalan kadınların ve çocukların yaşadıkları yıkıcı olaylar sonrasında korunması, normal bir hayat

¹¹⁴ Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM); “Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde İstanbul Sözleşmesi Çalıştayı Raporu”, Rabia Öter Candan Ed., Av. Betül Altınsoy Yanılmaz Rp., İstanbul, 2014, s.29.

¹¹⁵ 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Resmî Gazete Sayı No. 28239 (20.03.2012), 2/b maddesi. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6284.pdf> (Erişim Tarihi: 24.01.2023)

¹¹⁶ 6284 sayılı Kanun Genel Gerekçe; s.6. <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss181.pdf> (Erişim Tarihi: Tarihi 24.01.2023)

sürmelerinin sağlanması elzemdir. Mağdurların tüm yaşadıklarından sonra tekrar şiddete uğrama korkusu, bu korku sebebiyle hayatlarını idame ettirememeleri, barınma, çalışma, eğitim, insanca yaşam haklarının ellerinden alınması şiddetin en yıkıcı sonuçlarıdır. Bu sebeple kanun, devlete öncelikle şiddeti önleme ardından rehabilitasyon amacı ile koruma tedbirleri sağlama görevi vermiştir.¹¹⁷

6284 sayılı kanunda sayılan şiddet türleri arasında “tek taraflı ısrarlı takip” adı altında günümüzde ceza kanunu kapsamında suç olarak düzenlenen ısrarlı takip suçu da yer almaktadır. 6284 sayılı kanunu dayanak olarak alan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği’nde de ısrarlı takip “tek taraflı ısrarlı takip” olarak anılmış ve tanımı 3. maddenin ş bendinde; “...Aralarında aile bağı veya ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, şiddet uygulayanın, şiddet mağduruna yönelik olarak, güvenliğinden endişe edecek şekilde fiziki veya psikolojik açıdan korku ve çaresizlik duygularına sebep olacak biçimde, içeriği ne olursa olsun fiili, sözlü, yazılı olarak ya da her türlü iletişim aracını kullanarak ve baskı altında tutacak her türlü tutum ve davranış...” şeklinde yapılmıştır. Hem 6284 sayılı Kanun hem de Kanunun uygulanmasına dair yönetmelik, ısrarlı takip yerine “tek taraflı ısrarlı takip” terimini kullanmıştır. Ancak daha önce de belirtildiği gibi “tek taraflı” ibaresinin gereksiz olduğu görülmektedir. İsrarlı takip doğası gereği zaten tek taraflı bir eylemdir. İki kişinin birbirini takip etmesi yani ısrarlı takibin tek taraflı olmaması normal şartlar altında anlamlı olmamaktadır. Nitekim Türk Ceza Kanunu’nda “tek taraflı ısrarlı takip” yerine “ısrarlı takip suçu” olarak yer almıştır.

6284 sayılı Kanun diğer maddelerinde ise ihbar, koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının verilme usulleri, tebliği ve gizliliği, tedbir kararlarına itiraz, kararların bildirimi ve uygulanması, kolluğun bu doğrultuda görevleri, tedbir kararlarının uygulanmasının teknik takibi ve takibin şartları, kararlara aykırılık, şiddetin önlenmesi için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından kurulacak birim ve kurumlar, şiddet mağdurlarına yönelik verilecek olan destek hizmetleri, mali hükümler (yardımlar, nafaka, sağlık harcamaları, vergi-harç-masraf muafiyetleri vb.) gibi hükümler yer almaktadır.¹¹⁸

¹¹⁷ 6284 sayılı Kanun Genel Gerekçe, s.7.

¹¹⁸ 6284 sayılı Kanun.

Kanunda yer alan bütün bu hükümler psikolojik, fiziksel, ekonomik, cinsel şiddetin yanı sıra ısrarlı takip şiddetini de kapsamaktadır. İsrarlı takip suçunun Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenmesi ile birlikte kanun gereğince suçun failine uygulanan yaptırımların yanı sıra mağdurun maruz kaldığı şiddetin izlerin silinmesi, korunması ve tekrar herhangi bir şiddete maruz kalmaması için 6284 sayılı Kanun ve 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği'nden faydalanılmaktadır.

1.2.8.4. 7406 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun sonrasında ısrarlı takip suçu

Türkiye'de ısrarlı takip suçu Türk Ceza Kanunu'nda diğer ülkelerin ceza kanunlarına kıyasla daha biraz daha geç düzenlenmiştir.¹¹⁹

2012 yılında yürürlüğe giren 6284 sayılı Kanun'unda "tek taraflı ısrarlı takip" eylemlerine karşı koruma ve önleme tedbirlerine yer verilmesine rağmen ceza kanununda suç olarak düzenlenmemiştir. İstanbul Sözleşmesi gereğince kurulmuş uzman komitesi niteliğindeki GREVIO¹²⁰, 15 Ekim 2018 tarihinde Türkiye raporunu açıklamıştır.¹²¹ Raporda ısrarlı takip kapsamına giren suçların, kanundaki farklı suç tipleri çerçevesinde kovuşturulduğu ancak bunların ısrarlı takip suçunu yeterince yansıtmadığı ve etkili olmadığı belirterek ısrarlı takibi Türk Ceza Kanunu'nda ayrı bir suç olarak düzenlemeye çağırıştır.¹²² Son olarak 2021 yılının Nisan ayında yayımlanan İnsan Hakları Eylem Planı ve Uygulama Takvimi'nde ısrarlı takipten "kadınların özgürlüklerini sınırlayan, kişisel ve toplumsal olarak korkuya, endişeye ve paniğe yol açan eylemler" olarak söz edilmiş, bu tür eylemlerin suç olarak düzenlenmesi gerektiği vurgulanmıştır.¹²³ Ayrıca *Aile İçi Şiddet ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadelenin Etkinliğinin Artırılması* başlıklı 6.3 sayılı hedef içerisinde 6.3.b

¹¹⁹ Almanya'da 2007, Belçika'da 1998, İrlanda'da 1997, Malta'da 2005, Hollanda'da 2000, Detaylı bilgi için bkz. Daphne Project s.12.

¹²⁰ Group of Experts on Action Against Violence Against Women And Domestic Violence, Kadınlara Yönelik ve Aile İçi Şiddete Karşı Mücadele Uzman Grubu.

¹²¹ Moroğlu, Nazan; "GREVIO Değerlendirme Raporu", <https://nazanmoroglu.com/grevio-degerlendirme-raporu/>, 2018, s.1. (Erişim Tarihi: 30.01.2023)

¹²² Şen, Ersan/ Serdar, Cem; "Huzuru ve Sükunu Bozma Suçu ve İsrarlı Takip (Stalking)", 2022 <https://www.hukuki.net/haber/huzuru-ve-sukunu-bozma-sucu-ve-israrli-takip-stalking/?amp> (Erişim Tarihi: 20.01.2023)

¹²³ Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı; "İnsan Hakları Eylem Planı ve Uygulama Takvimi", Nisan 2021, s.80 https://insanhaklarieylemplani.adalet.gov.tr/resimler/Insan_Haklari_Eylem_Plani_ve_Uygulama_Takvimi.pdf (Erişim Tarihi 27.01.2022)

sayılı faaliyette, üç ay içerisinde tek taraflı ısrarlı takip eylemlerinin suç olarak Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenmesi ve eylemlerin mağdurlarına temin edilen güvencenin genişletilmesi için Adalet Bakanlığı'nı sorumlu kurum olarak belirlemiştir.¹²⁴

Israrlı takip suçunun Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenmesi, 7406 sayılı Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile olmuştur. 7406 sayılı Kanun'un 8. Maddesinde, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 123. Maddesinin ardına eklenmek üzere 123/A maddesi yer almaktadır. *Israrlı Takip* başlığı altında soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olarak düzenlenen 123/A maddesinde ısrarlı takibin tanımı “*Israrlı bir şekilde; fiziken takip etmek ya da haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak suretiyle bir kimse üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşmasına ya da kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olmak...*” şeklinde yapılmıştır. Israrlı takip suçunun cezası ise altı aydan iki yıla kadar hapis cezası olarak ön görülmüştür. Ayrıca “...Suçun; a) Çocuğa ya da ayrılık kararı verilen veya boşandığı eşe karşı işlenmesi, b) Mağdurun okulunu, iş yerini, konutunu değiştirmesine ya da okulunu veya işini bırakmasına neden olması, c) Hakkında uzaklaştırma ya da konuta, okula veya iş yerine yaklaşmama tedbirine karar verilen fail tarafından işlenmesi...” durumlarında yaptırım bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası olarak belirlenmiştir.¹²⁵

Israrlı takip suçu 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'na, 7406 sayılı Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile dahil edilmiştir. Kanun, 12.05.2022 tarihinde kabul edilmiş ve 27.05.2022 tarihli 31848 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanmıştır. 7406 sayılı kanun, 16. Maddesi olan yürürlük maddesi gereği yayımlandığı tarihte yani 27.05.2022 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

¹²⁴ Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı; s.85.

¹²⁵ Türk Ceza Kanunu, 123/A Maddesi

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5237.pdf> (Erişim Tarihi: 30.01.2023)

II. BÖLÜM

5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU KAPSAMINDA ISRARLI TAKİP SUÇUNUN UNSURLARI, HUKUKA AYKIRILIK, KUSURLULUK VE ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

2.1.Genel Olarak

Haksız bir fiilin gerçekleşmesi ve suçun meydana gelmesi için belirli temel öğelerin mevcut olması gerekir.¹²⁶ Bu öğeler ‘suçun unsurları’ olarak adlandırılır. Suçun unsurlarını belirleyebilmek, suçun ne olduğunu ortaya koymak ve suçu diğer fiillerden ayırt etmek için suç teorileri kullanılır.¹²⁷ Suç teorisi, suçun ve suçluluğun sebeplerini araştırıp suç kalıplarını ortaya çıkarmak için çalışan nedensel incelemelerdir.¹²⁸

Suçun unsurlarını belirlemek, adil bir yargılama süreci ve hukukun temel prensiplerine uygunluğun sağlanması açısından önemlidir. Nitekim kişinin suçlu olduğunun kanıtlanması için suçun unsurlarına ihtiyaç duyulur. Suçun unsurlarının belirlenmesi, adaletin sağlanması, hukuki güvence ve suç tanımının netleştirilmesi amacını taşır.

Kanunda düzenlenen diğer suçlarda olduğu gibi, ısrarlı takip suçunda da suçun oluşturan fiilin, failin, mağdurun ve suçun işlenmesi ile zarar görecekt olan değerlerin belirlenmesi önem arz eder. Israrlı takip suçu ile benzeşen her durum için suçun işlendiği yargısına varılamayacağı gibi failin çeşitli bahaneler ardına saklanarak ısrarlı takip suçunu işlemediğini iddia etmesi de kabul edilemez. Örneğin; magazin muhabirlerinin ünlü kişileri haber yapmak amacıyla takip etmeleri sonucunda “suç meydana gelmiştir” veya “suç oluşmamıştır” gibi kesin bir kanaate varılmamalıdır. Bu nedenle öncelikle suç teorileri ışığında suçun unsurları değerlendirmeli, yargılama sonucunda fiilin haksız olup olmadığı ve suç oluşturup oluşturmadığı tespit edilmelidir.

2.2. Korunan Hukuki Değer

Kişiler çoğalmak, hayatlarını sürdürmek ve emniyetlerini sağlamak amacıyla bir arada yaşamaya mecburdur. Birlikte yaşayan insanlar da hayatlarını bir düzen içinde sürdürebilmek için davranış normlarına ihtiyaç duyarlar. Davranış normları, insanların

¹²⁶ Özgenç, İzzet/Üzülmez, İlhan; Ceza Genel Hukuku, 3.Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2020, s.41.

¹²⁷ Demirbaş, Timur; Ceza Hukuku Genel Hükümler, 18. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2023, s. 215.

¹²⁸ Dolu, Osman; Suç Teorileri: Teori, Araştırma ve Uygulamada Kriminoloji, 4. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2012, s.34.

haklarını, çıkarlarını ve hukuki değerlerini korumayı hedefler.¹²⁹ Hukuk, toplumun düzenini sağlamak ve bireylerin haklarını korumak amacıyla kanunlarla korunan değerlere dayanır. Romalı devlet adamı Marcus Tullius Cicero tarafından milattan önce kaleme alınmış “De Officiis (Yükümlülükler Üzerine)” isimli eserde adaletin amacı “...*fundamenta iustitiae, primum ut ne cui noceatur, deinde ut communi utilitati serviatur.*(Kimsenin zarar görmemesi ve kamu yararına hizmet etmek)” olarak ifade edilmiştir.¹³⁰ Yine Roma hukukçusu Ulpianus “...*Praecepta iuris sunt haec: honeste vivere, neminem laedere, suura cuique tribuere...* (Başkasına zarar vermemek, şerefli yaşamak ve herkese hakkı olanı vermek hukukun prensipleridir.)” demiştir.¹³¹ “*Neminem laedere*” ilkesi “başkasına zarar vermemek, kötülük yapmamak” anlamına gelir ve kimsenin hakkını gasp etmemek, başka insanların temel haklarını ihlal etmemek gibi sorumluluklarımızı hatırlatır.¹³²

Görülmektedir ki eski tarihlerden bu yana hukukun, adaletin ve doğal olarak da konulan kanunların temel amacı ‘kimseye zarar vermemek’ ve ‘kimsenin hakkını ihlal etmemek’ olmuştur. Bu sebeple kanunlar çoğu zaman kişilerin haklarını korumak amacıyla çıkarılmıştır. Kanunlarla korunan hukuki değer ihlal edilmesi bir haksızlığın meydana geldiği anlamına gelir. Bu haksızlık da “suç” tur.¹³³

Toplum içindeki düzenin bozulmaması amacıyla güvence altına alınması gereken hukuki değerlerin, bilinçli ve aleni şekilde çiğnenmesi ya da en azından bunları korumaya yönelik çizilen sınırlara dikkat edilmemesi suç olarak adlandırılır.¹³⁴

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu da hukuki değerlerin korunmasını hedefler.¹³⁵ TCK’da ‘Hürriyete Karşı Suçlar’ ana başlığında ‘Kişilerin huzur ve sükununu bozma’ alt başlığı altında 123. madde ve ‘İsrarlı Takip’ alt başlığı altında madde 123A düzenlenmiştir. 123. maddede kişilerin huzur ve sükununu bozma suçu

¹²⁹ Abik, Yıldız; “Normun Koruma Amacı Teorisi”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.59, S. 3, 2010, s.370.

¹³⁰ Cicero, Marcus Tullius; De Officiis, 1.10.31, M.Ö. 44; İngilizce Çeviri: Walter Miller. Cambridge. Harvard Üniversitesi Yayınları; Cambridge, Mass. İngiltere. 1913, 1.10.31, <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:abo:phi.0474.055:1:31> Erişim Tarihi: 10.10.2023

¹³¹ Georgesco, A./ Tahiroğlu, Bülent, “Roma Hukuku ve Modern Dünya Düşüncesi”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.42 S.1-4, s. 589.

¹³² Can, Osman; “Üçüncü Kişilerden Kaynaklanan Temel Hak ve İhlallerin Anayasaya Aykırılığının Tespitinde ‘Neminem Leadere İlkesi’”, Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arşivi (HFSA) 8. Kitap, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul, 2003, s.96.

¹³³ Genç, Fatma Umay/ Yurtlu, Fatih/ Kurt Kılıç, Elif/ Kılıç, Burak, Ceza Genel Hukuku, 5. Baskı, Temel Hukuk Dizisi, İzzet Özgenç (Ed.), İlhan Üzülmöz (Ed.), Seçkin Yayınları, 2022, s.21.

¹³⁴ Özgenç, İzzet; Ceza Hukuku Genel Hükümler, 19. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2023, s.176.

¹³⁵ Akbulut, Berrin; Ceza Hukuku Genel Hükümler, 5. Baskı, Adalet Yayınları, Ankara, 2018, s.34.

tanımlanmıştır.¹³⁶ Maddenin gerekçesinde ise “*Bu suç tanımı ile, kişilerin psikolojik, ruhsal sükûn içinde yaşama hakkı korunmaktadır.*”¹³⁷ denilerek suçun kanunda tanımlanmasıyla korunmak istenen hak yani korunan hukuki değer ifade edilmiştir. Ancak gerekçede de yer aldığı üzere belirtmek gerekir ki bu tanımla korunan hukuki değer “psikolojik ve ruhsal sükûn içinde yaşama hakkı”dır. Bu suçun işlenmesi ile birlikte mağdurda maddi bir zarar ortaya çıkması şartı olmadığı gibi eğer suç sonucunda ek olarak mağdurun psikolojisinde bir zarar ortaya çıkarsa bu da kasten yaralama suçu kapsamında değerlendirilecektir.¹³⁸ Bu bağlamda düzenlenen bu suç ile korunan hukuki değerlerin bir “hak” olduğu daha açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

Türk Ceza Kanunu’nun 123/A maddesinde düzenlenen ısrarlı takip suçunun madde metnine bakıldığında “...bir kimse üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşmasına ya da kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olmak...” ifadesi görülmektedir.¹³⁹ Kanun metninden anlaşılabacağı üzere ısrarlı takip suçunun Türk Ceza Kanunu’nda düzenlenmesinin amacı, bir başka ifadeyle ısrarlı takip suçunda korunan hukuki değer; “kişinin huzuru” ve “güven içinde yaşama hakkı”dır. Bunun yanında düzenleme ile ikincil olarak “serbestçe hareket edebilme hakkı”nın da korunduğu söylenebilir.¹⁴⁰

2.2.1. Kişinin huzuru kavramı

‘Hürriyet’ yani ‘özgürlük’ kelime anlamı Türk Dil Kurumu sözlüğünde “Herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya bağlı olmaksızın düşünme veya davranma,

¹³⁶ TCK Madde 123- (1) Sırf huzur ve sükûnunu bozmak maksadıyla bir kimseye ısrarla; telefon edilmesi, gümrüklü yapılması ya da aynı maksatla hukuka aykırı başka bir davranışta bulunulması halinde, mağdurun şikâyeti üzerine faile üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.

¹³⁷ Kocasakal, Ümit; “Kişilerin Huzur ve Sükununu Bozma Suçu (TCK 123)”, Ankara Barosu Dergisi, S. 2, 2015, s.113.

¹³⁸ Kocasakal; s.113.

¹³⁹ TCK madde 123/A- (Ek:12/5/2022-7406/8 md.)

(1) İsrarlı bir şekilde; fiziken takip etmek ya da haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak suretiyle bir kimse üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşmasına ya da kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olan faile altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Suçun;

a) Çocuğa ya da ayrılık kararı verilen veya boşandığı eşe karşı işlenmesi,

b) Mağdurun okulunu, iş yerini, konutunu değiştirmesine ya da okulunu veya işini bırakmasına neden olması,

c) Hakkında uzaklaştırma ya da konuta, okula veya iş yerine yaklaşmama tedbirine karar verilen fail tarafından işlenmesi, hâlinde faile bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

(3) Bu maddede düzenlenen suçun soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlıdır.

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5237.pdf>

¹⁴⁰ Özbek, Veli Özer/ Doğan, Koray/ Bacaksız, Pınar; Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 18. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2023, s.499.

*herhangi bir şarta bağlı olmama durumu, serbesti, her türlü dış etkidenden bağımsız olarak insanın kendi iradesine, kendi düşüncesine dayanarak karar vermesi durumu” şeklinde tanımlanmaktadır.*¹⁴¹ Kişinin davranışları, yaşayışı ya da düşünceleri kanuni veya gayri kanuni şekilde olması fark etmeksizin belirli kalıplara sokulmaya çalışıldığında ya da tamamen engellendiğinde tutsaklıktan söz edilir. Kişilerin korku ve endişe duymasına sebep olmak, iç özgürlüğü engellemek anlamına gelmektedir. İç özgürlüğü engellenen bir kişinin kaygılı ve huzursuz olması kaçınılmazdır.¹⁴²

Yukarıda sayılan sebeplerle ısrarlı takip suçu “Hürriyete Karşı Suçlar” ana başlığı altında düzenlenmiştir. Maddede belirtildiği gibi failin gerek fiziken takip etmesi gerekse haberleşme, iletişim araçlarını ve üçüncü kişileri kullanarak iletişim kurmaya çalışması söz konusudur. Israrlı takip suçu, failin mağdura istemediği şekilde tekrar tekrar fiziksel olarak yaklaşması, mesaj göndermesi, telefonla araması, sosyal medya üzerinden etkileşimde bulunması ve başkaları aracılığıyla temas kurmaya çalışması şeklinde gerçekleştirilebilir. Mağdur, okulunu ve işini değiştirmek ve hatta bırakmak, yaşadığı evi, semti ve hatta şehri değiştirmek zorunda kalabilir. Tüm bunlara maruz kalan mağdurun yaşantısının sükûnu yok olmakta, huzuru bozulmakta dolayısıyla duygusal, zihinsel ve fiziksel rahatlığı olumsuz şekilde etkilenmektedir.

Suçun varlığından söz edebilmek için, kanunda düzenlenen suç ile korunmak istenen hukuki değere bir saldırının varlığı gerekmektedir. Kanunda bahsi geçen ‘*ciddi bir huzursuzluk oluşması*’ ibaresinden ısrarlı takip suçundan bahsedilebilmesi için diğer unsurların yanı sıra ‘*ciddi huzursuzluk oluşturma*’ unsurunu da taşıması gerektiği anlaşılmaktadır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda düzenlenmeden önce ısrarlı takip suçu fiilleri halihazırda da kanunda mevcut olan “Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma Suçu” kapsamına alınmaktaydı. Israrlı takip suçunun düzenlenmesinden sonra bu iki suç “huzursuzluğa sebebiyet verme” noktasında kafa karışıklığına açık bir hale gelmiştir. Bu bağlamda ilgili suçlarda korunmak istenen hukuki değer belirlenmeli ve bir ayırım yapılmalıdır. TCK madde 123’ü incelediğimizde¹⁴³ maddenin “*Sırf huzur ve sükûnunu*

¹⁴¹ TDK sözlükleri www.sozluk.gov.tr Erişim Tarihi: 15.10.2023

¹⁴² Özen, Muharrem/ Köksal, Atacan; “Kişilerin Huzur ve Sükununu Bozma Suçu”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.68 S.2, 2019, 479-527, s.482.

¹⁴³ TCK Madde 123- (1) *Sırf huzur ve sükûnunu bozmak maksadıyla bir kimseye ısrarla; telefon edilmesi, gürültü yapılması ya da aynı maksatla hukuka aykırı başka bir davranışta bulunulması halinde, mağdurun şikâyeti üzerine faile üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.*

bozmak maksadıyla...” ibaresi ile başladığı görülmektedir. Buradan failin amacının yalnızca mağdurun huzur ve sükûnunu bozmak olduğu anlaşılmaktadır. TCK 123/A maddesinde düzenlenen ısrarlı takip suçu incelendiğinde ise failin takıntılı şekilde mağdurla ‘temas kurma’ amacını taşıdığını ve bu amaçla gerçekleştirdiği ısrarlı fiillerinin sonucu olarak mağdurun huzurunun bozulduğu kanısına varılmaktadır. Görüleceği üzere ‘huzur’, kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunda amaç, ısrarlı takip suçunda da neticedir.

2.2.2. Güven içinde yaşama hakkının kapsamı

Yaşam hakkı, temel bir insan hakkı ve diğer insan haklarının dayanak noktasıdır.¹⁴⁴Yaşam hakkı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 2. maddesinde düzenlenmiştir; “*Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur...*”¹⁴⁵ Her devlet yaşam hakkını kanunlarla korumak zorundadır. Anayasa’nın 17. maddesinde yer alan “*Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.*” hükmüyle yaşam hakkı güvence altına alınmıştır. Görülmektedir ki yaşam hakkını müdafaa, yalnızca kişinin maddi varlığının bütünlüğünün değil manevi varlığının da aynı derecede korunması ile mümkündür.

Güven içinde yaşama hakkı, çeşitli uluslararası insan hakları belgeleri ve anayasalar tarafından tanınan ve korunan temel bir insan hakkıdır. Bireylerin hayatlarını korku, şiddet, fiziksel ve zihinsel sağlıklarına yönelik tehditler olmadan yaşayabilmelerini sağlar. Güvenlik hakkını tesis etme talebi, insanların fiziksel, sosyal veya duygusal zarardan korunmak için dava edilebilir bir iddiayı dayandıracakları bir norm ihtiyacından kaynaklanır. Herkes, doğal ve doğal olmayan, insan kaynaklı tehlikelere karşı en yüksek ve ulaşılabilir koruma standardına sahip olma hakkına sahiptir. Bu hak uluslararası insan hakları araçlarında kabul edilen diğer ekonomik, sosyal ve kültürel haklar tarafından da desteklenmektedir. Diğer haklar gibi güvende olma hakkı da öncelikle devletler olmak üzere tüm kamu kurum ve kuruluşlarına yükümlülükler getirir.¹⁴⁶

¹⁴⁴ Casey-Maslen, Stuart; *The Right to Life Under International Law*, Cambridge University Press, İngiltere, 2021, s.85.

¹⁴⁵ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, <https://www.yargitay.gov.tr/documents/AIHM.pdf> (Erişim Tarihi: 20.7.2023)

¹⁴⁶ Twigg, John; “The Right To Safety: Some Conceptual and Practical Issues”, Benfield Hazard Research Centre Disaster Studies Working Paper 9, 2003, s.2. https://www.ucl.ac.uk/hazard-centre/sites/hazard_centre/files/wp9.pdf (Erişim Tarihi: 20.7.2023)

Güven içinde yaşama hakkının değinildiği bazı uluslararası insan hakları belgeleri ve düzenlemeleri aşağıda sıralanmıştır;

- 10 Aralık 1948 tarihinde kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi 3. maddesi “*Herkesin yaşama, özgürlük ve kişi güvenliği hakkı vardır.*”,
- 4 Kasım 1950 tarihinde kabul edilen Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 5.maddesi “*Herkesin kişi özgürlüğü ve güvenliğine hakkı vardır.*”,
- 16 Aralık 1966 tarihinde kabul edilen Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi 9. maddesi “*Herkes kişi özgürlüğü ve kişi güvenliği hakkına sahiptir.*”,
- 22 Kasım 1969 tarihinde imzalanan San Jose Paktı (Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi) 7. maddesi “*Her kişinin kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı vardır.*”,
- 27 Haziran 1981 tarihinde Afrika Birliği tarafından kabul edilen Afrika İnsan ve Halkların Hakları Şartı 6. maddesi “*Her birey kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına sahiptir.*” ile güvenlik konusunu ele almaktadır.¹⁴⁷

Türk mevzuatında kişilerin güven içinde yaşama hakkı kapsamında, Anayasanın 19. maddesinde “Kişi hürriyeti ve güvenliği” düzenlemesi yer almaktadır. Düzenlemeye göre “*Herkes kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.*” Hürriyet ve güvenlik terimleri oldukça yakın ilişkileri olması sebebiyle genel olarak beraber kullanılmaktadır.¹⁴⁸ Çünkü güvenlik hakkı, kişi hürriyetinin bir neticesidir.¹⁴⁹ Madde ağırlıklı olarak kişi hürriyeti üzerine olsa da metnin geneli kişilerin özgürce ve güven içinde yaşaması için alınacak tedbirleri düzenlemektedir. Bunun yanı sıra TCK’nın 1. maddesinde kişilerin hak ve özgürlükleri ile güvenliklerinin korunmasının amaç edinildiği, bu doğrultuda ceza ve güvenlik tedbirlerine yer verildiği ifade edilmiştir.¹⁵⁰

¹⁴⁷ Şahbaz, İbrahim; “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde Kişi Özgürlük ve Güvenliği”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S.55, 2004, 201-225, s.202-203.

¹⁴⁸ Şahbaz; s.202.

¹⁴⁹ Sarıgül, Ali Tanju; İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinde Kişiy Tanınan Özgürlük ve Güvenlik Hakkı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2013, s.32.

¹⁵⁰ TCK Madde 1;

Ceza Kanununun amacı

Madde 1- (1) Ceza Kanununun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir. Kanunda, bu amacın gerçekleştirilmesi için ceza sorumluluğunun temel esasları ile suçlar, ceza ve güvenlik tedbirlerinin türleri düzenlenmiştir.

Yukarıda açıklandığı üzere gerek uluslararası gerekse ulusal mevzuatta güven içinde yaşama hakkına büyük önem verilmiştir. Güvenlik hakkı, tüm insan haklarının en temeli olarak kabul edilen yaşam hakkı kavramıyla yakından ilişkilidir. Devletler bu hakkın korunmasından sorumludur ve suçu önlemek, suçla mücadele etmek, vatandaşlarını şiddetten korumak, kamu güvenliğini sağlamak için ileri görüşlü politikalar geliştirmelidir. Israrlı takip suçuna ilişkin politikalara ise çalışmanın devamında yer verilecektir.

Nitekim çalışmanın konusu olan ısrarlı takip suçunun düzenlendiği TCK'nın 123/A maddesinin amaçlarından bir tanesi de güven içinde yaşama hakkının korunmasıdır. Kanunda ısrarlı takip suçunun oluşabilmesi için öncelikle failin, mağduru fiziken takip etmesi ya da çeşitli araçlarla temas kurmaya çalışması sonucunda mağdurun huzurunun bozulmasına, kendisi ve yakınlarının güvenliğinden endişe duymasına neden olmalıdır. Kanundaki tanımına bakıldığında suçun meydana gelmesi için gerekli olan fiiller mağdurun huzurunu olumsuz anlamda etkilemelidir. Mağdurun huzurunun bozulmasının da en önemli nedeni güven içinde yaşayamadığını hissetmesidir. Kendi güvenliği için endişe duyması kaçınılmaz olan mağdurun aynı zamanda yakınları için de endişe duyması muhtemeldir. Failin, mağdurun üzerinde bırakmak istediği duygusal etki sebebiyle tekrarlanan kasti davranışları, yalnızca mağdurun kendisine değil yakınlarına da tehdit oluşturabilmektedir. Mağdurun kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duyup duymadığı hususu, somut olayın incelenmesiyle mahkeme tarafından belirlenecektir.

Failin ısrarlı davranışları sebebiyle mağdurun günlük hayatının gereklerini yerine getirirken alışkanlıklarında veya yerine getirmek zorunda olduğu sorumluluklarda bir süre sonra mecburi değişikliğe gitmesi muhtemeldir. Bu nedenle maddenin devamında (TCK m. 123/A (2) b bendi)¹⁵¹ bu gibi durumlarda cezanın artırılacağı düzenlenmiştir.¹⁵² Suçun nitelikli hallerinden ilki olan ve a bendinde yer alan “suçun çocuğa...karşı işlenmesi” durumunda çocuğun, dezavantajlı gruplara dahil

¹⁵¹ TCK m. 123/A

...
(2)

...
b) Mağdurun okulunu, iş yerini, konutunu değiştirmesine ya da okulunu veya işini bırakmasına neden olması

...
¹⁵² TBMM, Komisyon Raporu Sıra Sayısı: 323, s.13-14, <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem27/yil01/ss323.pdf> Erişim Tarihi: 23.07.2023

olması, yaşı, olgunluk seviyesi göz önünde bulundurulduğunda yaşadıklarının sonraki hayatını daha fazla etkilemesi kaçınılmazdır. Maruz kaldığı davranışlarla gerek fiziksel gerekse manevi olarak baş edemeyecek durumda olması, güven içinde yaşama hakkı ihlalinin sonuçlarını daha şiddetli hissetmesine yol açacaktır.

Suçun diğer nitelikli halleri ise aynı bendin devamında yer alan “suçun...boşandığı eşe karşı işlenmesi” ve c bendinde yer alan “Hakkında uzaklaştırma ya da konuta, okula veya iş yerine yaklaşmama tedbirine karar verilen fail tarafından işlenmesi” durumlarıdır. Her iki durumda da mağdurlar, yaşadıkları hukuk devletine güvenerek, herhangi bir sebeple kanunlar ışığında alınan kararlara güvenen kişilerdir. Hukuk devletinde yaşayan vatandaşların, devletin koyduğu kanunlara güven duyması ve hayatını bu güvenle sürdürebilmesi için kanunlar aracılığıyla sahip olduğu hakları ve yetkileri kullanabileceğinden emin olmaları gerekmektedir. Bu güven de yine kanunla alınan tedbirlerle sağlanacaktır.

Bir diğer artırım sebebi ise suçun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali olan, TCK 123/A maddesinin 2. fıkrasının b bendinde “Mağdurun okulunu, işyerini, konutunu değiştirmesine ya da okulunu veya işini bırakmasına neden olması” durumudur. Bu hükümde bahsi geçen mağdurun, alıştığı ve oluşturduğu güvenli alanından vazgeçmesini gerektirecek kadar ciddi bir korku yaşadığı açıktır. Mağdurun hayatında maddi ve manevi olarak ciddi kayıplara neden olabilecek bu değişikliklere yol açan ısrarlı takip suçunun cezası, kanunda belirtildiği şekilde artırılacaktır.

Israrlı takip suçunun kanundaki düzenlemesi ile gerekçesine bakıldığında düzenlemenin, kişilerin güven içinde yaşamasını sağlamak ve ısrarlı takip suçunun devamında daha ağır suçların önüne geçmeyi amaçladığı anlaşılmaktadır.¹⁵³

2.3. Maddi Unsur

Suçun maddi unsurları, duyularla algılanabilen, nesnel gerçekliklerdir.¹⁵⁴ Maddi unsurlar, değerlendirilebilir ve tarafsız olarak tasvir edilebilirler.¹⁵⁵ Bu unsurlar kullanılarak fiiller birbirlerinden ayrılır ve suçlar kategorize edilir.¹⁵⁶ Çalışmanın bu

¹⁵³ Özar, Süleyman; “Israrlı Takip Suçu (TCK M. 123/A)”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.71 S.3, 2022, 1397-1430, s.1405.

¹⁵⁴ Artuk, Emin/ Gökçen, Ahmet/ Alşahin, Emin/ Çakır, Kerim; Ceza Hukuku Genel Hükümler, 15. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, s.297.;

¹⁵⁵ Koca, Mahmut/ Üzülmüş, İlhan; Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 15. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2022, s.112

¹⁵⁶ Akbulut; Genel Hükümler, s.238.

bölümünde ısrarlı takip suçu kapsamında fiil, fail, mağdur, illiyet bağı, netice, suçun nitelikli halleri ve neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış halleri değerlendirilecektir.

2.3.1. Fiil

Fiil, dış dünyada olumlu veya olumsuz bir etki yaratan hareketlerdir.¹⁵⁷Suçun ortaya çıkabilmesi için bir insanın fiiline ihtiyaç vardır.¹⁵⁸Kanun'da hareket ve davranış kavramları da kullanılsa da genel olarak tercih edilen kavram fiildir. Fiili meydana getiren ise insan davranışdır.¹⁵⁹

Israrlı takip suçunun meydana gelebilmesi için failin “*ısrarlı bir şekilde mağduru fiziken takip etmek ya da haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak...*” fiillerini gerçekleştirmesi gerekmektedir. Israrlı takip suçu, birden fazla fiille işlenebilen bir suçtur. Suçu oluşturan fiiller kanunda sayılmış olsa da sınırlandırılmaması gerekir. Failin duygu durumu, alışkanlıkları, yaşadığı çevre, maddi durumu, işi, eğitimi, yetiştirilme tarzı, mağdurla arasındaki ilişki veya yakınlık gibi birçok unsur, ısrarlı takip suçunu nasıl gerçekleştirileceğini etkileyebilir. Aynı zamanda mağdurun da sayılan sebeplerle bu fiillerden rahatsız olma durumu ve ‘huzursuzluk eşiği’ değişebilir. Bütün bu sebepler göz önüne alındığında ısrarlı takip suçunun kanunda sayılan bu fiillerle sınırlandırılmaması, sayılan fiillerin artırılması gerekmektedir. Öte yandan en azından kişinin huzur ve sükûnunu bozma suçunda olduğu gibi “*...ya da aynı maksatla hukuka aykırı başka bir davranışta bulunulması...*” gibi bir ifade ile hâkime takdir yetkisi tanınması yönünde bir düzenlemenin mümkün olup olmayacağı tartışılmalıdır. Çünkü kanunda sayılmayan bir fiille gerçekleştirilen ısrarlı takibin suç sayılabilmesi, kanunilik ilkesi gereği mümkün değildir.¹⁶⁰ Yargıtay “*...seçimlik hareketlerin ya da faillik durumunun genişletilmesi, kanunilik ilkesine aykırılık teşkil eder.*” şeklinde vermiş olduğu bir kararla bu durumun sakıncasını da ortaya koymuştur.¹⁶¹ Ancak, failin kanunda açıkça belirtilmeyen bir takip fiilini ısrarla gerçekleştirerek ısrarlı takip

¹⁵⁷ Dönmezer, Sulhi; Genel Ceza Hukuku Dersleri, Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2003, s.104.

¹⁵⁸ Hafizoğulları, Zeki/ Özen, Muharrem; “Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler”, 14.Baskı, US-A Yayıncılık, Ankara, 2022 s.185.

¹⁵⁹ Akbulut; Genel Hükümler, s.244.

¹⁶⁰ TCK m. 2;

Suçta ve cezada kanunilik ilkesi

(1) Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz.

¹⁶¹ YARGITAY 5. C.D; E. 2012/3588 K. 2013/1487 T. 28.2.2013.

suçunun sonuçlarını meydana getirmesi de ihtimal dahilindedir. O zaman bu fiilin hukuka aykırı kabul edilip edilemeyeceği sorunu ortaya çıkacaktır.

Israrlı takip suçunun varlığının kabulü için fail tarafından icra edilecek olan fiillerin geniş bir yelpazede değerlendirilmesi, suçun diğer suçlardan ayırt edilmesi gereksinimini doğuracaktır. Suçun varlığının kabulü için özellikle tek bir hareketin varlığı aranmayacağından tespiti de zorlaşacaktır. Suç tanımında yer alan, iletişim araçlarıyla, bilişim sistemlerini kullanarak ya da üçüncü kişiler aracılığıyla temas kurmaya çalışmak, ciddi bir huzursuzluğa sebep olmak ve mağdurun kendisi veya yakınları için güvenlik endişesine sahip olması, kişinin huzur ve sükununu bozma suçunu da meydana getirebilir. Ayrımın yapılabilmesi için göz önünde bulundurulacak en önemli husus, failde ‘ısrar’ eğiliminin bulunup bulunmadığıdır. Tek seferlik iletişim kurma çabası, ısrarlı takip suçu kapsamında değerlendirilemez. Aksi halde toplumda insanlar birbirleriyle iletişim kuramaz duruma gelebilir.

2.3.1.1.Israr

“Israr”, pozitif veya negatif anlamda kullanılabilen bir kavramdır. Israrlı takip suçunda ise negatif bir anlam taşımaktadır. Üsteleme anlamı taşıyan ısrar¹⁶² bir talebi sürekli olarak tekrarlama, bir fiile tekrarlayarak devam etme olarak da yorumlanabilir. Ancak bu tanımlardan, bir fiilin ısrarlı kabul edilebilmesi için kaç defa icra edilmesi gerektiği çıkarımı yapılamamaktadır. Her somut olayın kendine özgü yapısı sebebiyle fiilin tekrar edilme sayısının kesin olarak ifade edilmesi de yerinde olmayacaktır.¹⁶³ Bu sebeple ısrarın varlığından söz edebilmek için ‘mağdurun huzurunu ciddi şekilde etkileyecek ve birden fazla tekrarlanan bir fiilin mevcut olması gerektiği’ çıkarımı yapılabilir. Israr unsurunun tanımı suçun tespitinin daha sağlıklı yapılması açısından önemlidir. Ancak düzenleme yapılırken TCK’da tanıma yer verilmemiştir. Bu sebeple ısrar terimiyle kastedileni Yargıtay emsal kararlarla belirleyecektir.

Yalnızca fiilin tespiti ile mağdurla fiziken, telefon veya diğer haberleşme araçlarını, bilişim sistemlerini kullanarak temas kurmaya çalışan failin taciz suçunu mu, kişinin huzur ve sükununu bozma suçunu mu yoksa ısrarlı takip suçunu mu oluşturduğu hususunda doğru bir kanıya varmak mümkün değildir. Örneğin; ısrarlı takip suçunun henüz TCK kapsamına alınmadığı dönemde sanığın “...mağdura ait cep telefonunu aramak ve mağduru sürekli olarak takip etmek suretiyle rahatsız etmek...” fiillerinden

¹⁶²Türk Dil Kurumu Sözlükleri <https://sozluk.gov.tr> Erişim Tarihi: 30.07.2023

¹⁶³ Özar; s.1408.

ötürü yapılan yargılama sonucunda sanığa tehdit ve cinsel taciz suçundan hapis cezasına hükmedilmiştir.¹⁶⁴ Somut olayda fail, birçok defa arkadaşlık teklif ettiği mağduru, ısrarla fiziken takip etmiş, sürekli telefonla aramış ve mağdurun hem kendi güvenliğinden hem de yakınlarının güvenliğinden endişe duymasına sebep olacak ifadelerle ciddi şekilde huzurunu bozmuştur. Yargılama sonucunda işlendiği kanısına varılan suçlar tehdit ve cinsel tacizdir. Bu fiillerin güncel düzenlemeden sonra icra edildiği varsayıldığında, ısrarın varlığı doğrudan ısrarlı takip suçunun varlığının kabulünü gerektirecektir. Ancak ısrar unsuru olmaksızın, arkadaşlık teklifinin reddedilmesi sonucunda icra edilen ‘mağduru bir defa fiziken takip etme, mağdurun kendisi ve yakınları hakkında güvenliklerinden endişe duymalarına sebep olacak sözler sarfetme’ fiillerinden ötürü ısrarlı takip suçu oluşmayacaktır. Bu sebeple ısrar unsurunun suçun doğru tespiti ve dolayısıyla doğru cezalandırma ile doğru tedbir açısından önemi oldukça büyüktür.

2.3.1.2.Fiziken takip

Takip kelimesi, *yetişmek, yakalamak veya bulmak amacıyla birinin arkasından gitmek, izlemek* anlamına gelmektedir.¹⁶⁵ Fiziki takipte, failin sürekli olarak mağdurun ardı sıra gitmesi, onu izlemesi şart değildir. Fail fiziki takibi, mağdurun bulunduğu yerlerde bulunmak, yakınlarında dolaşmak, ona çevresinde olduğunu hissettirmek suretiyle de icra edebilir. Failin, iş yeri, okul gibi mağdurun sıklıkla gittiği yerlerde, kamuya açık diğer alanlarda kendini göstermeye çalışması, evinin önünde beklemesi şeklinde gerçekleştirdiği davranışları hayatın olağan akışının dışına çıkarak tekrar etmesi, mağduru fiziken ısrarla takip ettiği anlamını taşır.¹⁶⁶ Fiziken takip edilen kişi sürekli olarak gözetlendiği, güvenliğinin tehdit altında olduğu paranoyalarıyla günlük hayatının gereklerini yerine getirememeye başlayacaktır.

Israrlı takip suçunda fiziken takip fiilinin gerçekleşmesi için failin takip etme kastının olması şarttır. Başka bir deyişle birkaç defa tesadüfen rastlaşma gibi bir durumun varlığının kanıtlanması, kişinin serbestçe hareket etme ve seyahat özgürlüğü sebebiyle, fiziken takip unsurunu ortadan kaldıracaktır.¹⁶⁷

¹⁶⁴ Yargıtay 6. C.D.; E. 2023/13310 K. 2023/10409 T. 3.5.2023. www.kazanci.com.tr (Erişim Tarihi: 30.07.2023)

¹⁶⁵ TDK Sözlükleri, <https://sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 30.07.2023)

¹⁶⁶ TBMM, Komisyon Raporu Sıra Sayısı: 323, s.13, (Erişim Tarihi: 30.7.2023) <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem27/yil01/ss323.pdf>

¹⁶⁷ Özar; s.1409

2.3.1.3.Haberleşme ve iletişim araçları ile bilişim sistemlerini kullanarak temas kurmaya çalışmak

Israrlı takip suçu mağdurla, telefon ve diğer iletişim araçlarını kullanarak veya siber ortamda bilişim sistemleri aracılığıyla, ‘siber takip’ olarak nitelendirilen yöntemlerle iletişime geçmek suretiyle de işlenebilir. Bu tür takip suçunda fail, yakalanma ihtimalini daha düşük bulduğu için daha cesaretlidir.¹⁶⁸

Teknolojinin hızla gelişmesi ve iletişim araçlarının kolay ulaşılabilir olması kişilerin birbirleriyle iletişimlerini de kolaylaştırmış, böylelikle bu araçların suç işlemek amacıyla kullanılması da kaçınılmaz olmuştur. Telefonla arama, kısa mesaj, faks, mektup ya da e-posta ile iletişimin ötesinde bilişim sistemlerinin kullanılması ve sosyal medya uygulamaları takip suçlarının artışında önemli bir rol oynamaktadır.¹⁶⁹ Bu uygulamaların denetimsizliği, ucuzluğu ve internetin kolay ulaşılabilir olması siber ortamın kullanımını da artırmaktadır. Ayrıca internetin anonimlik ve güvenlik sağlaması nedeniyle siber takip hızla çoğalmaktadır.¹⁷⁰

Siber takipte fail, mağduru gözlemeye ve hatta ısrarla temas kurmaya çalışır. Mağduru takıntı yapmıştır ve onun tüm karşı koymalarına, engellemelerine ve telefon numarasını, e-posta, sosyal medya hesaplarını değiştirmesine rağmen ulaşmaya, kendisini ona hatırlatmaya çalışır. Mağdurun psikolojik olarak sıkıntıya girmesine, endişe duymasına, korkmasına ve panik olmasına sebep olur.¹⁷¹ Bunlar da suçun kanundaki tanımını doğrultusunda mağdurda *ciddi huzursuzluk* oluşturur.

- E-posta veya sosyal medya aracılığı ile müstehcen veya tehdit içerikli olarak kabul edilen, istenmeyen mesajlar göndermek,

- E-posta korsanlığı ile mağdurun e-postasına sızmak,

¹⁶⁸ Paladin National Stalking Advocacy Service; “Cyber And Digital Safety: Are You a Victim Of Cyberstalking <https://studylib.net/doc/8402997/digital-cyber-stalking---paladin-national-stalking-advoca...> (Erişim Tarihi: 31.07.2023)

¹⁶⁹ TBMM, Komisyon Raporu Sıra Sayısı: 323, s.13, (Erişim Tarihi: 31.07.2023) <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem27/yil01/ss323.pdf>

¹⁷⁰ Mishra, Alok/ Mishra, Deepti; “Chapter XXVII Cyber Stalking: A Challenge for Web Security”, Cyber Warfare Cyber Terrorism, 1. Baskı, Lech J. Janczewski (Ed.) Andrew M. Colarik (Ed.), 2008, s.216. <https://www.scribd.com/document/98908236/Cyber-Warfare-and-Cyber-Terrorism> (Erişim Tarihi: 31.7.2023)

¹⁷¹ Toplumsal Bilgi ve İletişim Derneği; Cinsiyetçi Dijital Şiddetle Mücadele Rehberi, 2019, s.9. <https://ekitap.alternatifbilisim.org/pdf/cinsiyetci-dijital-siddetle-mucadele-rehberi.pdf> (Erişim Tarihi: 31.07.2023)

- Bilgisayar korsanlığı ile mağdurun bilgisayarına sızmak (bu tür bir bilgisayar korsanlığı, tüm hesabın ele geçirilmesi şeklinde veya mağdurun çevrimiçi etkinliklerinin, yani kiminle konuştuğunun, hangi etkinliklerle meşgul olduğunun izlenmesi için kullanılabilir.),

- Sosyal medya hesaplarının ele geçirilmesi, şifre ve bilgilerinin değiştirilmesi,
- Mağduru gözetlemek amacıyla sosyal medya uygulamalarını kullanmak,
- Mağdurun cihazına erişim sağladıktan sonra cihaza yüklediği yazılımla yerini, yazışmalarını, etkinliklerini izlemek,
- Bir yazılımla mağdurun web kamerasına erişmek,
- İnternet ortamında mağdur hakkında bilgi toplamak veya mağduru hedef almak için üçüncü kişileri kullanmak.

Bazı siber takip fiillerindendir.¹⁷²

2.3.1.4.Üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak

Ceza hukuku anlamında bir hukuki vaka, mağdur ve fail tarafları arasında gerçekleşir. Hukukta olay ile direkt olarak ilişkili olmayan kişi ise¹⁷³ üçüncü kişi olarak tanımlanmaktadır. Üçüncü kişinin fail ya da mağdur tarafından tanınmasının bir önemi yoktur. Önemli olan fail tarafından üçüncü kişinin mağdurla iletişim kurmak amacıyla kullanılabilmesidir.¹⁷⁴

Fail üçüncü kişileri kullanarak ısrarlı takip suçunu işlerken, üçüncü kişinin bu suçun işlendiğinden haberi yoktur. Örneğin; fail bir arkadaşının sosyal medya hesabı üzerinden mağduru takip edebilir, mağdura yakın bir yerde ikamet eden yakının evine sırf mağdura yakın olabilmek, onu daha rahat gözetleyebilmek için gidebilir. Üçüncü bir kişinin telefonunu, bilgisayarını veya e-postasını mağduru takip etmek için kullanabilir. Üçüncü kişilerle mağdura haber ya da hediyeler gönderebilir. Bu gibi durumlarda, somut olayın tahlil edilmesiyle birlikte olaydan haberdar olmayan, başka bir deyişle ‘kullanılan’ üçüncü kişiler açısından bir suç oluşmayacaktır. Çünkü ısrarlı takip suçu taksirle işlenebilen bir suç değildir. Suçun oluşması için kastın varlığı aranır.

¹⁷² Paladin National Stalking Advocacy Service.

¹⁷³ TDK sözlükleri, <https://sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 01.08.2023)

¹⁷⁴ Özar; s.1411.

Israrlı takip suçunun işlenmesine yardımcı olduğu kanısını uyandıracak kadar somut olayla ilgisi olan ve konu hakkında bilgi sahibi kişiler ‘vekaleten takipçi’ olarak adlandırılmaktadır. Bazı ısrarlı takip suçu failleri, mağdur üzerinde güç ve kontrol sağlamak amacıyla vekaleten takipçi kullanabilirler. Genellikle fail, duygusal ilişki sırasında mağdur üzerinde kurduğu kontrolü ilişki bittikten sonra da devam ettirmek istediği için üçüncü kişileri kullanmaktadır.¹⁷⁵ Bunun yanı sıra ısrarlı takip suçunda iştirak de mümkündür. Ancak ‘üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak’ iştiraktan farklıdır. Üçüncü kişilerin kullanılması durumunda bu kişiler suçun tanımındaki fiilleri gerçekleştirmedikleri için iştiraktan söz edilemeyecektir. İştirakte tek bir kişi tarafından işlenebildiği halde birden fazla kişinin suça katılması, suç tanımına uygun hareket etmesi söz konusudur.¹⁷⁶ Israrlı takip suçuna iştirak, suçun özel görünüş biçimleri arasında değerlendirilecektir.

TCK, ısrarlı takip suçunu 123/A maddesinde tanımlarken failin üçüncü kişileri kullanarak mağdurla temas kurmaya çalışmasından söz etmiştir. Ancak ne TCK’da ne de gerekçesinde üçüncü kişilerin fail tarafından nasıl kullanılabileceği hususunda bir açıklamaya gidilmiştir. Bu nedenle yargılamada hâkim tarafından somut olayın yorumlanması gerekecektir.

2.3.2. Fail

Faili insan olmayan bir suç yoktur. Ceza hukuku bakımından fail, hukuka aykırı bir fiili gerçekleştiren kişidir. Fail, genel olarak herhangi bir insan olabilirken bazı suçlar yalnızca belirli kişiler tarafından işlenebilir.¹⁷⁷

Israrlı takip suçunda fail, TCK 123/A maddesinde belirtilen fiilleri icra eden ve bu fiillerle bir kişinin ciddi huzursuzluk hissetmesine ya da kendisinin veya bir yakının güvenliği için kaygılanmasına sebep olan kişidir. Israrlı takip suçunun faillerini sınıflandırmasında yukarıda anlatıldığı üzere¹⁷⁸ psikoloji biliminden yararlanılabilir. Psikolojik olarak fail tipolojisine ek failin mağdurla ilişkisine göre de sınıflandırma yapılabilmektedir. Buna göre failleri samimi ve samimi olmayan (*intimate & nonintimate*) olarak iki ayrı gruba ayrılmaktadır. İlk grupta yer alan yani ‘samimi’ olarak adlandırılan failin mağdurla eski bir ilişkisi vardır. Çoğu zaman fail, mağdurla

¹⁷⁵ Diaz, Marcia; “Exploring Multiple-Perpetrator Stalking: Victim Consequences of Solo and Multiple Stalkers”, Victims & Offenders, C.17 S.1, 2022, s.81.

¹⁷⁶ Akbulut; Genel Hükümler s.650.; Dönmezer; s.258.

¹⁷⁷ Toroslu, Nevzat / Toroslu, Haluk; Ceza Hukuku Genel Kısım, Savaş Yayınevi, 2023, s.108.

¹⁷⁸ Bkz. “Psikoloji Bilimi Bakımından Israrlı Takip Suçu” başlığı, s.10.

biten ilişkisini kurtarmaya çalışmakta ya da mağdur ilişkiyi bitirmeye çalışırken fail sürdürmeye çalışmaktadır. İkinci gruptaki fail ise mağdurla herhangi bir kişisel ilişki içinde değildir. Mağdurla kısa bir karşılaşma yaşamış veya mağduru uzaktan gözlemlemiş ve odaklanmıştır. Mağdur bu türde yer alan fail tarafından takip edildiğini fark ettiğinde neredeyse onu hiç tanımaz, kolayca teşhis edemez.¹⁷⁹

‘Samimi olmayan’ faillerin bir kısmı ‘organize’ fail olarak nitelendirilir. Organize failler, tek yönlü olarak mağdurla anonim iletişim kurarlar, taktikler geliştirirler ve hesapçıdırlar. Kimliklerini açık etmezler. Yine aynı gruptaki faillerin diğer kısmı ise ‘sanrısız’ olarak adlandırılırlar. Bu tür ısrarlı takipler yalnızca failin psikolojik saplantısına dayanır. Fail, mağdurla bir ilişkisi olduğuna inanır.¹⁸⁰

TCK 123/A’nın gerekçesinde failin herhangi bir kişi olabileceği ancak çoğunlukla mağdurun daha önceden tanıdığı bir kişi olduğu ifade edilmiştir. TCK, failde ayırt edici bir özellik aramamıştır.¹⁸¹

2.3.3. Mağdur

“*Haksızlığa uğramış*” kişi ‘mağdur’ olarak adlandırılır.¹⁸² Mağduru olmayan suç yoktur.¹⁸³ Mağdur, hukuka aykırı bir fiille karşılaşmış, zarara uğramış, tehlike altında kalmıştır.¹⁸⁴

Israrlı takip suçunun mağduru, fail tarafından icra edilen takip fiilinin sonucunda ciddi huzursuzluk yaşamış, kendisi veya bir yakının güvenliğinden endişe duymuştur. Söz konusu fiilin mağdurda ciddi huzursuzluk ve endişe yaratacak bir fiil olup olmaması da bir diğer önemli husustur. Bu da somut olayın gereklerine göre, mağdurun ve fiillerin değerlendirilmesi ile hâkim tarafından tespit edilecektir.¹⁸⁵ Bu bağlamda kişinin somut olaya göre mağdur olup olmadığının tespiti oldukça önemlidir. Almanya’da 2006 yılında ısrarlı takip suçunun kanun tasarısı hazırlanırken, mağdur ve suç fiilleri üzerinde anayasal tartışmalar yaşanmıştır. Özellikle Alman Gazeteciler

¹⁷⁹ Wright, James A./Burgess, Allen G./Laszlo, Anna T./McCrary, Gregg O./Douglas, John E.; “A Typology of Interpersonal Stalking”, Journal of Interpersonal Violence, C.11 S.4, 1996, s. 492.

¹⁸⁰ Wright, s. 492.

¹⁸¹ TBMM, Komisyon Raporu Sıra Sayısı: 323, s.14, Erişim Tarihi: 03.08.2023 <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem27/yil01/ss323.pdf>

¹⁸² TDK sözlükleri <https://sozluk.gov.tr> Erişim Tarihi: 04.08.2023

¹⁸³ Toroslu/Toroslu; Genel Kısım, s.113.

¹⁸⁴ Dönmezer; s.254.

¹⁸⁵ TBMM, Komisyon Raporu Sıra Sayısı: 323, s.13, Erişim Tarihi: 04.08.2023 <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem27/yil01/ss323.pdf>

Derneği (Deutschen Journalistenverbands), yoğun gazetecilik soruşturmalarının ısrarlı takip suçu olarak algılanacağını, bu hususta gazetecilik soruşturmalarında soruşturulan kişilerin gereksiz yere mağdur, gazetecilerin de fail olarak değerlendirilebileceğini vurgulamıştır.¹⁸⁶

TCK'da ısrarlı takip suçunun mağduru hakkında spesifik bir ayırım öngörülmemiştir. Ancak mağdurun kim olduğuna bağlı olarak suçun nitelikli halleri düzenlenmiştir. Buna göre suçun mağduru; çocuğa, ayrılık kararı verilen ya da boşanılan eşe suçun cezası artırılır.¹⁸⁷ Ayrıca madde gerekçesinden de mağdurun genellikle failin daha önceden tanıdığı bir kişi olduğu ifadesi çıkarımı yapılabilmektedir.¹⁸⁸

2.3.4. Netice

“Netice” Arapça kökenli bir kelime olup “sonuç” anlamına gelmektedir. Hukuki bir kavram olarak netice, “suçun üzerinde gerçekleştiği pasif özneye meydana gelen zarar ya da tehlike” şeklinde tanımlanabilir. Netice korunan hukuki değer, zarar verilerek ya da tehlikeye atılarak ihlal edilmesidir.

Doktrinde bazı görüşlere göre her suçun bir neticesi olmak zorunda değildir. Sırf hareket suçlarında suçun oluşması için neticenin meydana gelmesi beklenmez. Bu tip suçlarda failin hareketiyle suç oluşmuştur. Örneğin; hırsızlık suçunda failin, taşınır bir malı zilyedinin rızası olmadan bir yerden alması söz konusudur. Fail malı aldığı an hırsızlık suçu oluşmuş demektir. Suçun oluşabilmesi için hırsızlık suçunun mağdurunun hırsızlık sebebiyle fakirleşmesi veya incinmesi gibi bir neticeye ihtiyaç duyulmamaktadır.

Ceza hukuku açısından netice, suçun kanundaki düzenlemesinde açıkça belirtilmişse maddi unsur olarak bir anlam ifade eder. Neticeli suçların kanundaki tanımlarında hareketin yanı sıra bu hareket sonucunda bir neticenin ortaya çıktığı

¹⁸⁶ Detaylı bilgi için Bkz. “Anayasal kaygılarla tartışmalı “Nachstellung”: Almanya” başlığı, s.16.

¹⁸⁷ TCK m. 123/A:

“

(2) Suçun;

a) Çocuğa ya da ayrılık kararı verilen veya boşandığı eşe karşı işlenmesi,

...

c) Hakkında uzaklaştırma ya da konuta, okula veya iş yerine yaklaşmama tedbirine karar verilen fail tarafından işlenmesi, hâlinde...”

¹⁸⁸ TBMM, Komisyon Raporu Sıra Sayısı: 323, s.14, Erişim Tarihi: 04.08.2023 <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem27/yil01/ss323.pdf>

görülmektedir. Örneğin mala zarar verme suçunda, failin fiillerinin neticesinde mağdurun taşınır veya taşınmaz malı kısmen veya tamamen zarar görmüş olmalıdır (TCK m. 151).

Israrlı takip suçunun kanundaki tanımında “...bir kimse üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşmasına ya da kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olan fail...” ibaresi ile suçun neticesi açıkça ifade edilmiştir. Fail, kanunda sayılan fiillerin neticesinde mağdurda ciddi huzursuzluk ve güvenlik endişesi oluşturmaktadır.

Israrlı takip suçunun TCK'daki düzenlemesinde suçun neticelerinin de belirtildiği açıktır. Ancak bunun yanı sıra suçun bir zarar suçu mu yoksa bir tehlike suçu mu olduğu hususunun tahlil edilmesi gerekmektedir. Zarar suçunda suçun konusunun üzerinde oluşan negatif bir etki söz konusuysen tehlike suçunda suçun konusu üzerinde bir tehlikenin varlığı söz konusudur. Kanuni düzenlemesinde bir neticenin varlığından söz edilen suçlarda zarar suçu değerlendirmesi yapılabilir. Yukarıda ifade edildiği gibi ısrarlı takip suçunun da neticeli bir suç olduğu kanundaki tanımından anlaşılmaktadır. Ayrıca ısrarlı takip suçunun mağdurda oluşturduğu huzursuzluk ve endişe de psikolojik bir zarar olarak nitelendirilebilir. Bu bağlamda ısrarlı takip suçunun zarar suçu ve neticeli bir suç olduğu ifade edilebilir. Aynı zamanda suçun nitelikli hallerinde yer alan “Mağdurun okulunu, iş yerini, konutunu değiştirmesine ya da okulunu veya işini bırakmasına neden olması, ...” ısrarlı takip suçunun, psikolojik zararın yanında maddi zarara da yol açabileceğini göstermektedir.

2.3.5. Nedensellik bağı ve objektif isnadiyet

Bir suçun neticesi, failin gerçekleştirdiği fiil sebebiyle ortaya çıkmış olmalıdır. Bir fiil, suçun neticesinin sebebi ise nedensellik bağı var demektir. Fail, neticeye bağlanmalı, sebep olmalıdır. Ancak nedensellik bağının tek başına varlığı, failin sorumlu tutulması için yeterli değildir. Bunun yanında objektif isnadiyet de aranmalıdır. Kişi kendi işlemediği bir suçtan dolayı sorumlu tutularak cezalandırılmaz (A.Y. m. 38, TCK m. 20). Failin fiilleri ile neticenin sebep-sonuç ilişkisi içinde olması yani nedensellik bağının varlığının yanı sıra neticenin, faile objektif olarak isnat edilebilir olması gerekmektedir. Isnat etmek, “dayandırmak” anlamına gelmektedir. Fail işlediği suçu anlar ve bunu isterse isnat kabiliyetine sahiptir. Yani bu durumda o suç, faile yüklenebilecektir. Objektif isnadiyet, “suçun faile yüklenebilirliği” olarak

tanımlanabilir. Örneğin; birlikte eğlendiği arkadaşlarının ısrarı sonucu, tükettiği alkolün etkisiyle kalp krizi geçirerek ölen bir ayırt etme gücüne sahip yetişkinin ölümünden arkadaşları sorumlu tutulamayacaktır. Somut olayda ölümün sebebi kişinin alkol tüketmesi olsa da suç ölen kişinin arkadaşlarına isnat edilemez. Bu sebeple nedensellik bağı ve objektif isnadiyetin bir arada bulunduğu ispatı suçun varlığının tespitinde önemli rol oynar. Nedensellik bağı ve objektif isnadiyetin birlikte tespit edilip edilememesi, suçun yaptırımının belirlenmesi açısından da önemlidir.

Bu bağlamda ısrarlı takip suçunun neticesi, mağdurun ciddi huzursuzluk, endişe ve korku yaşamasıdır. Fail, icra ettiği fiiller ile mağdurun huzursuzluğuna ve kendisinin ya da bir yakının güvenliğinden endişe duymasına sebep olmalıdır. Eğer mağdurun ciddi huzursuzluk sebebi bu fiiller değilse fail ısrarlı takip suçundan sorumlu tutulamaz. Ayrıca ısrarlı takip suçunun neticesinin faile yüklenebilmesi için netice ile fiilin doğrudan ilişkili olması gerekmektedir. Örneğin; fail hakkında ısrarlı takip suçundan şikâyetle bulunan kişi, tayini çıkması sebebiyle başka bir ile taşınmıştır. Tayini çıkan mağdur, ısrarlı takip suçu sebebiyle değil tayin sebebiyle iş yerini ve konutunu değiştirmiştir. TCK madde 123/A'nın ikinci bendinde “(2) Suçun; ... b) Mağdurun okulunu, iş yerini, konutunu değiştirmesine ya da okulunu veya işini bırakmasına neden olması... hâlinde faile bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.” hükmü, neticesi sebebiyle ağırlaşmış hal olarak yer almaktadır. İsrarlı takip suçunun yaptırımı altı aydan iki yıla kadar hapis cezasıdır. Ancak ilgili bentte olduğu gibi netice sebebiyle ağırlaşmış haller de kanunda sayılmıştır. Yani suçun varlığı tespit edilse dahi neticelerinin tümü örnekteki faile isnat edilemez. Bu sebeple yargılama sonucunda ısrarlı takip suçunun oluştuğuna karar verilirse, ceza basit halinden verilecektir.

2.3.6. Suçun nitelikli halleri

Suçun kanunda tanımlanan basit haline göre daha ağır cezayı zorunlu kılan haller “suçun nitelikli halleri” olarak adlandırılır. Suçun nitelikli hali öncelikle suçun basit halinin tüm unsurlarını taşımalı ve bu unsurların yanında en az bir tane kanunda sayılan özel unsuru da içermelidir.¹⁸⁹ Ancak suçun oluşması için bu özel unsurların varlığı şart değildir.¹⁹⁰ Zaten suçun basit hali oluşmuştur.

¹⁸⁹ Koca/ Üzülmüş; Genel Hükümler, s.143.

¹⁹⁰ Toroslu/Toroslu; Genel Kısım, s.83.

TCK’da tanımlanan bazı suçlarda, suçun nitelikli halleri için saptanan özel unsurlar sayıldıktan sonra bu hallerin varlığı durumunda temel ceza üzerinde belli oranlarda artırım yapılması öngörülmüştür. Bazı suçlarda ise yine nitelikli haller tanımlanmış ancak bu nitelikli hallere göre suçun temel halinde olduğu şekilde, alt ve üst sınır belirtilerek ceza saptanmıştır.¹⁹¹ Israrlı takip suçunun nitelikli halleri de kanunda tanımlanmış, yaptırım ise oran olarak değil alt ve üst sınır olarak belirlenmiştir. Suçun nitelikli halleri de yine şikâyeteye bağlanmıştır.

TCK’nın 123/A maddesine göre ısrarlı takip suçunda; çocuğa ya da ayrılık kararı verilen veya boşandığı eşe karşı işlenmesi ve hakkında uzaklaştırma ya da konuta, okula veya iş yerine yaklaşmama tedbirine karar verilen fail tarafından işlenmesi olmak üzere iki nitelikli hal düzenlenmiştir. Her ne kadar kanunda ayrıca belirtilmese de b bendinde yer alan ‘Mağdurun okulunu, iş yerini, konutunu değiştirmesine ya da okulunu veya işini bırakmasına neden olması’, netice sebebiyle ağırlaşmış halidir ve ayrıca incelenecektir.

2.3.6.1. Suçun çocuğa, ayrılık kararı verilen veya boşanılan eşe karşı işlenmesi

Israrlı takip suçunun on sekiz yaşını doldurmamış kişilere karşı işlenmesi suçun nitelikli halini oluşturur. Israrlı takip suçunun meydana gelmesi için takip fiilinin tekrar edilmesi, ısrarla sürdürülmesi gerekmektedir. Bu da suçu oluşturan fiillerin başlangıç ve bitiş tarihlerinde, mağdurun on sekiz yaşını doldurup doldurmadığı hususunda karışıklığa sebep olabilir. Mağdur takip fiillerinin başladığı tarihte on sekiz yaşının altında olup, fiillerin devam ettiği ve şikâyetinde bulunduğu tarihte on sekiz yaşını doldurmuş olabilir. Kanun maddesi incelendiğinde bu konuya açıklık getirmediği görülmektedir. Doktrinde ısrarlı takip suçunun çocuğa karşı işlendiğinin kabulü için suç fiillerinin sona erdiği ya da kesildiği tarihte mağdurun on sekiz yaşının altında olması gerektiği görüşü mevcuttur.¹⁹²

Öte yandan suçun ayrılık kararı verilen veya boşanılan eşe karşı işlenmesi durumunda da nitelikli halden söz edilmektedir. Ancak kanımızca bu nitelikli halin, yalnızca eşlerden bir tarafın mağduriyeti durumunda söz konusu olması yeterli değildir. Fail ve mağdur halihazırda birlikte olabilir ancak evli olmayabilirler veya eskiden bir ilişki içinde bulunmuş olabilirler. Bu bağlamda fail suçun nitelikli halinden ceza alamayacaktır. Aşağıdaki çizelgede de görüldüğü üzere yalnızca eş ve eski eş değil

¹⁹¹ Özgenç; Genel Hükümler 18.Baskı, s.1036.

¹⁹² Özar; s.1418.

birlikte olunan kişi ve eskiden birlikte olunan kişiler de bu suçun mağduru olabilmektedir.

Çizelge 1. Israrlı Takip Mağduru Kadınların Israrlı Takip Failleri ve Israrlı Takip Biçimlerine Oranları (2014, Türkiye)

Israrlı Takip Biçimi	Eş/Birlikte Olunan Kişi (%)	Eski Eş/Eskiden Birlikte Olunan Kişi (%)	Toplam
Israrlı Takip Biçimi	1,5	10,4	1.327
Sürekli Telefonla Arama	1,6	17,2	551
Kısa Mesaj, Mektup ve/veya E-Posta	0,8	12,3	366
Sosyal Medyada Takip Etme	3,2	13,4	404
Bulunulan Mekanlara Gelerek Rahatsız Etme	6,7	18,7	134
Çiçek, Mum vb. Hediye Gönderme	0,9	17,5	114
İletişim Bilgilerini Üçüncü Şahıslarla Paylaşma	15,0	30,3	333
Görüşmezse İntihar Etme ile Tehdit Etme	11,4	37,5	176
Görüşmezse Kadını Tehdit Etme	13,0	38,9	108
Görüşmezse Çocuklarıyla veya Ailesiyle Tehdit Etme	4,5	15,7	89
Diğer	1,5	10,4	1.327

“Tablo 5.21. Israrlı takip biçimleri ve takip eden kişiler-Israrlı takibe maruz kalmış kadınların ısrarlı takibi yapan kişi ve ısrarlı takip biçimlerine göre yüzdesi, Türkiye 2014” isimli tablodan özetlenmiştir.¹⁹³

2.3.6.2.Suçun, hakkında koruma tedbirlerine hükmolunan fail tarafından işlenmesi

Israrlı takip suçunun kanunda sayılan nitelikli hallerinin arasında “*Hakkında uzaklaştırma ya da konuta, okula veya iş yerine yaklaşmama tedbirine karar verilen fail tarafından işlenmesi*” yer almaktadır.

Bahsi geçen tedbirler hâkim tarafından karar verilen önleme tedbirleridir. Kadına yönelik şiddet kapsamında düzenlenen koruma tedbirleri 6284 sayılı Kanun’un “*Koruyucu ve Önleyici Tedbirlere İlişkin Hükümler*” başlığı altında düzenlenmiştir. Kanun’a göre mülki amir koruyucu tedbir kararı verebilirken hâkim hem koruyucu hem önleyici tedbir kararı verebilecektir. Mülki amirin ve hâkimin verebileceği kararlar Kanun’un 3, 4 ve 5. maddelerinde sayılmıştır. Koruyucu tedbirlerin öznesi mağdur ve varsa çocukları, önleyici tedbirlerin öznesi ise faildir. TCK m. 123/A’da yer alan

¹⁹³Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü; s.119.

nitelikli halde sayılan tedbir kararları 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinin c bendinde düzenlenen, hâkim tarafından verilen önleyici tedbir kararlarındandır.

TCK'da veya gerekçesinde bu konuda farklı bir detaya yer verilmemiştir. Ancak maddenin geneline bakıldığında, “daha önceden hükmedilen ilgili tedbirlerin, yine ısrarlı takip suçunun mağduru olan kişinin lehine verildiği ve tüm tedbirlere rağmen failin mağdura karşı ısrarlı takip suçunu işlediği” çıkarımı yapılabilir. Yani bu önleyici tedbirler, failin farklı bir mağdura karşı gerçekleştirdiği fiillerinin sonucunda verilmiş tedbirler değildir.

2.3.7. Neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali

Neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlar iki basamaklıdır. İlki suçun kanunda düzenlenen ve failin asıl kastettiği basit hali, ikincisi ise failin sebep olduğu, daha ağır ve son halidir. Neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlarda fail suç oluşturan bir fiil icra ederek bu suçun neticesini ummuş, ikinci neticeyi ummamıştır.¹⁹⁴ Ancak meydana gelen netice daha ağır olmuş ya da farklı bir suç daha ortaya çıkmıştır.¹⁹⁵ Neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçta failin sorumluluğu, meydana gelen daha ağır veya farklı suçta kastının veya en azından taksirinin mevcut olması durumunda ortaya çıkacaktır.¹⁹⁶

Israrlı takip suçunun TCK 123/A-b bendi düzenlemesinde ‘mağdurun okulunu, işini, yaşadığı yeri değiştirmesi ve okulunu, işini bırakması’ nitelikli haller arasında sayılmıştır. Ancak nitelikli haller arasında sayılan a ve c bendine baktığımızda, suçun mağdurunun ve failinin belli bir özellik taşıdığı durumlar için daha ağır bir yaptırım öngörülmüştür. Her ne kadar ısrarlı takip suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış haline kanunda yer verilmese de, b bendinde suçun işlenmesi ile ortaya çıkan neticenin (endişe, ciddi huzursuzluk) mağdurun hayatının olağan akışını değiştirmesi neticesi sebebiyle ağırlaşmış hal kapsamındadır.

“Olağan” kelimesi “*sık sık olan, olagelen, doğal biçimde olan*” anlamına gelmektedir.¹⁹⁷ “Hayatın olağan akışı” kavramı ise aslında özel hukuka özgü olsa da

¹⁹⁴ Hafizoğulları/Özen; Genel Hükümler, s.307; Hakeri, Hakan; Ceza Hukuku Genel Hükümler Temel Bilgiler, 18. Baskı, Astana Yayınları, 2020, s.153.

¹⁹⁵ Özgenç, Genel Hükümler 18.Baskı, s.297; Demirbaş, Timur; Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 19. Baskı, Seçkin Yayınları, 2023, s.297.; Özbek, Veli Özer; “Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlar”, Ceza Hukuku Dergisi, C.2 S.4, 2007, s.223-228.

¹⁹⁶ Özbek, Veli Özer/ Doğan, Koray/ Meraklı, Serkan/ Bacaksız, Pınar/ Başbüyük, İsa; Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2023, s.258.; Özgenç, Genel Hükümler, s.297.; Hakeri; 18.Baskı, s.153.

¹⁹⁷ TDK sözlükleri <https://sozluk.gov.tr>

tıpkı kimyada kullanılan “normal şartlar altında” kavramı gibi, hukukta kullanılan ve somut olaylarda baz alınan bir standarttır. Bu standart, insanların genel olarak toplum içinde uzun süredir yapıyor oldukları hareketleri ifade eder.¹⁹⁸

Mağdur hayatına normal bir şekilde devam ettiği sırada fail, suçu oluşturan fiilleriyle mağdurun günlük hayatında sürdürdüğü ve alıştığı eylemleri yapamamasına veya değiştirmek zorunda kalmasına neden olmaktadır. Her zaman gittiği markete failin takibi sebebiyle gidememesi, ihtiyaçlarını sipariş yoluyla karşılaması veya iş yerine giderken her gün kullandığı güzergâhı değiştirmek durumunda kalması gibi davranışlar, mağdurun hayatın olağan akışının değiştiğine örnektir.

Kişinin günlük rutinlerinin, hayatının olağan akışının kendi iradesi dışında ve üstüne üstlük bir suçun etkisiyle değiştirilmesi, kendisini güvende hissetmemesine neden olur. Güvenlik ise Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisi piramidinde insanın hayatını sürdürebilmesi için temel ihtiyaçlardan sonra gelen en önemli ikinci ihtiyaçtır. Hatta bazı çalışmalarda güvenlik ihtiyacının aslında birinci sırada olması gerektiği savunulmaktadır.¹⁹⁹

Güvenlik ihtiyacına yalnızca insanın kendi güvenliği değil, bunun yanında ailesinin ve çevresindekilerin de güvenliğinden emin olma, karmaşadan uzak olma ve ailesini uzak tutma gibi ihtiyaçları da dahildir.²⁰⁰ Üst sıradaki ihtiyaçlara geçmeden önce güvenlik ihtiyacının karşılanması gerekir. Bu bağlamda güvenlik ihtiyacı sosyal ihtiyaçlar, değer ihtiyacı ve kişisel tatminden önce gelmektedir. Güvenlik ihtiyacı giderilmeden sayılan bu ihtiyaçların giderilmesi aşamasına geçilemeyecektir.²⁰¹

2.4. Manevi Unsur

Bir fiilin kanunda suç olarak kabul edilmiş ve tanımlanmış olması, fiili gerçekleştiren kişinin suç işlediği anlamına gelmemektedir.²⁰² Kişinin fail olduğunun ve

¹⁹⁸ Demir, Abdullah; “Yargıtay İçtihatlarındaki “Hayatın Olağan Akışı” Kriteri ve İslam Hukukundaki “Zahiri Hal Delili”, Terazi Hukuk Dergisi, 2008, s.129.

¹⁹⁹ Tosun, Erkan; “Maslow’un “İhtiyaçlar Hiyerarşisi” nin Eleştirisi Olarak Özel Güvenlik”, https://www.academia.edu/41638743/Maslow_un_Ihtiyaclar_Hiyerarşisi_nin_Eleştirisi_Olarak_Özel_Güvenlik (Erişim Tarihi: 17.08.2023)

²⁰⁰ Çoban, Gizem Sebahat; “Maslow’un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kendini Gerçekleştirme Basamağında Gizil Yetenekler”, European Journal of Educational and Social Sciences, C. 6 S.1, s.113.

²⁰¹ Kula, Sedat/ Çakar, Bekir; “Maslow İhtiyaçlar Hiyerarşisi Bağlamında Toplumda Bireylerin Güvenlik Algısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki”, Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2015, C.6 S.12, s.193.

²⁰² Eker Kazancı, Behiye; “Mağdurun Davranışları ve Heyecan Halinin Ceza Sorumluluğuna Etkisi, Haksız Tahrir”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ci.15, Özel S., 2013, s.1309-1357,

fiilinin de bir suç oluşturduğunun tespiti için, objektif yani maddi unsurların yanı sıra bir iradenin varlığı, sonrasında ise manevi unsurların varlığı aranmalıdır.²⁰³ İrade, kişinin kendisinin verdiği hür karardır.²⁰⁴ Kişinin suçu işlediğinin kabulü için, suçu oluşturan fiili gerçekleştirmesi ve suçun maddi unsurlarının yanında sübjektif yani manevi unsurların da bulunması gerekir.²⁰⁵ Manevi unsur, failin gerçekleştirdiği fiille kurduğu *zihinsel ilişkiyi / manevi bağı* ifade eder.²⁰⁶ Suç isnadının uygun olması için fail ile fiil arasında zihinsel bir bağ olması aranmaktadır.²⁰⁷ Manevi unsurun mevcut olduğu belirlenemezse suçtan bahsedilemez.²⁰⁸

Suçun unsurları üzerinde doktrinde birçok farklı görüş bulunmaktadır. Ancak çalışmanın bu bölümünde görüş farklılıklarının incelemesine girilmeden, ısrarlı takip suçunun manevi unsurları olarak kast üzerinde durulacak, kusurluluk, hukuka aykırılık ve suçun özel görünüş biçimleri de ayrıca ele alınacaktır. Ek olarak ısrarlı takip suçu taksirle işlenemeyeceğinden, çalışmada taksire değinilmeyecektir. Kaldı ki ısrarlı takip suçunun taksirli haline TCK’da da yer verilmemiştir.

2.4.1. Kastın görünüm biçimi

. Kasıt kelimesi, “*amaç, istek*”; kasti kelimesi, “*bilerek ve isteyerek yapılan*” anlamına gelmektedir.²⁰⁹ Gerek Kanun’daki tanımına gerekse TDK’daki kelime anlamına baktığımızda kastın bilme ve isteme unsurlarından oluştuğu görülmektedir. Doktrinde kastın tanımında yer alan “bilme” kelimesinin hatalı olduğu görüşü mevcuttur. Bu görüş, bilme yerine “bilinçli” kelimesinin kullanılmasının daha uygun olduğunu ifade etmektedir.²¹⁰ Bunun yanında doktrinde kastta isteme unsurunun aranmasının yerinde olmadığı görüşü de bulunmaktadır. Bu görüşe göre; fail zaten suçu

s.1309.; Özen, Mustafa; Ceza Hukuku Genel Hükümler Dersleri, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017, s.252.

²⁰³ Hakeri; Temel Bilgiler 18.Baskı, s.190.; Özen M.; s.252.; Akbulut; Genel Hükümler, s.382.

²⁰⁴ TDK sözlükleri, <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 28.08.2023

²⁰⁵ Hakeri, Temel Bilgiler 18. Baskı, s.190.

²⁰⁶ Akbulut; Genel Hükümler, s.382.; Özgenç; Genel Hükümler, s.234.

²⁰⁷ Dönmezer; 2003, s.86.

²⁰⁸ Akbulut; Genel Hükümler, s.382.

²⁰⁹ TDK sözlükleri https://sozluk.gov.tr Erişim Tarihi: 29.08.2023

²¹⁰ Bkz. Koca/Üzülmez; Genel Hükümler, s.156. “*Kastın "tipikliğin gerçekleşmesinin bilinmesi ve istenmesi" şeklindeki tanımında, "bilme" kelimesinin kullanılmasının da hatalı olduğu belirtilmiştir. Çünkü ancak mevcut olan şeyler bilinebilir ve suç tipindeki gerçekleştirilmesi gereken veya gerçekleştirilebilir unsurların ise bilinmesinden bahsedilemez. Bu nedenle "bilme" kavramı yerine failin "bilinçli" olmasından söz edilmesi daha yerinde olurdu. Bkz. Stratenwerth, § 9, kn. 64.*”

oluşturan fiilin neticesini önceden biliyorsa kastın varlığı için istemesine gerek yoktur.²¹¹ Ceza Kanunu'na göre kast, suçu oluşturan fiili bilmek ve istemektir.²¹²

Israrlı takip suçunda fail, süreklilik arz eden bir takip fiili gerçekleştirir. Takip, doğası ve sözlük anlamı gereği²¹³ bilmeden ve istemeden yapılması mümkün olmayan bir fiildir. Bu da ısrarlı takibin kast olmaksızın işlenemeyeceği anlamına gelir ki zaten suçun TCK'daki düzenlemesinde de ısrarlı takip suçunun taksirle işlenebileceğine ilişkin bir ifade bulunmamaktadır. Kanun metninden de anlaşılabileceği üzere ısrarlı takip suçunda kastın varlığı zorunludur.

Kasttan söz edebilmek için fail ilk olarak gerçekleştirdiği fiili tahayyül edebiliyor, zihninde canlandırabiliyor olmalıdır. Bilme unsurunun kapsamını belirlemede ve failin neleri biliyor olması gerektiğinin sınırlanmasında kanundaki düzenleme dikkate alınır.²¹⁴ Kastın varlığının kabulü için gereken bir diğer unsur da isteme unsurudur. İrade teorisine göre; failin gerçekleştirdiği fiili bilmesi ve suçun tanımındaki unsurlarını zihninde canlandırabilmesinin yanında istemesi de gerekir.²¹⁵

Israrlı takip suçunda fail, mağduru fiziken takip ediyor olabilir. Fiziken takip etme eylemi fail tarafından mağdurun gerçek dünyada bedenlen izlenmesi, çevresinde gezinmesi ve gittiği yerlere gitmesi şeklinde icra edilebilir.²¹⁶ Bu noktada somut olaya göre fiziken takip unsurunun oluşup oluşmadığı belirlenmelidir. Fail, tesadüfi olarak mağdurun bulunduğu yerde birkaç defa bulunmuş olabilir. Böyle bir durumda kastın varlığından söz edilmesi mümkün değildir. Çünkü hem bilme hem de isteme unsuru mevcut değildir. Ancak fail kendi hayatının olağan alışkanlıklarını bahane ederek takip eylemini gerçekleştirdiği halde gerçekleştirmediğini de ileri sürebilir. Suçun kast unsurunun mevcudiyeti, tüm bu olguların bir arada değerlendirilmesi ile somut olayın

²¹¹ Bkz. Özgenç, Genel Hükümler, s.245. “Örneğin, kişi mecbur edildiği bir fiili işlemesi durumunda, bunun sebebiyet vereceği sonuçların bilincindedir. Her ne kadar bu fiili işlemeyi ve sebebiyet verdiği neticenin gerçekleşmesini istememiş ise de, bu durumda failin kasten hareket ettiği hususunda tereddüdümüz yoktur. Bu itibarla, kast açısından isteme unsurundan söz edilmesinin doğru olmadığını düşünmekteyiz. Bu ayırım, kastın bir kusurluluk şekli olarak kabulünün bir sonucudur.”

²¹² Nur, Centel/ Zafer, Hamide/ Çakmut, Özlem; Türk Ceza Hukukuna Giriş, 10.Baskı, Beta Yayınları, 2017, s.363.; Koca/Üzülmez; Genel Hükümler, s.156.; Akbulut; Genel Hükümler, s.387.; TCK m. 21 “...Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir.”

²¹³ TDK sözlükleri <https://sozluk.gov.tr> Erişim Tarihi: 29.08.2023

“Yetişmek, yakalamak veya bulmak amacıyla birinin arkasından gitme; izleme, ardınca gitme veya gelme”

²¹⁴ Gökpınar, Mahmut; “Ceza Sorumluluğunun Temeli; Kast”, TBB Dergisi, S.79, 2008, s.202.

²¹⁵ Demirbaş; Genel Hükümler, s.399.

²¹⁶ Özar; s.1409

hâkim tarafından incelenmesi sonucunda belirlenecektir.²¹⁷ Failin, telefon, internet veya üçüncü kişiler aracılığıyla mağdura ulaşmaya çalışması da ısrarlı takip suçunu oluşturur. Hayatın olağan akışına bakıldığında bilişim sistemleri, iletişim araçları veya üçüncü kişileri kullanarak kurulan temaslarda kastın varlığı inkâr edilmesi zor bir husustur. Ancak durmaksızın gelişen ve değişen teknoloji sebebiyle bu gibi unsurların da somut olay özelinde değerlendirilmesi daha tutarlı bir sonuca ulaşılmasını sağlayacaktır.

Israrlı takip suçu kastla işlenebilen bir suç olmakla birlikte genel – özel kast ayırımındaki konumu da önem arz eder.²¹⁸ Genel kastta suçun meydana gelmesi için failin bilerek ve isteyerek suç fiillerini gerçekleştirmesi yeterli olmakla birlikte özel kastta, fail suç fiillerini gerçekleştirirken belli bir kasta göre hareket etmelidir.²¹⁹ Suç fiillerinin benzer olduğu suçlarda, suçun tespiti için özel kastın varlığı yol gösterici olmaktadır.²²⁰ Özel kast ve genel kast ayrımı, ısrarlı takip suçu ile huzur ve sükunu bozma suçunun birbirinden ayrılmasını kolaylaştıran bir unsurdur. Daha önce ifade edildiği üzere²²¹ kişinin huzurunun bozulması, ısrarlı takip suçu failinin fiillerinin bir sonucu ancak huzur ve sükunu bozma suçunun failinin amacıdır. Huzur ve sükunu bozma suçunda fail huzur bozma saikiyle yani özel bir kastla hareket etmektedir. Israrlı takip suçunda ise fail fiilleri herhangi bir saikle işlemiş olabilir. Suçun işlenme saiki eskiden birlikte olunan mağduru geri döndürmek, ne kadar sevdiğini göstermek, korkutmak, intikam almak, menfaat sağlamak olabileceği gibi failin psikolojik sorunlarından kaynaklanan sanrıları da olabilir. Fiilleriyle mağdurda ciddi bir huzursuzluk ve endişe yaratacağını bilir ve yine de bu fiilleri gerçekleştirmek ister. Ancak suçun işlenme sebebi yani saik²²² sırf huzur bozmak ya da endişe yaratmak değildir. Hatta kanımızca saik önemli de değildir. Israrlı takip suçu hangi saikle işlenmiş olursa olsun, sonucu mağdurun huzursuzluğu ve endişesidir. Bu bağlamda özel kast değil genel kast aranmalıdır.

Mağdurlarının büyük çoğunluğu kadın olan ısrarlı takip suçunda özel kast aranması, kadına şiddetin önlenmesi noktasında bir engel teşkil edecektir. Mağdura, ısrarlı takip suçu sebebiyle şikayetçi olduğu failin özel kastının varlığını kanıtlama

²¹⁷ Özar; s.1409

²¹⁸ Apaydın, Cengiz; “Kastın Çeşitleri”, Terazi Hukuk Dergisi, C. 11, S. 121, 2016, s.46.

²¹⁹ Centel/Zafer/Çakmut; Ceza Hukukuna Giriş, s.376; Artuk, Emin/ Gökçen, Ahmet/ Yenidünya, Caner; Ceza Hukuku Genel Hükümler, 10.Baskı, Adalet Yayınları, Ankara, 2017, s.319.; Dönmezer, s.205.

²²⁰ Dönmezer; s.205.

²²¹ Bkz. “Kişinin Huzuru Kavramı” başlığı, s.40.

²²² T.C. Adalet Bakanlığı, Hukuk Sözlüğü, <https://sozluk.adalet.gov.tr/saik> Erişim Tarihi: 01.09.2023

külfeti yüklenmemelidir. Bu durum mağduru, failin özel kastını kanıtlayamadığı için alınamayan önlemler sebebiyle daha ağır bir suçun mağduru haline getirebilir. Ancak ısrarın çok geniş yorumlanması, sosyal hayatı olumsuz etkileyebilir. Örneğin; bir kişinin bir başkasına teklif ettiği akşam yemeği, ısrarlı takip suçunu oluşturmayacaktır. Bu teklifin olumsuz cevaba rağmen bir defadan fazla olması, suçun oluşması için yeterlidir. Bu noktada ısrar unsuru önem taşımaktadır. Fail, karşısındaki kişiyle bir ilişki kurma saikiyle hareket etmekte, olumsuz cevaba rağmen ısrar ederek ısrarlı takip suçunu işlemektedir. Aynı saikle bir defalık bir teklif, suçun oluşması için yeterli olmayacaktır.

2.5.Hukuka Aykırılık

Hukuka aykırılık, failin icra ettiği fiilin hukuk düzeniyle çelişkide olması ve hukuk düzeni tarafından onaylanmamasıdır.²²³ Gerçekleştirilen bir fiil ya hukuka uygun ya da hukuka aykırıdır. Hukuka aykırılığın azlık-çokluk derecesi yoktur.²²⁴TCK’da yer alan her suçun tanımında da hukuka aykırılık unsurundan söz edilmesi gerekmez.²²⁵Fiil Kanunda suç olarak düzenlendiyse zaten hukuka aykırı demektir.

Israrlı takip suçunun oluşması için gereken fiiller kanunda sıralanmıştır. Fail bu fiillerden herhangi birini, kanunda belirtildiği şekilde yerine getirdiğinde ısrarlı takip suçunu işlemiş olacaktır. İlgili fiillerin hukuka aykırı olduğu çıkarımı, suçun kanuni tanımına bakarak kolayca yapılabilecektir.

Israrlı takip suçunun kanunda düzenlenmesinin amacı, bir şiddet türü olan takip fiilinin cezalandırılarak mağdurların güven, huzur ve sükûn içinde yaşama hakkını korumak ve takip suçunun daha ağır cezayı gerektirecek suçlara dönüşmesini önlemektir. Düzenleme bu amaca hizmet ederken, yalnızca metinde belirtilen fiillerin hukuka aykırı olarak kabul edilmesinin kanunilik ilkesi gereği yerinde olduğu değerlendirilse de, daha sonra çalışmanın üçüncü bölümünde değinileceği üzere kanunilik ilkesi eleştirilmektedir. Kanunda sayılmasa dahi icra edilen herhangi bir fiilin

²²³ Dönmezer, Sulhi/ Erman, Sahir/ Bayraktar, Köksal/ Keskin Kızıroğlu, Serap/ Zafer, Hamide/ Memiş Kartal, Pınar/ Sınar, Hasan/ Erman, R. Barış/ Eroğlu, Fulya/ Önok, R. Murat; Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Cilt II, 14. Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 2019, s.247.; Zafer, Hamide; Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m.1-75, 3.Baskı, Beta Yayınları, Ankara,2013, s.290.; Soyaslan, Doğan; Ceza Hukuku Genel Hükümler, 8.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018, s.219.; Centel/Zafer/Çakmut; Ceza Hukukuna Giriş, s.291.; Artuk/ Gökçen/ Yenidünya; Genel Hükümler, s.378.; Dönmezer, s.144.

²²⁴ Özgenç; Genel Hükümler, s.310.

²²⁵ Özbek/Doğan/Meraklı/Bacaksız/Başbüyük; Genel Hükümler, s.290; Demirbaş, Genel Hükümler, s. 293; Genç vd., Genel Hükümler, s.68; Hakeri, Temel Bilgiler 18. Baskı, s.222.; Göktürk, Neslihan; “Suçun Yasal Tanımında Yer Alan “Hukuka Aykırılık” İfadesinin İcra Ettiği Fonksiyon”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.7 S.1, 2016, s.408.

suçun düzenlenme amacına dahil edilebileceği anlaşıldığında, o fiilin hukuka aykırı olduğu görüşü de mevcuttur.²²⁶ Aksi durumda ısrarlı takip suçu düzenlemesinde sayılmayan bir fiil sebebiyle mağdurun kendini sürekli olarak takip altında hissetmesi, işini değiştirmek zorunda kalmasına, okulunu değiştirmek zorunda kalmasına, ciddi biçimde huzursuz ve endişeli olmasına sebep olan fail, cezasız kalabilir.

Bu durumun tam tersi şekilde, suçun kanuni tanımında yer alan fiillerin hukuka aykırı olarak kabul edilemeyeceği somut olayların gerçekleşmesi de mümkündür. Şöyle ki; somut olaya bakıldığında tespit edilen fail, fiil ve ısrar gibi unsurlar kanundaki suç tanımına uygun olabilir. Suç tanımında açıkça gösterilen fiili, hukuka uygun hale getiren, hukuka aykırılığı bertaraf eden sebepler; hukuka uygunluk sebepleridir. Bu sebeplerden herhangi birinin varlığı halinde suçun varlığından da bahsedilemeyecektir.²²⁷ Hukuka uygunluk sebeplerinin varlığı halinde fiilin hukuka aykırılık unsuru ortadan kalkmış olur.²²⁸

TCK'da hukuka uygunluk nedenleri, “Ceza Sorumluluğunu Kaldıran ve Azaltan Nedenler” başlığı altında sıralanmıştır. Ancak bu başlık altında yer alan nedenlerin hepsi hukuka uygunluk nedeni değildir. Kusurluluğu ortadan kaldıran veya azaltan nedenler de aynı başlık altında yer almaktadır.²²⁹ Bunlardan hangisinin hukuka uygunluk nedeni hangisinin kusurluluğu ortadan kaldıran veya azaltan nedenler olduğu belirtilmemiştir.²³⁰ Hukuka uygunluk nedenlerini *hukuka uygun emrin yerine getirilmesi, kanun hükmünü icra, meşru savunma, hakkın kullanılması, rıza, görevin ifası* şeklinde sıralanabilir ancak doktrinde hukuka uygunluk nedenleri farklı görüşlere göre değişiklik göstermektedir.²³¹

²²⁶ Dönmezer vd.; Nazari ve Tatbiki Genel Hükümler, s.248.

²²⁷ Demirbaş, Genel Hükümler, s.295;

²²⁸ Özbek/Doğan/Meraklı/Bacaksız/Başbüyük; Genel Hükümler, s.293.; Özen M.; s.322.

²²⁹ Koca/Üzülmez; Genel Hükümler, s.275.; Özbek/Doğan/Meraklı/Bacaksız/Başbüyük; Genel Hükümler, s.293; Demirbaş, Genel Hükümler, s.295.

²³⁰ Koca/Üzülmez; Genel Hükümler, s.275.

²³¹ Hukuka uygunluk nedenlerini, Hakeri; Genel Hükümler 18. Baskı; hukuka uygun emrin yerine getirilmesi, kanun hükmünü icra, meşru savunma, hakkın kullanılması, rıza (s.225) olarak; Özgenç; Genel Hükümler; hakkın kullanılması, görevin yerine getirilmesi, meşru savunma ve ilgilinin rızası olarak (s.315 vd.); Akbulut; Genel Hükümler; kanun hükmünün yerine getirilmesi, meşru savunma, ilgilinin rızası, hakkın kullanılması, yükümlülüklerin çatışması olarak (s.460 vd.); Koca/Üzülmez; Genel Hükümler; görevin ifası, meşru savunma, hakkın kullanılması, ilgilinin rızası olarak (s.275 vd.); Demirbaş; Genel Hükümler; görevin ifası (kapsam olarak hükmünü yerine getirme, yetkili merciin emrini yerine getirme hallerini dahil etmiştir.), meşru savunma, zorunluluk hali (hem hukuka uygunluk nedeni hem mazeret nedeni s.325) (2023, s.294 vd.) olarak; Dönmezer; “Kanun’da yazılı ve Kanun’da yer almayan hukuka uygunluk nedenleri” olarak iki gruba ayırmış, Kanun’da yazılı olmayan halleri hakkın icrası, mağdurun rızası, zilyetliğin korunması, bir meslek veya sanatın icrası, tıbbi müdahaleler, spor

Israrlı takip suçunun düzenlemesine bakıldığında, suç fiillerinin mağdurda ciddi huzursuzluk ve güvenlik endişesi yaratması gerektiği görülmektedir. Failin bu fiillerinden herhangi bir güvenlik endişesi duymayan, huzursuzluk hissetmeyen kişinin açıkça veya zımnen rızasının olduğu kabul edilir ve mağdur olarak nitelendirilemez. Bu durumda, şikâyetle bağlı bir suç olan ısrarlı takip suçunda hukuka uygunluk sebebi; TCK'da da sayılan sebeplerden biri olan “ilgilinin rızası”dır. Mağdurun rızasının olmaması ise hukuka aykırılık sebebi olarak değerlendirilir. Bir suçun tespiti için resmi makamlarca verilen takip kararı olabilir. Kişinin fiziki ya da dijital olarak takibi hukuka uygun emrin yerine getirilmesidir. Bir magazin muhabiri ünlü bir kişi gittiği mekâna kadar takip etmiş olabilir. Burada ise görevin ifası söz konusudur. Bu gibi sebepler hukuka aykırılığı ortadan kaldıracaktır.

2.6.Kusurluluk

Ceza hukukun en temel prensiplerinden biri olan kusurluluk, fiilin anlam kazanmasında kritik bir rol üstlenmektedir.²³² Kusur, “*bilerek veya bilmeyerek, bir işi gereği gibi yapmama*”²³³ anlamına gelmektedir.

Bir suçtan bahsedilebilmesi için öncelikle fiilin hukuka aykırı olması ve kanunda suç olarak tanımlanmış olması gerekir. Ancak suçu bir kişiye yükleyebilmek için yalnızca kanunda tanımlanmış olan hukuka aykırı fiilin varlığı yeterli değildir. Ayrıca suçun faile yüklenebilir olması gerekmektedir.²³⁴ Bu bağlamda kusurun, faile ilişkin bir kanaat olduğu ifade edilmektedir.²³⁵ Kusurluluktan söz edebilmek için failin fiili sebebiyle kınanabilmesi gerekir.²³⁶

Israrlı takip suçunda da diğer suçlarda olduğu gibi, suçun faile isnat edilebilmesi gerekir. Fail fiziksel olarak, haberleşme ve bilişim araçlarını kullanarak veya üçüncü

hareketleri (başlık olarak ayrı olsa da kapsam olarak hakkın icrasına dahil etmiştir.), Kanunda yazılı halleri ise kanunun hükmünü icra, yetkili merciin emrini ifa, meşru müdafaa, ıztırar(zorunluluk) hali (2003, s.151 vd.) olarak sıralamıştır.

²³² Apaydın, Cengiz; Ceza Hukukunda Kusurluluk, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2018, s.35.

²³³ TDK sözlükleri <https://sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 07.09.2023)

²³⁴ Meraklı, Serkan; Ceza Hukukunda Kusur, 2. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2020, s.33.; Dülger, Murat Volkan; Ceza Hukuku Genel Hükümler, 2.Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2022, s.587; Özbek/Doğan/Meraklı/Bacaksız/Başbüyük; Genel Hükümler, s.361.; Hafizoğulları/ Özen; Genel Hükümler, s.240.; Akbulut; Genel Hükümler, s.524.

²³⁵ Sinn, Arndt; “Haksızlık ve Kusur Arasındaki Ayrımın Anlamı Üzerine” (Özet), Gunnar Duttge (Ed.) / Yener Ünver (Ed.), Alman ve Türk Ceza Hukukuna İlişkin Araştırmalar, Alman Ceza Hukuku Açısından TCK’nın Kusur İlkesi, Cilt 2, 1.Baskı, Özyeğin Üniversitesi Alman Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi, Seçkin Yayınları, 2013, s.81.; Akbulut; Genel Hükümler, s.524.; Özgenç; Genel Hükümler, s.234.

²³⁶ Akbulut; Genel Hükümler, s.524.

kişiler aracılığıyla mağduru takip ediyor gibi görünebilir. Ancak somut olayın hâkim tarafından incelenerek, kusurluluğun mevcut olup olmadığı belirlenmelidir. Israrlı takip suçunun muhteviyatını, kanundaki tanımını ve doğasını göz önünde bulundurduğumuzda suçun taksirle işlenemeyeceği ve kastın zorunlu bir unsur olduğu görülmektedir. Ayrıca daha önce de belirtildiği gibi (bkz. “Kastın görünüm biçimi” başlığı) ısrarlı takip suçunu fail doğrudan kast ile işleyebilir. Kast ceza hukukunda kusurluluk kavramıyla oldukça ilişkilidir. Birkaç istisna haricinde, kusurluluğun varlığı kastın da var olduğuna işarettir.²³⁷ Ancak her zaman kastın varlığı failin kınanmasını gerektirmez.²³⁸

Yalnızca kasten işlenebilen bir suç olan ısrarlı takip suçunda da kusurluluktan bahsetmemek yanlış olacaktır. Suçun oluşması için kanunda sayılan suç fiillerini kasten icra eden ısrarlı takip suçu faili, doğal olarak kusurludur. Ancak işlediği fiilin suç oluşturduğunun bilincinde olmaması, örneğin akıl hastası olması, çocuk olması durumunda failin kusurundan söz edilemeyecektir. Kusur ehliyeti olmayan faile ceza verilemese de fiil suç teşkil ettiği için, güvenlik tedbirine hükmedilecektir.²³⁹

2.7.Suçun Özel Görünüş Biçimleri

Suçlar, kasten işlenen suçlar, taksirle işlenen suçlar ve ihmali suçlar olarak üç temel gruba ayrılrsa da failin hareketleri TCK’daki suç tanımının dışına çıkabilir. Bu durumda failin cezalandırılabilmesi için özel düzenlemeler gerekir.²⁴⁰ Suçların içtimaı, suça iştirak ve suça teşebbüs bu özel düzenlemelerdendir.

Çalışmanın bu bölümünde, suçun özel görünüş biçimleri kısaca tanımlandıktan sonra ısrarlı takip suçunda uygulanabilirlikleri incelenecektir.

2.7.1. Teşebbüs

Fail, suçu kasıtlı olarak işlemeyi hedefleyerek buna yönelik uygun şartları oluşturur ve bu suçu işlemek için harekete geçer ancak elinde olmayan sebeplerle suçu tamamlayamazsa teşebbüs nedeniyle cezalandırılır.²⁴¹ Ancak suçu işlemekten kendi

²³⁷ İçel, Kayhan; “Ceza Hukukunda Temel Kusurluluk Şekli “Kast”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C.6, S.12, 2007, s.69.

²³⁸ Özgenç; Genel Hükümler, s.238. (Örneğin; kasten hareket eden akıl hastası veya çocuk)

²³⁹ Özgenç; Genel Hükümler, s.236.

²⁴⁰ Koca, Mahmut; “Suçun Özel Görünüş Şekillerine İlişkin Yargıtay İçtihatlarının Değerlendirilmesi”, Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, C.3 S.2, 2015, 103-118, s.104.; Akbulut; Genel Hükümler, s.598.

²⁴¹ TCK m. 35-

isteğiyle vazgeçer ya da kendi girişimiyle suçun tamamlanmasının veya suçun sonucunun önüne geçerse bu durumda teşebbüs değil gönüllü vazgeçme söz konusudur.²⁴²

Yeni bir düzenleme olması sebebiyle henüz yargı kararlarında yerleşik olmanın ötesinde hakkında karar dahi olmayan ısrarlı takip suçunun, hangi aşamasında teşebbüsün varlığından söz edilebileceği, belirsiz bir durumdur. Bazı yazarlara göre failin ısrarla gerçekleştirdiği fiillere rağmen mağdurun güvenliğinden endişelenmemesi ya da bu fiillerin mağdurda ciddi bir huzursuzluk yaratmaması durumunda teşebbüs mevcuttur.²⁴³ Bu durumda henüz korunan hukuki değer ihlal edilmemiş olmaktadır.

Bir diğer görüşe göre fiilin icrasına başlandığında korunan hukuki değer zaten ihlal edilmiştir. Teşebbüste de korunan hukuki değer ihlal edilmiş olması gerekmektedir.²⁴⁴ Teşebbüsten bahsedebilmek için failin suçun işlenmesine yönelik kanunda sözü geçen unsurları taşıyan fiilleri gerçekleştirmesi önem arz eder.

Bu bağlamda ısrarlı takip suçunun oluşabilmesi için fiillerin taşınması gereken ayırt edici özellik ısrardır. Fiiller ısrarla tekrar ediliyorsa suçun işlenmesine yönelik harekete geçilmiş demektir. Fiilleri ısrarlı olarak nitelendirebilmek için gereken bütün şartların sağlanamadığı durumda suç oluşmayacağı için teşebbüs aşamasında kalacağından da bahsedilemez.²⁴⁵ İsrarlı takip suçunda teşebbüsün varlığı için takip fiilinin ısrarla tekrarlanması yeterlidir. Çünkü *cezalandırılabilirlik açısından* fiiller, ısrar unsuruyla birlikte *hazırlık* evresini aşarak *icra hareketi* olmuştur.²⁴⁶

2.7.2. İştirak

Türk Ceza Kanunu'ndaki suç tanımlarına baktığımızda, birçok suçun, bir kişi tarafından işlenebileceği yönünde düzenlendiği görülmektedir.²⁴⁷ Ancak bazı

(1) Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur.

242 ...

TCK m. 36-

(1) Fail, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz; fakat tamam olan kısım esasen bir suç oluşturduğu takdirde, sadece o suça ait ceza ile cezalandırılır.

243 Özbek, Veli Özer/ Doğan, Koray/ Bacaksız, Pınar; Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 17.Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2022, s.503.

244 Özgenç, Genel Hükümler, s.558.; Hafizoğulları/ Özen; Genel Hükümler, s.326.

245 Türkoğlu, Selin; "Türk Ceza Hukuku Açısından İsrarlı Takip", Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019, s.94.

246 Özgenç; Genel Hükümler, s.558.

247 Sarıgül, Ali Tanju; Suça İştirak, 1.Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2022, s.17.; Özgenç; Genel Hükümler, s.596; Önok, R. Murat; Yapısal Suçlarda Failin Tespiti: Müşterek Suç Girişimi ve Örgütsel

durumlarda tek bir kişi suç tanımının tüm unsurlarını şahsında toplayamayabilir. Bu durumda suçta pay sahibi olan diğer kişi/kişiler açısından iştirak mevcuttur. İştirakte, bir kişinin işleyebileceği bir suçun birden çok kişiyle işlenmesi söz konusudur.²⁴⁸ Bir başka durum ise; suçun meydana gelmesi için en az iki kişinin mevcut olması zorunluluğudur. Bu tip suçlar *çok failli suçlardır*.²⁴⁹ Böyle bir suçun varlığında failer haricindeki kişilerin suçta paylarının olması, iştiraki oluşturur.²⁵⁰

Israrlı takip suçunun kanundaki tanımına ve unsurlarına baktığımızda, iştirak açısından ayrı bir düzenlemeye sahip olmadığı görülmektedir. Suça iştirakte diğer suçlardan ayrılmasına sebep olacak herhangi özelliği yoktur. Kişilerin huzur ve sükununu bozma suçunda olduğu gibi, iştirakin bütün biçimleriyle ısrarlı takip suçunda da karşılaşılabılır.²⁵¹

Israrlı takip suçunun, TCK m.37’de belirtildiği şekilde, birden fazla faili olabilir. Fail, mağduru takip etmesi için başkası tarafından azmettirilmiş bir kişi (TCK m.38) veya ısrarlı takip sırasında faile mağdur hakkında bilgi vermek, desteklemek ve suçu işleyebilmesi için olanak sağlamak suretiyle yardım etme bilinci ile hareket eden bir başka kişi olabilir (TCK m.39). Bu gibi durumlarda somut olayda, suçta kimlerin, nasıl bir role sahip olduğuna, ne kadar sorumlu ve bilinçli olduğuna dair incelemeler yapılarak karar verilecektir.

2.7.3. İçtima

Arapça kökenli bir kelime olan “içtima” toplantı, toplanmak anlamına gelmektedir.²⁵² TCK’da suçların içtimaı bileşik suç, zincirleme suç ve fikri içtima olmak üzere üç ayrımda ele alınarak düzenlenmiştir.

Bileşik suçta, failin işlediği bir suç diğer suçun unsuru haline gelmiştir veya o suçu ağırlaştırmıştır.²⁵³ Böylece bu iki suç birleşmiş, kaynaşmış ve tek suç olarak kabul

Hakimiyete Dayalı Dolaylı Faillik Doktrinleri, Seçkin Yayınları, Ankara, 2019, s.36.; Akbulut, Berrin; Türk Ceza Hukuku Temel Bilgiler, 3.Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2023, s.287.

²⁴⁸ Toroslu/ Toroslu; Genel Kısım, s.322-323.

²⁴⁹ Akbulut; Temel Bilgiler, s.287.; Toroslu/ Toroslu; Genel Kısım, s.295.; Özgenç; Genel Hükümler, s.594.

²⁵⁰ Özen, Mustafa; “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun İştirak Kurumuna Bakışı”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S.70, 2007, s.239.

²⁵¹ Yenerer Çakmut, Özlem; Kişilerin Huzur ve Sükununu Bozma ve Gürültüye Neden Olma Suçları, 1.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2014, s.72

²⁵² TDK Sözlükleri <https://sozluk.gov.tr> Erişim Tarihi: 25.09.2023

²⁵³ Özgenç; 2023, s.673; Akbulut; 2023 s.323; Hakeri; 18.Baskı, s.159.; Koca/ Üzülmüş; s.564; Dülger; 2023, s.857.

edilmiştir. Örneğin; kişiyi öldürmekle tehdit ederek eşyalarını çalan kişi, tehdit suçu veya hırsızlık suçunu değil yağma suçunu işlemiştir.²⁵⁴İçtima hükümleri bu nitelikteki bir suça uygulanmaz.²⁵⁵

Israrlı takip suçunda failin suç fiillerinin devamında cinsel dokunulmazlığa karşı suçlardan herhangi birini ya da kasten yaralama, kasten öldürme gibi TCK kapsamında bir suç işlemesi halinde içtima hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı hususunu araç suç-amaç suç bağlamında tartışmak gerekir. Buna göre fail, bir suçu işlemeyi amaçlayıp bu amaç uğruna farklı bir suç işlerse, bir suçu gizlemek amacıyla başka bir suç işlerse veya bir suç vasıtasıyla başka bir suç işlerse bileşik suçtan söz edilemez.²⁵⁶ Böylece her suç ayrı ayrı cezalandırılacaktır. Örneğin; cinsel saldırı suçunun düzenlendiği TCK'nın 102. maddesinin 4. fıkrasında “*Cinsel saldırı için başvurulacak cebir ve şiddetin kasten yaralama suçunun ağır neticelerine neden olması hâlinde, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.*” ifadesi ile bileşik suç oluşmayacağı belirtilmiştir. Israrlı takip suçu içerisinde de amaç suç-araç suç varlığının kabulü halinde cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı, cinsel taciz, kasten yaralama, tehdit gibi suçların ayrıca cezalandırılacağı belirtilmesi yerinde olacaktır.

Zincirleme suçta, suçun farklı zamanlarda aynı mağdura karşı birden fazla işlenmesi veya suçun aynı fülle birden fazla kişiye karşı işlenmesi söz konusudur. Bu gibi durumlarda yine tek bir suçun varlığı kabul edilir. Ancak cezası TCK uyarınca artırılır (TCK m.43). Zincirleme suçta öncelikle birden fazla suçun varlığından söz etmek gerekir. Zincirleme suç “*suç izleme kararında teklik*”ten doğmuştur.²⁵⁷TCK 43. maddesinin 1. fıkrasına göre fail suçu farklı zamanlarda tek bir mağdura karşı işlemelidir. Failin ısrarlı takip suçunu farklı zamanlarda aynı mağdura karşı birden fazla işlemesi mümkün değildir. Çünkü ısrarlı takip suçu, kanundaki tanımından da anlaşılacağı üzere tek bir hareketle işlenemeyen, fiillerin ısrarla tekrarını gerektiren bir suçtur. Ancak bu yargıdan ısrarlı takip suçunun mütemadi bir suç olduğu anlamı çıkarılmamalıdır. Israrlı takip suçunda ısrarla tekrarlanan fiiller kesintisiz değildir. Takip fiili belli zaman aralıklarıyla tekrar tekrar gerçekleştirilir. Bu noktada ısrarlı takip

²⁵⁴ Hafizoğulları/ Özen; Genel Hükümler, s.376.

²⁵⁵ TCK m. 42

(1) *Biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suça bileşik suç denir. Bu tür suçlarda içtima hükümleri uygulanmaz.*

²⁵⁶ Özbek, Veli Özer/ Doğan, Koray/ Bacaksız, Pınar; Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 10.Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2019, s.543-544.; Hafizoğulları/ Özen; Genel Hükümler, s.356.

²⁵⁷ Hafizoğulları/ Özen; Genel Hükümler, s.380.

suçunu mütemadi suçtan ayıran temel özellik ısrardır.²⁵⁸ İsrar genele yayılmıştır ve takip fiillerini tek çatı altında toplar. Ancak yine de fiiller ayrı ayrı gerçekleştirilir. Buna rağmen ısrar amaçlı tekrarlanan her fiil de ayrı bir suç oluşturmaz. Çünkü suç tek bir fiille başlayıp bitmez ancak ‘ısrar’ taktır. Örnek vermek gerekirse; kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu mütemadi bir suçtur ve bir anda sona ermez. Fail mağdurun seyahat özgürlüğünü belli bir süre için kısıtlar. Kısıtlama bittiği anda suç sona erer. Öte yandan ısrarlı takip suçunda fail, mağdurun hareketlerini düzenli ve ısrarlı olarak izler. İzleme fiilleri kesintiye uğrar, şekil değiştirir. Ancak ısrarla tekrar eder.

İsrarlı takip suçundan kesinleşen bir hükümle cezalandırılan failin, tekrar ısrarlı takip suçu fiillerini icra etmesi ise yeni bir suçu oluşturacak ve tekrür kapsamında ele alınacaktır. Henüz hüküm çıkmamış olsa da fail ısrarlı fiillerine mağdur tarafından şikâyet edildikten sonra da devam edebilir. Bu durumda failin en baştaki suç işleme kararının devamı halinde zincirleme suçun varlığından söz edilecektir.²⁵⁹ Şikâyete bağlı bir suçta zincirleme suçtan bahsedebilmek için suç birden fazla işlenmiş ise bu suçların en az ikisi hakkında şikâyetle bulunulmuş olması gerekmektedir.²⁶⁰

İsrarlı takip suçunun aynı fiillerle birden fazla kişiye karşı işlenmesi mümkün olabilir. Örneğin; genel olarak birlikte hareket eden bir anne ve kızını takip eden failin kastı, mağdurlardan yalnızca birine yönelik olabilir. Mağdurlar farklı zamanlarda aynı failin kendilerini ayrı ayrı da takip ettiğine şahit olabilirler. Eğer fail bu kişilerden yalnızca birini takip ediyor, diğeri ise takip edilenin yanında bulunuyorsa zincirleme suç oluşmaz. Böyle bir durumda somut olay incelenmelidir.

Fikri içtimada ise failin icra ettiği tek bir fiil birden fazla suçun oluşumuna neden olmaktadır.²⁶¹ Bu bağlamda fiil sayısının suç sayısını göstermediği ortadadır.²⁶² İsrarlı takip suçunun Kanun’daki tanımında yer alan fiilleri gerçekleştiren failin yalnızca ısrarlı takip suçunu işleyip işlemediği hususu da somut olaya göre değerlendirilecektir. Örneğin; fail ısrarlı olarak kısa mesajla veya telefonla arayarak mağdura ciddi huzursuzluk veya güvenlik endişesi yaşatabilir. Bunun yanında mağdurla

²⁵⁸ Ekici Şahin, Meral; “Kişilerin Huzur ve Sükununu Bozma Suçu (TCK m.123)”, Ceza Hukuku Dergisi, S.23, 2013, s.35-36.

²⁵⁹ Yenerer Çakmut; Kişilerin Huzur ve Sükununu Bozma Suçu, s.72.

²⁶⁰ Koca/ Üzülmöz; Genel Hükümler, s.385.

²⁶¹ TCK m. 44;

(1) İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır.

²⁶² Koca/ Üzülmöz; Genel Hükümler, s.520.

kurduğu iletişim esnasında sarfettiği sözler, tehdit, cinsel taciz, sarkıntılık gibi suçları da oluşturabilir. Fail mağduru fiziksel olarak takip ettiği sırada, el işaretleriyle veya yanına gelerek konuşarak iletişim kurmak suretiyle yine ısrarlı takip suçuna ek olarak farklı suçlar da işleyebilir. Bu durumda fikri içtimadan söz etmek gerekecektir. Tek bir fiille birden fazla suç oluştuğu görölmektedir.

III. BÖLÜM

ISRARLI TAKİP SUÇUNA İLİŞKİN SUÇ POLİTİKASININ VE MUHAKEMENİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Suç politikası cezanın niteliği ve miktarı bakımından, suçlunun özgün karakteri ile ilişkili olmasını ister. Bu sayede ceza, suçlunun üzerinde bir etki bırakarak gelecekte başka suçlar işlemesini önlemeyi hedefler.²⁶³ Bir suçun faili, verdiği zararı maddi olarak tazmin edebilir ancak bu, onu tekrar suç işlemekten alıkoymayabilir. Bu nedenle cezanın işlevlerinden olan ‘korkutuculuk’tan faydalanmak kaçınılmazdır.²⁶⁴

Ceza hukukunun ana hedeflerinin başında; toplumsal hayat açısından ileri gelen değerlerin özel yöntemlerle savunulması gelmektedir.²⁶⁵ Bu değerlerin savunulması ve toplumun korunabilmesi için devletin suça karşı gösterdiği tepkiler, bu tepkileri yansıtmak için kullandığı yöntemler, araç ve kurallar suç politikasını oluşturur.²⁶⁶

Suç politikası, yalnızca hukuk alanında ve suçun önlenmesi ile ilgili çalışmaları değil suça yönelik ceza hukuku haricindeki önleyici tedbirlerin uygulanmasını da hedefler. Ceza hukukunun olaylara ne şekilde ve hangi konularda dahil olması gerektiğine suç politikası karar verir.²⁶⁷ Cezalandırma, içerik olarak iki evreden oluşmaktadır. İlki “*ceza tehdidi*” ve ikincisi ise “*cezanın fiilen verilmesi*” aşamasıdır. Bunlar cezanın, bir hukuki değerin ihlal edilmesinden öncesi ve sonrasındaki etkileridir.²⁶⁸ Devlet uyguladığı suç politikasıyla öncelikle kişileri suçtan caydırma yollarını hedefler. Suç işlendikten sonra cezalandırmanın amacı ise cezalar veya güvenlik tedbirleriyle toplumun vicdanının rahatlatılması, barışın sağlanması ve faili bu yaptırımlarla ıslah ederek yeni suçlar işlemekten alıkoymaktır.²⁶⁹

Çalışmanın bu bölümünde kadına yönelik şiddetin bir türü olan ısrarlı takip suçunun engellenmesine ilişkin Türkiye’nin suç politikası, suç oluşması sonrası izlenecek yol ve

²⁶³ Von Liszt, Franz; Alman Ceza Hukuku Üzerine İnceleme (Traité de Droit Pénal Allemand), Cilt 1, de Gruyter, Berlin, 1911, s.107-108 Aktaran: Dönmezer, Sulhi; “Suç Siyaseti”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C.52 S.1-4, s.1.

²⁶⁴ Hafizoğulları, Zeki; Ceza Normu: Normatif Bir Yapı Olarak Ceza Hukuku Düzeni, 2. Baskı, Seçkin Yayınları Feryal Matbaacılık, 1996, s.193.; Hafizoğulları/Özen; Genel Hükümler, s.412; İçel, Kayıhan; Ceza Hukuku Genel Hükümler, Beta Basım Yayın, 2018, s.342.

²⁶⁵ İçel; Genel Hükümler, s.342.

²⁶⁶ Önder, Ayhan; Ceza Hukuku Genel Hükümler, Cilt 1, Beta Basım Yayın, İstanbul, 1991, s.29-30.

²⁶⁷ Demirbaş, Timur; Kriminoloji, 7. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2020, s.55.

²⁶⁸ Hafizoğulları; Ceza Normu, s.174.

²⁶⁹ Dönmezer; s.3.

ısrarlı takip suçunun muhakemesi incelenecek ve düzenleme ilkeler bağlamında değerlendirilecektir.

3.1.İsrarlı Takip Suçunun Önlenmesine İlişkin Politikaların

Değerlendirilmesi

Hukuk devleti, hümanizm ve kusur ilkesi ceza hukukunun temel ilkelerindendir.²⁷⁰ Bu ilkeler devletin, vatandaşlarının haklarını ve hürriyetlerini gözetme görevini yerine getirmek için kullandığı yöntemlerdendir.²⁷¹

Suçluluğun toplumsal, finansal ve kültürel unsurlarla önlenmesini ve azaltılmasını hedefleyen bilim dalı da *suç profilaksisi* olarak adlandırılır.²⁷² Suç profilaksisine göre suçun önlenmesi için öncelikle suçun ve suçluluğun gittiği yönün tahmin edilmesi gerekir. Bunun için suçun, meydana gelmesinde etkin olan unsurlar tespit edilecek ve bu unsurlar yoluyla önlenmesi sağlanacaktır.²⁷³

Hukuk aracılığıyla kişileri uyarmak, hukuki olarak tehdit ederek bir nevi korkutmak da devletin bir diğer suç önleme aracıdır.²⁷⁴

Toplumsal düzenin süreklilik arz etmesi için sisteme katılan bütün grupların kendi aralarındaki birliklerinin ve ilişkilerinin de uyumlu olması gerekir.²⁷⁵ Tüm suçlarda olduğu gibi ısrarlı takip suçunda da sivil toplum kuruluşları, eğitim kurumları, merkezi idare ve yerel yönetimler arasındaki eşgüdümlü çalışmalar, suçun önlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

3.1.1. İsrarlı takip suçunun önlenmesine ilişkin çalışmalar

İsrarlı takip suçunun tespiti ve suça ilişkin ivedi şekilde harekete geçilmesi, mağdurun güvenliği ve toplumun huzuru açısından önem arz eder. İsrarlı takip suçunun önlenmesi için devlet eliyle ya da sivil toplum kuruluşlarınca yapılmış ve yapılacak olan çalışmalar hayatidir. Suç işlendikten sonra failin mağdura verdiği maddi ve manevi hasarın tazmini oldukça zordur. Mühim olan suçun işlenmesine karşı önlemler alınması ve engellenebilmesidir. Bu bağlamda ısrarlı takibin kadına yönelik şiddet kapsamında

²⁷⁰Demirbaş; Genel Hükümler, s.66.

²⁷¹Sözüer, Adem; “Türk Ceza Hukuku Reformu”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C.71 S.1, 2013, Önsöz yerine, s.V.

²⁷²Artuk, Mehmet Emin; “Kriminolojinin Tanımı”, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.5 S.2, 2018, 5-15, s.8.

²⁷³Demirbaş; Kriminoloji, s.49.

²⁷⁴Hafizoğulları; Ceza Normu, s.174.

²⁷⁵Dönmezer; s.1.

değerlendirilmesi mücadelenin etkinliğini artırmıştır.²⁷⁶ Bunun yanında devlet tarafından suçun Kanun’da düzenlenmesinden önce veya sonra yapılmış ve yapılacak uygulamalar, toplum bilincinin sağlanması çalışmaları, akademik araştırmaların da desteği ile yapılan değerlendirmeler ve çizilen yol haritaları oldukça önemlidir.

3.1.1.1. Israrlı takip suçunun kadına yönelik şiddet kapsamına alınması

Israrlı takip suçunun kadına yönelik şiddet kapsamına alınmasının suçla mücadeleye ne ölçüde katkı yapabileceğini tartışmadan önce toplumun kadına bakış açısının ve kadına yönelik şiddetin kısaca incelenmesi gerekmektedir.

“Kadın” ezilen, ötekileştirilen, mahrum bırakılan, şiddete uğrayan, küçümsenen, hizmet eden, susturulan ve hakikatte güçlenmesinden korkulan insan olmuştur. Resmi sözlüklerde “erkek” için “*yetişkin adam; bay, er, er kişi, kişi, koca, mert, sert, kolay bükülmez*” tanımı yapılırken “kadın” için “*erişkin dişi insan; hatun, hatun kişi, bayan, karı...bu cinsten olup evlenmiş veya bir erkekle beraber olmuş kimse; avrat, analık veya ev yönetimi bakımından gereken erdemleri, becerileri olan, ev işlerinde çalışan bayan*” tanımı yapılmıştır.²⁷⁷ Erkek cinsiyetinin tanımı “*kişi*” iken kadın cinsiyetinin tanımı “*bir erkekle beraber olmuş kimse*” olmuştur. Yapılan tanımlar kadının toplumdaki yerini ve toplumun kadına biçtiği rolü açıkça göstermekte, yoruma yer bırakmamaktadır.

1972 yılında ezilen kadınların bu muameleyi görmelerindeki sebebin “cinsiyetlerinin kadın olması” olmadığını iddia eden Ann Oakley tarafından “Toplumsal Cinsiyet” kavramı literatüre kazandırılmıştır.²⁷⁸ Toplumsal cinsiyet, feminizmde farklı anlamlara gelecek şekilde kullanıldığı için fikir birliği sağlanamasa da çoğu zaman kadını kastederek kullanılmaktadır.²⁷⁹ Oysaki toplumsal cinsiyet kavramı, biyolojik cinsiyetten bağımsız olarak kadın ve erkeklere toplum tarafından yüklenen rol ve görevleri kasteder. Tanımı İstanbul Sözleşmesi’nde yer almaktadır.²⁸⁰ Kadına şiddetin

²⁷⁶ Özar; s.1397.

²⁷⁷ Türk Dil Kurumu Sözlükleri, www.sozluk.gov.tr Erişim Tarihi: 18.11.2023

²⁷⁸ Türkiye Barolar Birliği/ Avrupa Konseyi; Toplumsal Cinsiyet, Hak Savunucusu Avukatlar İçin Rehber Kitaplar Serisi-4, Şen Matbaa, Ankara, 2022, s.6.

²⁷⁹ Özkazanç, Alev; “Bilim ve Toplumsal Cinsiyet”, <http://kasaum.ankara.edu.tr/2014/10/06/bilim-ve-toplumsal-cinsiyet-alev-ozkazanc/> Erişim Tarihi: 19.11.2023

²⁸⁰ İstanbul Sözleşmesi,

m. 3- Tanımlar

...

c “toplumsal cinsiyet”, herhangi bir toplumun, kadınlar ve erkekler için uygun olduğunu düşündüğü sosyal anlamda oluşturulmuş roller, davranışlar, faaliyetler ve özellikler olarak anlaşılacaktır”...

erkekler göre daha yaygın olması sebebiyle toplumsal cinsiyet kavramı sıklıkla kadınlar için kullanılır olmuştur. Toplumsal cinsiyeti ortaya çıkaran ve besleyen iki düşünce biçimi; cinsiyetlere karşı sahip olunan önyargı ve erkekle kadın arasında var olduğu kabul edilen farklardır.²⁸¹ Toplumsal olarak benimsenmiş bu önyargılar ve farklılıklar, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yol açmaktadır. Güç dengesizliğinin hâkim olduğu erkek egemen toplumlarda kadına yönelik şiddetin ana unsuru; toplumsal cinsiyet eşitsizliğidir.²⁸²

Kadına yönelik şiddetin bir türü olan fiziksel şiddet, yapılan araştırmalara göre otuz asır yani yaklaşık üç bin yıl öncesine dayanmaktadır. Mumyalar üzerinde yapılan çalışmalara göre kadın mumyaların kemiklerinde saptanan kırıklar yüzde otuz ile yüzde elli arasındayken, erkek mumyaların kemiklerinde bu oran yüzde dokuz ile yüzde yirmi arasındadır.²⁸³ Kadına uygulanan şiddet bu örnekten de anlaşılacağı gibi çok eski zamanlarda başlamış ne yazık ki hala devam etmektedir. 25 Kasım 1960 yılında sonradan Mirabel Kardeşler olarak tanınan, diktatörlük karşıtı üç kız kardeşin Dominik'te tecavüze uğrayarak öldürülmesi ve 'trafik kazası' denilerek üstünün kapatılmasından yirmi bir yıl sonra yine kadınların çabasıyla 25 Kasım tarihi "*Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü*" ilan edilmiştir.²⁸⁴

Yirminci yüzyılın ortalarına kadar şiddet konulu çok fazla çalışma yayınlanmamış, kadına şiddet ancak 1970'lerden sonra dile getirilmiştir.²⁸⁵ Kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla günümüzde politik ve akademik olarak birçok çalışma yapılmaktadır.

Kadına yönelik şiddetin türleri, teknolojik gelişmeler, toplum yapısı, insan sayısı gibi dinamiklerin etkisiyle zamanla değişmektedir.

Buna göre kadına yönelik şiddetin türleri;

- Bilerek ve isteyerek bedenen zarar veren eylemleri içeren şiddet fiziksel şiddet,

²⁸¹ Vatandaş, Celalettin; "Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı", Sosyoloji Konferansları, S.35, 2007, s.36.

²⁸² Başar, Fatma/ Demirci, Nurhan; "Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Şiddet", Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi, C.2 S.1, 2016, s.43.

²⁸³ Dişsiz, Melike/ Hotun Şahin, Nevin; "Evrensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Kadına Yönelik Şiddet", Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı, C.1 S.1, 2008, s.52.

²⁸⁴ Moroğlu; 6284 sayılı Kanun ve İstanbul Sözleşmesi, s.359.

²⁸⁵ Altınay, Ayşegül / Arat, Yeşim; Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet, 2.Baskı, Metis Yayınları, İstanbul, 2018, s.50.

- Ruh halini ve zihinsel sağlığını olumsuz yönde etkileyen eylemleri içeren psikolojik şiddet,
- Kendi isteği dışında, cinsel ilişki, tecavüz ve sözlü ya da fiziksel tacizi içeren cinsel şiddet,
- Bir işte çalışmasını engelleme ya da çalışmaya zorlama, ihtiyaçları için para vermeme, kartlarını elinden alma gibi davranışları içeren finansal şiddet,

şeklinde sıralanabilir.²⁸⁶

Kadına yönelik şiddetin yukarıda sayılan türleri çok uzun yıllardır var olduğu ve bilindiği için tespiti daha kolaydır. Ancak daha öncede çalışmada yer verildiği gibi ısrarlı takip suçunun tarihi çok eski olsa da tanımlanması ve suça dönüşümü 1990 yılını bulmuştur.²⁸⁷ İsrarlı takip suçu gerek TCK’da gerekse diğer ülkelerin ceza kanunlarında kadına yönelik şiddet başlığıyla düzenlenmese de 2011 yılında düzenlenen Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi yani bilinen ismiyle İstanbul Sözleşmesi’nde kadına yönelik şiddetin bir türü olarak ‘taciz amaçlı takip’ başlığı altında yer almaktadır.²⁸⁸

Diğer cinsel suçlar veya şiddet suçlarında olduğu gibi ısrarlı takip suçunda da suçun doğası gereği mağdur erkek de olabilir. Hatta bazı kaynaklara göre ısrarlı takibin bazı kategorilerinde erkek mağdurların oranı kadın mağdurlardan daha fazladır.²⁸⁹ Suçun erkeklere karşı da işlendiğinin örnekleri mevcuttur. Örneğin; David Letterman isimli komedyene karşı Margaret Ray isimli kadın ısrarlı takip suçu işlemiş, Ray bu suçtan ötürü hapis cezası almıştır. Bunun yanında Conan O’Brien ve Michael Douglas da ısrarlı takip mağduru erkeklerden olmuşlardır.²⁹⁰ Ancak bütün bunlar ısrarlı takip suçunun ağırlıklı olarak kadına yönelik işlendiği gerçeğini değiştirmemektedir. Büyük ölçekli istatistiksel çalışmalara göre mağdurların %75 ila %80’i kadındır.²⁹¹ Türkiye’de

²⁸⁶ Akkaş, İbrahim/ Uyanık, Zeki; “Kadına Yönelik Şiddet”, Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, C.6. S.1, 2016, s.36-37-38-39.

²⁸⁷ van der Aa / Römkens; s.2.

²⁸⁸ İstanbul Sözleşmesi m. 34.

²⁸⁹ Cook, Philip W./ Hodo, Tammy L.; When Women Sexually Abuse Men, Praeger An Imprint of ABC-CLIO, ABD, 2013, s.vii.

²⁹⁰ Cook/ Hodo; s.73.

²⁹¹ Cupach, William R./ Spitzberg, Biran H.; The Dark Side of Relationship Pursuit From Attraction to Obsession and Stalking, Lawrence Erlbaum Associates Publishers, ABD, 2004, s.43.

kadınların %30'u hayatları boyunca en az bir defa ısrarlı takip suçunun mağduru olmuştur.²⁹²

Görülen o ki; ısrarlı takip, literatüre ve ceza kanunlarına sonradan girmiş olsa da bir şiddet suçudur ve büyük bir farkla kadınlara yönelik olarak gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle kadına yönelik şiddet türleri arasında değerlendirilmektedir.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi kapsamında birçok yasal düzenleme yapılmaktadır. Bu düzenlemeler, bir yandan şiddetin önlenmesini amaç edinirken öte yandan şiddetin önlenemediği durumlarda da failin pişman olmasını ve mağdurun aynı suçtan tekrar mağdur olmamasını hedefler. Uzun yıllardır kadına yönelik şiddet kapsamında değerlendirilen fiiller üzerinde araştırmalar yapılmış, kanunlar çıkarılmış, bilimsel çalışmalar yayınlanmış ve failer cezalandırılmıştır. Ancak yıllardır var olan ısrarlı takip suçunun TCK'da düzenlenmesi ve kadına yönelik şiddet kapsamına alınması gecikmiştir. Israrlı takibin kadına yönelik şiddet kapsamında değerlendirilmesi, hem Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) hem de hemen sonrasında düzenlenen 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ile olmuştur. Bu gelişme suçun tespiti ve önlenmesi açısından kolaylık sağlarken suçun mağdurlarının büyük bölümünü oluşturan kadınlarda da farkındalık yaratmaktadır.

3.1.1.2.Devlet tarafından gerçekleştirilen uygulamalar

Aristo'nun devlet felsefesine göre “..., halkın güvenlik içinde olması, halkı eğitmek ve onlara mutlu bir hayat sağlamak devletin görevidir.”²⁹³ Devlet tarafından suçu engellemek veya en aza indirmek için çeşitli tedbirler alınır. Bunlar; kolluk kuvvetleriyle alınan tedbirler, vatandaşların bilinçlendirilmesi ve desteğinin alınması için sürdürülen faaliyetler ile maneviyatın (ahlak/din gibi) kuvvetlendirilmesidir.²⁹⁴ Devlet dil, din, ırk, cinsiyet, fiziksel özellikler gibi herhangi bir ayırım gözetmeksizin vatandaşlarının güvenliğinden sorumludur. Bunu sağlayabilmek için uluslararası sözleşmelere taraf olmak, yaptırım ve güvenlik tedbiri içeren kanunlar ile yönetmelikler

²⁹²T.C Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2021-2025 Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı, Ankara, 2021, s.28.

²⁹³ Fendoğlu, Hasan T.; “Aristoteles’in Devlet Felsefesi ve Önceki Anayasa Hukukumuz”, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S.6, 1993, s.134. Duncan, Grant; “Should Happiness-Maximization be the Goal of Government?”, Journal of Happiness Studies, C.11 S.2, 2010, s.167.

²⁹⁴Aydın, Ahmet Hamdi; “Suç Önlemenin Önemi ve Etkisi”, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, C.16 Özel S.1, 2014, s.83

düzenlemek, eğitimler vermek ve etkinlikler organize etmek gibi yöntemlere başvurulabilir.

Bir toplumda suçları tamamen ortadan kaldırmak mümkün değildir. Suç ve suçlular her zaman olacaktır. Bu nedenle suçun ve suçluların bulunduğu yerde suçları önlemek ve azaltmaya çalışmak için devlet de kurallar koymaya devam edecektir.²⁹⁵ Devletin suç politikasının başlangıcı elbette ki suçun önlenmesi doğrultusunda çalışmalar yapmaktır. Bunun için öncelikle suç profilaksisinden faydalanılması yani eğitim, yasal bilinç, finansal ve kültürel desteklerle vatandaşların suça itilmesinin önüne geçilmesi ilk hedefler arasında olmalıdır. Sonrasında kanunlarla, ileride suç işlemesi muhtemel bireylerin caydırılması ve mağdur olma ihtimali fazla olan bireylerin ise uyarılması gerekmektedir. Bu iki yöntemin hemen ardından ise suç işlendikten sonra polis ve ceza hukuku aracılığıyla failin yeniden suç işlemekten uzaklaştırılması gelmektedir.²⁹⁶ Suçun sonucunda faili cezalandırmak, devletin meşru bir hakkıdır.²⁹⁷

Israrlı takip suçu kapsamında Türkiye ilk olarak 2011 yılında Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ne (İstanbul Sözleşmesi) taraf olmuştur.

Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin ardından 2012 yılında 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kabul edilmiştir. 2013 yılında da Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na hazırlanan 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.²⁹⁸

6284 sayılı Kanunda ısrarlı takip suçunun mağdurlarının devlet eliyle nasıl korunacağına yer verilmiştir. Buna göre; tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarına yönelik mülki amirin alabileceği koruma tedbiri ve yardım kararları mevcuttur. Bunlar; barınma yardımı, maddi yardım, hukuki danışma, psikolojik danışma, sosyal ve mesleki rehberlik, güvenliğinin sağlanması ve mağdurun iş hayatına girmesine destek olmak

²⁹⁵Seyhan, Kazım/ Eryılmaz, M. Bedri; "Gelişmiş Ülkeler ve Türkiye Uygulamasında Suç Önleme Stratejileri", Liberal Düşünce Dergisi, S.34, 2006, s.5

²⁹⁶Demirbaş, Timur; "Suçun Önlenmesi", Yaşar Hukuk Dergisi, C.1 S.1, 2019, s.70

²⁹⁷Hafizoğulları; Ceza Normu, s.175.

²⁹⁸6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği

amacı ile kreş desteği gibi yardımlar ve koruma tedbirleridir.²⁹⁹ Mülki amirin yanı sıra hâkimin verebileceği önleyici koruyucu tedbir kararları ve önleyici tedbir kararları da madde 4 ile 5'te yer almaktadır. Hâkim, mağdurun işyerinin değiştirilmesi, eğer mağdur evli ise müşterek konuttan ayrı bir yerleşim yeri belirlenmesi gibi koruyucu tedbirlere karar verebilecektir.³⁰⁰

Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında birçok eylem planı hazırlanmıştır.³⁰¹ Son olarak 2023 yılı ocak ayında hazırlanan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele 2023 Yılı Faaliyet Planı düzenlenmiştir.³⁰²Yapılan bu çalışmalarda ısrarlı takip, 2016-2020 yıllarından sonra düzenlenen ulusal eylem planlarına dahil edilmiştir. 2016 öncesi çalışmalar incelendiğinde henüz ısrarlı takip ile ilgili olarak herhangi bir plan, araştırma ya da projeye rastlanmamaktadır. Ayrıca 2020-2021 yılları için de Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı düzenlenmiştir. Bu planda şiddet türleri spesifik olarak ele alınmamış, ancak genel olarak kadına yönelik şiddetle mücadeledeki hedefler belirlenmiş, Adalet Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı ve diğer kurumların kadına yönelik şiddetin önlenmesine yönelik almaları gereken tedbirlere yer verilmiştir.³⁰³

2016-2020 Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı'na göre Türkiye'de;

²⁹⁹ 6284 sayılı Kanun; m. 3.

³⁰⁰ 6284 sayılı Kanun; m. 4.

1) Bu Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir:

a) İşyerinin değiştirilmesi.

b) Kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi.

c) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması.

ç) Korunan kişi bakımından hayatî tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağının anlaşılması hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi.

³⁰¹ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2007- 2010, 2012-2015, 2016-2020, 2021-2025 yılları eylem planları. <https://www.aile.gov.tr/ksgm/ulusal-eylem-planlari> (Erişim Tarihi: 17.12.2023).

³⁰² Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele 2023 Faaliyet Planı”, Ankara, 2023.

³⁰³ Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü; “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı (2020-2021)”, Ankara, 2020.

- Kadınların %30'u en az bir defa ısrarlı takip suçunun mağduru olmuş,
- İsrarlı takip mağdurlarının %19'u telefonla aranmış, %8'i mektup, e-mail, kısa mesaj ile, %6'sı sosyal medya üzerinden, %6'sı da yaşadığı yere veya iş yerine gelinerek rahatsız edilmiştir.

İlgili planda bütün kadına şiddet türlerinden kadınları korumak amacıyla, *kadının güçlendirilmesi, pozitif ayrımcılık, fırsat eşitliği, karar alma süreçlerine aktif katılım ve eğitim* gereksinimlerinin sürdüğü tespit edilmiştir. Bu bağlamda “*Kadına yönelik şiddetin ve ayrımcılığın ortadan kaldırılabilmesi amacıyla özellikle erken çocukluktan başlayarak örgün ve yaygın eğitim yoluyla toplumsal bilinç düzeyi yükseltilecektir.*” ifadesi ile çözüm önerileri sunulmuştur. Bunun yanında Şiddet Önleme ve İzleme (ŞÖNİM) merkezlerinin önemine dikkat çekilmiş ve bu merkezlerin yaygınlaştırılması gerektiği ifade edilmiştir.³⁰⁴

2021-2025 Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı'nda “tek taraflı ısrarlı takip” kadına yönelik şiddet türleri arasında sayılmış ve tanımı yapılmıştır. Buna göre; Türkiye’de kadınların %2’si son bir yıl içinde %5’i hayatlarında en az bir defa siber (*genel ağ, internet aracılığı ile*)³⁰⁵ ısrarlı takip suçunun mağduru olmuştur. İsrarlı takibe ilişkin diğer veriler ise 2016-2020 verileriyle uygunluk göstermektedir.³⁰⁶ Ek olarak IV. Ulusal Eylem Planı'nda TCK’nın özellikle ısrarlı takibin de aralarında bulunduğu şiddet türleri açısından değerlendirilmesi gerektiği ve suç tanımına yer verilmesinin faydalı olacağı ifade edilmiştir.³⁰⁷

İsrarlı takip suçu, 2021-2025 Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı'nda tavsiye edildiği gibi, 12.05.2022 tarihinde TCK 123/A maddesinde suç olarak düzenlenmiştir.

İsrarlı takip suçunun TCK kapsamına alınması sonrasında, 20 Aralık 2022 tarihinde Adalet Bakanlığı Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Başkanlığı’nca İsrarlı Takip Çalıştayı düzenlenmiştir. Çalıştayda akademisyenler ile yargı mensupları, TCK

³⁰⁴ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü; 2016, s.21.

³⁰⁵ TDK sözlükleri www.sozluk.gov.tr Erişim Tarihi: 01.12.2023

³⁰⁶ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2021-2025), Ankara, 2021, s.21-28.

³⁰⁷ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü; 2021, Faaliyet 1.2.2., s.57.

ve 6284 sayılı Kanun bağlamında ısrarlı takip fiillerini, uygulamaları ve araştırmaları değerlendirmiştir.

Son olarak, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele 2023 Yılı Faaliyet Planı'nda; akademisyenlerin ve uygulayıcıların katılımıyla TCK'da ısrarlı takip suçunun değerlendirilmesi üzerine bir çalıştay düzenleneceği belirtilmiştir.³⁰⁸

3.1.1.3.Sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları

Sivil toplum kuruluşları (STK) *“Toplumdaki çeşitli sorunları bağımsız olarak ele alıp kamuoyunu bilgilendirme ve aydınlatma görevi yapan, öneriler sunan her türlü birlik; sivil toplum örgütü”*³⁰⁹ şeklinde tanımlanır. Gönüllü üyeliğe dayalı, devlet dışı, toplum hizmeti ve politikayı etkileyebilen örgütlenmeler³¹⁰ olan Sivil toplum kuruluşları, topluluk halinde yaşayan insanları kanallı edebilen bir etkiye sahiptir.³¹¹

Türkiye’de sivil toplum kuruluşları; vakıf, dernek, meslek odası ve sendika gibi statülerle kurulmaktadır.³¹² Bir fikir etrafında birleşen gruplar, toplumsal, hukuki veya siyasi düşünce ve hareketlerini STK’lar aracılığıyla hayata geçirmeyi amaçlarlar.³¹³

Türkiye’de 2023 yılında faal dernek sayısı 101.087’dir.³¹⁴ Bu derneklerin 1529’u *“hak ve savunuculuk”* faaliyet alanı kapsamındadır.³¹⁵ STK’lar savunuculuk faaliyetlerini, belirlenen toplumsal bir sorunun ortadan kalkması için gerçekleştirir.³¹⁶

Kadına yönelik şiddete karşı mücadele etmeyi hedeflemiş STK’lar, kadınların karşılaştığı tüm şiddet türlerinde olduğu gibi ısrarlı takip suçunda da kadınların savunucusu olmuşlardır. Bu bağlamda Kadın ve Demokrasi Vakfı (KADEM), 2014 yılında kadına şiddeti İstanbul Sözleşmesi çerçevesinde ele aldığı çalıştayda ısrarlı takip suçuna da değinmiştir. İsrarlı takibin TCK’da düzenlenmemesinin, suçun mağduru olanlara yönelik gerçekleştirilen fiillerin yargılama boyutunda değişik suçlar kapsamına

³⁰⁸ Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı; 2023, Alt Hedef 1.3, s.9.

³⁰⁹ TDK Sözlükleri www.sozluk.gov.tr

³¹⁰ Talas, Mustafa; “Sivil Toplum Kuruluşları ve Türkiye Perspektifi”, Türklük Bilimi Araştırmaları, S.29, 2011, s.391.

³¹² Sağlam, Muhammet Talha; “Türkiye’de Sivil Toplumun Tarihi Gelişimi ve Sivil Toplumun Örgütlü Yapısı Olarak STK’lar”, Turkish Studies-Social Sciences, C.15 S.1, 2020, s.602.

³¹³ Talas; 398.

³¹⁴ Yıllara Göre Faal Dernek Sayıları <https://www.siviltoplum.gov.tr/yillara-gore-faal-dernek-sayilari> (Erişim Tarihi: 29.11.2023)

³¹⁵ Derneklerin Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımı <https://www.siviltoplum.gov.tr/derneklerin-faaliyet-alanlarina-gore-dagilimi> (Erişim Tarihi: 29.11.2023)

³¹⁶ Dursun, Çiler/ Becerikli, Sema; “Kadın Odaklı Sivil Toplum Kuruluşları ve Medya-Olanaklar, Sorunlar ve Çözümler”, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi, 2008, s.100.

alınmasına neden olacağı ifade edilmiştir. Bu doğrultuda yargılama boyutunda yaptırımların yeterli gelmeyeceği ve mağdurların faillere karşı tam anlamıyla korunamayacağı da belirtilerek ısrarlı takibin suç olarak düzenlenmesinin gerekliliğine dikkat çekilmiştir.³¹⁷

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 2017 yılının 6 aylık faaliyet raporunda ısrarlı takibi tanımlamış, diğer ülkelerin ceza kanunlarındaki yaptırımlara ve istatistiklere yer vermiştir. Bunun yanında 2014-2017 yılları arasında yalnızca Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'na başvuran şiddet mağduru kadınların 56'sının ısrarlı takip suçundan da mağdur olduğu belirtilmiştir.³¹⁸

Kadına yönelik şiddetle mücadele için bir araya gelmiş gönüllülerden oluşan STK'lar, kadınları maruz kaldıkları ya da maruz kalacaklarını hissettikleri tüm şiddet eylemlerine karşı bilgilendirmek için de çalışmalar yürütmektedir. Bu şiddet türleri arasında ısrarlı takip suçu da vardır. Ayrıca yine bu kapsamdaki STK'lar kadınlarla birebir iletişim kurarak hukuki, maddi ve psikolojik destek de sağlamaktadır.

Kadın hakları savunucusu STK'lar, yalnızca halihazırda şiddet mağduru olan kadınların değil, tüm kadınların haklarını savunmak, ihlalleri önlemek ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak amacıyla siyasi ve hukuki çağrılarda bulunmaktadır.³¹⁹

3.1.2. İsrarlı takip suçunun önlenmesinde menfaatlerin değerlendirilmesi

Bilindiği gibi TCK'da düzenlenen her suçta korunan hukuki bir değer, bir menfaat bulunmaktadır. Ne var ki bu menfaat yalnızca mağdura ait olmayıp aynı zamanda mağdurun yaşadığı topluma da aittir. Örneğin; konut dokunulmazlığı suçunda her ne kadar konutta yaşayan kişilerin güven içinde yaşama hakkının ihlali söz konusu olsa da

³¹⁷ KADEM, s.29.

³¹⁸ Mor Çatı 2017 Yılı 6 Aylık Faaliyet Raporu, 2017, <https://morcati.org.tr/faaliyet-raporlari/416-morcati-2017-yili-6-aylik-faaliyet-raporu/> (Erişim Tarihi: 29.11.2023)

³¹⁹ Bazı örnekler için bkz.

Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği; "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği 4. Oturum Katılımcı Kitapçığı", Kadının İnsan Hakları Eğitimi (KİHE), 2016 https://kadinininsanhaklari.org/wpcontent/uploads/2018/08/KIHYC_ILO_Oturum_4_Kitapcik_18.03.16.pdf (Erişim Tarihi: 29.11.2023)

Demircan Çakar, Nigâr; "Neden Toplumsal Cinsiyet Adaleti", <https://kadem.org.tr/neden-toplumsal-cinsiyet-adaleti/> (Erişim Tarihi: 29.11.2023)

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı Basın Açıklamaları <https://morcati.org.tr/yayinlarimiz/basin-aciklamalari/> (Erişim Tarihi: 29.11.2023)

Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu; Faaliyetler <https://www.tkdf.org.tr/faaliyetler> (Erişim Tarihi: 29.11.2023)

aynı zamanda o toplumda yaşayan diğer insanların da güven duygusu ve menfaatleri zedelenmektedir.

Israrlı takip suçu da bu bakımdan diğer suçlardan farklı değildir. Bu anlamda her ne kadar suçun mağdurunun huzuru ve güven içinde yaşama hakkı ihlal ediliyor olsa da aynı toplumda yaşamını sürdüren diğer insanların da aynı hak ve menfaatleri zedelenmektedir.

Devlet, bireyleri ve toplumu tehdit eden, menfaatlerine zarar veren durumlara hukuku kullanarak karşı koymakla sorumludur.³²⁰ Bu nedenle çalışmanın bu başlığında TCK'da düzenlenen ısrarlı takip suçunda mağdur ve toplum menfaatlerinin korunması açısından bir değerlendirme yapılacaktır.

Geleneksel olarak ceza hukuku, mağduru tatmin etmek yerine toplumsal barış ve sükûnu sağlamayı hedefler. Ancak modern ceza hukukunda mağdura biçilen pasif rol ve hatta 'suçun nesnesi' bakış açısı değişmektedir.³²¹ Doğaldır ki ceza kanunları, hukuk kurallarının genel ve nesnel olmasından kaynaklı olarak, her mağdurun veya her durumun somut özellikleri dikkate alınarak oluşturulamamaktadır. Ancak tanımlanan suçlarda mağdurların menfaatlerinin gözden kaçırılmaması için mağdur profilleri, toplumun özelliklerine göre önceden belirlenmelidir. Kanunda düzenlenen suç, genel mağdur profiline göre belirlenmiş olan menfaatleri kuşkuya yer bırakmayacak biçimde korumalıdır.

Israrlı takip suçunda korunan hukuki menfaat kişinin huzuru ve güven içinde yaşama hakkı olsa da hukuki menfaatin yanı sıra bir de bunların zedelenmemesi için korunması gereken kişisel menfaatler de göz ardı edilmemelidir. Mağdurların birtakım özelliklerine bağlı olarak, ısrar takip suçu düzenlemesinin korumasına ihtiyaç duyulan unsurlar önem sıralamasına göre değişiklik gösterebilir. Bu bağlamda, cinsiyet, yaş aralığı, sosyal statü, medeni durum ve engellilik gibi ayırt edici özellikler sayılabilir.

Israrlı takip suçunda mağdurların ekseriyetle kadınlardan oluştuğu çalışmada daha önce ifade edilmişti. Her ne kadar ısrarlı takip suçu kadına yönelik şiddet kapsamında değerlendirilse de hem kadına hem de erkeğe karşı işlenebilir. Mağdurun kadın ya da erkek olması, faile uygulanacak yaptırımda bir farklılık oluşturmayacaktır. Ancak somut

³²⁰ Çağıl, Orhan Münir; "Jahreng'in Hukuk Nazariyesinin Anahatları", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C.13 S.1, 1947, s.263.

³²¹ Melia, Manuel Cancio; "Victim Behavior and Offender Liability: A European Perspective", Buffalo Criminal Law Review, C.7 S.2, 2004, s.513-514.

olayın değerlendirilmesi ve mağdurun suçtan etkilenen kişisel menfaatlerinin belirlenmesi açısından ayırt edicidir. Örneğin; ısrarlı takip suçunu oluşturan fiillere maruz kalan bir kadın mağdur, ısrarlı takip suçunun devamında cinsel saldırı suçuna maruz kalacağını düşünebilir. Bu sebeple güvenliğinden daha fazla endişe duyacaktır. Mağdurun erkek olduğu düşünüldüğünde, cinsel saldırıdan endişe duyma olasılığının kadın mağdura göre daha az olacağı söylenebilir.

Her yaş aralığındaki mağdura karşı işlenebilen ısrarlı takip suçunda, mağdurların yaşlarının değişmesi zedelenen kişisel menfaatlerin de farklılık göstermesine neden olur. 18 yaşından küçük olan bir mağdurla 18-35 yaş arası bir mağdurun veya 55-70 yaş arası bir mağdurun suçtan etkilenen menfaatleri aynı değildir.

Israrlı takip suçu düzenlenirken suçun çocuğa karşı işlenmesi halinde de suç şikâyete bağlıdır. Dolayısıyla fail hakkında ısrarlı takip suçundan şikâyette bulunabilmesi için velisi veya yasal temsilcisine ihtiyaç duyması halinde yaşadığı olayı onlara anlatmak zorunda kalacaktır. Çocuk yaşadığı bu mağduriyeti velisine/yasal temsilcisine anlatmaktan utanabilir veya korkabilir. Bu da çocuk tarafından şikâyet edilemeyen suçun karşılıksız kalacağı anlamına gelmektedir. Fail işlediği suça devam edebilir veya bu suçun sonunda çocuğa karşı daha ağır bir suç işleyebilir. Çocuğun mağdur olarak hakları korunamadığından hukuki menfaatlerinin yanında kişisel menfaatleri de zarar görecektir. Failin ısrarlı takip suçu fiillerine bir süre sonra son vermiş olması veya devamında bu suçtan başka bir suç işlememiş olması da durumu değiştirmez. Çocuğun bir süre maruz kaldığı ısrarlı takip suçu, o süreçte psikolojisini olumsuz şekilde etkilemekle kalmayıp muhtemelen hayatının geri kalanında da aynı kaygı, huzursuzluk ve çaresizliği yaşamasına sebep olacaktır. “*Kırılğan grup*”³²² içerisinde değerlendirilen çocuklar, bir şiddet türü olan ısrarlı takip suçuna yalnızca fiziksel takip yoluyla değil aynı zamanda siber takip yoluyla da oldukça fazla maruz kalmaktadır. Teknolojiye daha geç ulaşan büyüklere oranla çocukların sosyal medya ve internet kullanımlarının daha fazla ve daha etkin olması³²³, iletişim ve haberleşme araçlarıyla ısrarlı takip suçuna maruz kalmalarını kolaylaştırmaktadır.

Mağdurun çocuk değil de belli bir yaşın üzerinde, örneğin 55-70 yaş aralığında veya daha da yaşlı olması durumunda yine farklı kişisel menfaatlerden söz edilebilir.

³²²Şener, Gülüm/ Abınık, Nilay; “Türkiye’de Dijital Şiddet Araştırması”, Toplumsal Bilgi ve İletişim Derneği, 2021, s.7.

³²³ Şener/Abınık; s.30.

Yaşlı sayılabilecek kişilerin zihinsel ve kronik rahatsızlıklar, fiziksel güçsüzlük gibi birtakım problemleri yaşça genç kişilere oranla daha fazla yaşayacakları muhtemeldir. Bu da maruz kaldıkları ısrarlı takip suçuna tepki verebilme kabiliyetlerini olumsuz yönde etkileyecektir.

Suçun mağdurunun evli, bekâr veya birlikte yaşadığı birinin olması ısrarlı takip suçundan etkilenen kişisel menfaatlerinde farklılıklar yaratabilir. Evli olan, biriyle birlikte yaşayan veya Türkiye’de çokça rastlanan imam nikahlı³²⁴birliktelik içindeki mağdurun bir başkası tarafından bu suça maruz bırakılması, dolaylı olarak aile hayatına saygı hakkını da ihlal edebilir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nde (AİHS) “Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı” başlıklı 8. Madde, kişilerin aile hayatına saygı duyulması hakkını düzenler.³²⁵Aile hayatına saygı hakkı ayrıca Anayasa’nın 20. maddesinde yer almakla birlikte yine Anayasa’nın 41. maddesi devleti, toplumun temeli olan ailenin huzurunun korunması ile görevlendirmiştir. Kadın ve erkeğin resmi evlilik birliğini korumanın yanı sıra resmi evlilik birliği olmaksızın birlikte yaşamalarının da devlet tarafından bu hak kapsamında değerlendirildiği, Anayasa Mahkemesi kararlarından anlaşılmaktadır.³²⁶Bu bağlamda ısrarlı takip suçunun mağduru olan kişi evliyse ya da birlikte yaşadığı biri varsa aile hayatına saygı hakkının ihlali de söz konusu olacaktır. Örneğin; telefon yoluyla ısrarlı takip suçuna maruz kalan mağdurun aynı konutta yaşayan ailesinin de ciddi huzursuzluk yaşaması muhtemeldir. Mağduru evine kadar izleyen, evinin önünde bekleyen fail, mağdurun ailesinin de güvenlik endişesi duymasına sebep olacaktır. Fail, mağdur ile aile bireyleri arasında münakaşaların yaşanmasına, ilişkilerinin zedelenmesine dahi sebep olabilir.

Kişisel menfaatleri çeşitlendiren bir diğer özellik de mağdurların sosyal statüleridir. “*Bir sosyal pozisyonunun diğer sosyal pozisyona göre işgal ettiği durum*”³²⁷ olarak tanımlanan sosyal statü, kişilerin toplum içinde edindiği yeri ve toplumun onu konumlandırmasını ifade eder.³²⁸ Her insanın toplum içindeki yeri ve rolü

³²⁴ Civelek, Yaprak H./ Koç, İsmet; “Türkiye’de “İmam Nikahı”, Nüfusbilim Dergisi Hacettepe Üniversitesi, 2007, s.6. “...evliliklerin büyük bir çoğunluğu (yaklaşık yüzde 91) hem resmi hem de imam nikahı ile gerçekleştirilmektedir. Sadece resmi nikah ile gerçekleştirilen evlilikler yüzde 3 düzeyinde kalırken, sadece imam nikahı ile gerçekleştirilen evlilikler yaklaşık olarak yüzde 6 düzeyine yükselmektedir.”

³²⁵ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi m. 8.

³²⁶ Barın, Taylan; “Aile Hayatı”, Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Karar Özetleri, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 2021, s.97-98.

³²⁷ TDK sözlükleri, www.sozluk.gov.tr (Erişim Tarihi: 01.12.2023)

³²⁸ Ceylan, Tuncay; “Toplumsal Sistem Analizinde Toplumsal Statü ve Rol”, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C.15 S.1, 2011, s.93.

farklıdır. Israrlı takip mağdurları da farklı sosyal statülere sahiplerdir. Bu sebeple suçtan etkilenen, zarar gören menfaatleri de değişiklik gösterecektir. Örneğin; bir öğrencinin ısrarlı takip suçunun mağduru olması, eğitimine devam edememesine neden olabilir. Böylece kişinin eğitim hakkı ihlal edilecek, mağduru olduğu suç, eğitimden yoksun kalmasına sebep olacaktır. İş yerindeki amiri tarafından kendisine karşı ısrarlı takip suçu işlenen bir mağdur ya işini kaybetmemek adına şikâyetle bulunamayacak ya da şikâyetle bulunmaya yeltendiğinde işini kaybedecektir. Bu durumda ise mağdurun çalışma hakkı ihlal edilmiş olacaktır.

Israrlı takip suçunun mağdurunun engelli olması, hem mağduriyet derecesini hem de mağduriyet şeklini değiştiren bir unsurdur. Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi giriş kısmının (q) bendinde engelli kadınların, dışarda ya da ev içinde istismara, şiddete, kötü muameleye ve ihmallere karşı daha açık olduğuna dikkat çekilmiştir.³²⁹ Bu bağlamda her suçta olduğu gibi ısrarlı takip suçunda da mağdur olan engelli kişilerin ve özellikle kadınların kişisel menfaatlerinin, sağlıklı bireylere oranla daha fazla ihlal edildiği yadsınamaz bir gerçektir. Mağdur görme, işitme, zihin, konuşma, hareket gibi engellere sahip olabilir. Bu durumda maruz kaldığı suçu fark edemeyebilir, anlatamayabilir, idrak edemeyebilir ya da failden uzaklaşamayabilir. Görme veya işitme engelli mağdur ısrarlı takip suçunu işleyen faili ve dolayısıyla suçu fark edemeyebilir. Zihinsel engelli mağdur suçu idrak edemeyecek, dil-konuşma engelli mağdur ise suçu anlatamayacaktır. Ortopedik veya spastik bir engele sahip olan mağdur ise suçu fark ettiği ve algılayabildiği halde failden uzaklaşmak için ya da şikâyetle bulunmak için yardıma ihtiyaç duyacaktır. Engelli mağdurun suç karşısında gösterebileceği tepki açısından sağlıklı bir mağdura göre dezavantajlı olduğu açıktır. Bunun yanı sıra daha önce de ifade edilen, ısrarlı takip suçunun devamında aynı fail tarafından daha ağır bir suçun işlenmesi, mağdurun engelli olduğu durumda daha olasıdır. Mağdurun engelinin dikkate alınarak kişisel menfaatlerinin korunması, hem adaletin sağlanması hem de toplumda insani değerlerin yitirilmemesi açısından önem arz eder.

Görüldüğü gibi sahip oldukları özellikler ısrarlı takip suçunda bazı mağdurları diğerlerine göre dezavantajlı duruma düşürmektedir. Toplumsal menfaatler bakımından

329

Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi.
https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2312020100834bm_48.pdf (Erişim Tarihi: 28.11.2023)

da buna benzer bir etkiden söz edilebilir. Suç, yalnızca kişiler için sonuç doğurmaz. Bunun yanında suçun toplum için de sonuçları vardır.³³⁰ Toplumsal menfaatlardan bazıları da ısrarlı takip suçunun etkisiyle diğerlerine göre daha fazla zarar görmektedir. Bu zararların önlenmesi ve önlenemediği durumlarda tepki olarak ceza verilebilmesi de suçun kanundaki düzenlemesiyle mümkündür. Bu noktada cezanın ‘bastırma’ işlevi söz konusudur. Verilen tepki bastırma işlevini yerine getiremezse, ceza olmaktan çıkar.³³¹

Toplumsal menfaatlerin başında toplumsal güven ve güvenlik gelmektedir. Bir topluluğun, bir gelişmeyi veya ortaya çıkmak üzere olan bir hali, varlığına yöneltilmiş bir tehdit olarak algılaması toplumsal güveni tehlikeye atar.³³² Toplumsal güvenlik ise bir bütün olarak toplumun ve toplum içindeki bireylerin güvenliklerini ifade eder.³³³ Artan ısrarlı takip suçu vakıaları, toplumdaki bireylerin günlük hayatını sürdürürken bu suça maruz kalma korkusu taşımalarına sebep olacak, genel bir güvensizlik duygusu yaratacaktır. Aynı toplum içerisinde yaşayan insanların birbirlerine karşı güven duymaları, toplumun psikolojik sağlığı açısından büyük öneme sahiptir. Birbirine güven duymayan, korku atmosferinin hâkim olduğu bir topluluk içerisinde temel hakların tehdit altında olması da kaçınılmazdır. Örneğin, ısrarlı takip suçunun arttığı, cezalandırılmadığı ve daha ağır suçlara sebebiyet verdiği bir topluluk içinde yaşayan kişilerin evlerinden çıkarak işlerine, okullarına gitmeleri, sosyal ilişkiler kurmaları ve hatta iletişim kurmaları dahi çok zor olacaktır. Bu durum toplumsal bağların zayıflamasına neden olabilir. İnsanların birbirleriyle olan ilişkilerinin azalması, psikolojik, sosyolojik, ekonomik, kültürel, hukuki ve özellikle insani değerler açısından büyük problemler yaratabilir. Ayrıca ısrarlı takip suçunun artmasıyla birlikte toplumsal kaynakların verimsiz kullanılması ve yanlış yönlendirilmesi söz konusu olacaktır. Kolluk kuvvetleri gereğinden fazla meşgul edilecek, hukuk sisteminin yükü artacaktır.

Toplumsal menfaatler göz önünde bulundurularak, cebir uygulayıp suçun cezalandırılmasından çok önlenmesi politikalarına önem verilmesi ve bu yönde çalışmalar, araştırmalar ve düzenlemeler yapılması elzemdir.³³⁴ Suçun tamamen ortadan kalkması mümkün olmasa da toplum içinde güvenlik endişesi, psikolojik sorunlar,

³³⁰ Hafizoğulları; Ceza Normu, s.187-188.

³³¹ Hafizoğulları; Ceza Normu, s.188.

³³² Waewer, Ole; “Toplumsal Güvenliğin Değişen Gündemi”, Uluslararası İlişkiler Dergisi, C.5 S.18, 2008, s.155.

³³³ Karaman, Aynur Sena/ Yiğittepe, Levent; “Kopenhag Okulu’nun Toplumsal Güvenlik Kuramı Çerçevesinde Türkiye’deki Pandemi Sürecinin Değerlendirilmesi”, Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi, C.22 S.1, 2022, s.32.

³³⁴ Dönmezer; s.5.

güvensizlik duygusu yaratmaması bakımından en aza indirgemesi hedeflenmelidir. Bütün bunların yanında elbette suç işlendikten sonra uygulanacak olan yaptırımların da caydırıcılık, tekrürü önleme ve toplum vicdanını rahatlatma açısından önemi büyüktür. Toplum içinde yaşayan bireyler, diğer insanların kendilerini bir suçun mağduru konumuna getirmeyeceğinden yüzde yüz emin olmaları mümkün değildir. Ancak devlet tarafından oluşturulan kanunların suçu önleyeceği, en kötü ihtimalle tazmin edeceği ve suçluların da cezasız kalmayacağı hususunda güven duyulması sağlanmalıdır.

TCK'daki ısrarlı takip suçu tanımında, yukarıda sayılan mağdur profilleri ve bunların kişisel menfaatleri yönünden, mağdurun çocuk olması haricinde, herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Tüm mağdur profillerinin dikkate alınarak suçun kanuni düzenlemesinde yer verilmesinin çok olanaklı olmadığı açıktır. Ancak en azından, mağdurun engelliliği nitelikli hal olarak düzenlenebilir. Bunun yanında toplumun özellikleri de dikkate alınarak menfaatleri belirlenmeli ve suçun önlenmesi için mevcut politikalar geliştirmelidir.

3.2.İsrarlı Takip Suçunun Muhakemesi

TCK'da düzenlenen her suçta olduğu gibi ısrarlı takip suçunu da oluşmadan önlemek, bireyleri ve toplumu bu suçtan korumak oldukça önemlidir. Ancak ceza hukukunu kullanarak suçu tümüyle kontrol etmenin mümkün olmadığı tarihsel süreçte görülmüştür.³³⁵ Suçun önlenemediği durumda yaptırımlar ve muhakeme devreye girmektedir.

Şikâyeteye tabi suçlarda suçun kovuşturulabilmesi için öncelikle şikâyetin varlığı aranır.³³⁶ Suç, uzlaştırmaya tabi ise şikâyetle başlayan muhakeme süreci uzlaşma sağlandığında sona erer. Uzlaştırmaya tabi olan suçlar arasında sayılmayan suçların yargılaması ise kesin hükümle sona erer.

İsrarlı takip suçu şikâyeteye tabi bir suçtur. Suçun yargılamasında görevli mahkeme Asliye Ceza Mahkemesi'dir.³³⁷ Mahkeme, muhakemenin basit yargılama usulüne göre yapılmasına karar verebilir.³³⁸

³³⁵ Demirbaş, "Suçun Önlenmesi", s.61.

³³⁶ Hakeri; Temel Bilgiler 18.Baskı, s.105.

³³⁷ 5235 Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun, m. 11-12.

³³⁸ CMK m. 251/1.

Çalışmanın bu bölümünde ısrarlı takip suçunun şikâyet tabi olması değerlendirilecek ve uzlaştırma kurumunun suça uygulanıp uygulanamayacağı tartışılacaktır.

3.2.1. Şikâyet

Şikâyet etmek “*birinin yaptığı yanlış bir iş veya davranışı ilgili makama veya üst makamdakine bildirmek*” anlamına gelmektedir.³³⁹ Hukuken şikâyet, hak arama hürriyetinin bir gereğidir. Bu sebeple Anayasamızın 36. maddesinde düzenlenen “*Hak Arama Hürriyeti*”, şikâyet hakkı kapsamında değerlendirilmektedir.³⁴⁰

TCK’da bazı suçlar şikâyetle bağlanmıştır. Bu tür suçlarda bir muhakeme şartı olan şikâyetin yokluğu, soruşturmayı ve kovuşturmayı engelleyecektir.³⁴¹ Şikâyet, suç fiilinin ve failin kimliğinin öğrenildiği gün itibariyle altı ay içinde yapılmalıdır. Aksi takdirde şikâyet edilen fail hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılamayacaktır.³⁴²

Israrlı takip suçu da TCK’da şikâyetle bağlı bir suç olarak düzenlenmiştir. Suçun basit hali ile birlikte nitelikli hali de şikâyetle bağlanmıştır. Buna göre, ısrarlı takip suçundan mağdur olan kişi şikâyetçi olmadıkça fail de cezalandırılamayacaktır. Her ne kadar şikâyet kurumunun mağdurun ve failin sıkıntılı bir pozisyona düşmesini engellemek için oluşturulduğu savunulsa da³⁴³ en azından kadına yönelik şiddet kapsamındaki suçların nitelikli halleri şikâyetle bağlı olmamalıdır. Suça maruz kalan kadın, takipçisinin kendisine zarar vereceğini düşünerek veya mahalle baskısına maruz kalmaktan korkarak şikâyetçi olamayabilir. Bunun yanı sıra mağdur, kanuni düzenlemesinin henüz çok yeni olduğu ısrarlı takibin suç olduğunu bilmeyebilir ve fail tarafından gerçekleştirilen ısrarlı takip suçu fiillerinin bir suç oluşturduğunu algılayamayabilir. Böyle bir durumda suç cezasız kalacaktır.

Suçun nitelikli halleri dahi şikâyetle bağlanmıştır. Nitelikli halleri arasında sayılan özellikle “suçun çocuğa karşı işlenmesi” halinin şikâyetle bağlanması, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin çocuğun *Suistimal ve İhmalden Korunma Hakkı*

³³⁹ TDK sözlükleri www.sozluk.gov.tr (Erişim Tarihi:02.12.2023)

³⁴⁰ Yargıtay 4. H.D.; E.2013/7643 K.2014/4356 T.13.03.2014. www.kazanci.com.tr (Erişim Tarihi:02.12.2023)

³⁴¹ Öztürk, Bahri/ Tezcan, Durmuş/ Erdem, Mustafa Ruhan/ Sırma Gezer, Özge/ F. Saygılar, Yasemin/ Alan, Esra/ Erden Tütüncü, Efser/ Özaydın, Özlem/ Altınok Villemin, Derya/ Tok, Mehmet Can; Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku, 9.Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2022, s.37

³⁴² TCK m. 73.

³⁴³ Şahin, Münevver İlay Vuslat; “Şikâyet kurumu, takibi şikâyetle bağlı suçlar”, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C.5 S.1, s.62.

(TCK Madde 19), *Cinsel Sömürüden Korunma Hakkı* (TCK Madde 34) ve hatta suçun devamında *Satılma, Kaçırılma ve Fuhuştan Korunma Hakkı* (TCK Madde 35) gibi birçok hakkın ihlaline sebep olabilir. En azından özel ilgi gösterilmesi gerektiği uluslararası sözleşmelerce kabul edilen çocuğun³⁴⁴, ısrarlı takip suçundan oluşacak ağır mağduriyetinin devlet tarafından resen önüne geçilmelidir. Kaldı ki çocuk söz konusu olduğunda en temel ilke, çocuğun üstün yararı ilkesidir. Mevcut düzenleme, bu ilkeye de uygun görünmemektedir.

Yine nitelikli haller arasında sayılan *“Hakkında uzaklaştırma ya da konuta, okula veya iş yerine yaklaşmama tedbirine karar verilen fail tarafından işlenmesi”* durumunda da şikâyetin aranması yerinde olmamıştır. Zaten hakkında aynı mağdura karşı uzaklaştırma gibi bir koruma tedbirine hükmolunan failin, mağdurla aleni olarak güvenlik tehdidi oluşturan bir ilişkisi vardır. Bu tehdit, mağdur tarafından bildirildikten sonra devlet tarafından araştırılmış ve koruma tedbiri gerekli görülmüştür. Aynı failin aynı mağdura karşı sonradan gerçekleştirdiği ısrarlı takip suçu, hem bu tedbirlere aykırılık teşkil edecek hem de tabiri caizse mağdura karşı işlenecek daha ağır bir suçun ayak sesleri olacaktır. Bu durumda mağdurun, faili ısrarlı takip suçundan ilgili makamlara şikâyet etmek için fırsatı dahi olamayabilir.

Kadına yönelik şiddet kapsamında değerlendirilen ısrarlı takip suçunda, üçüncü kişilerin şikâyet hakkı olmasa da şiddeti ihbar etmeleri mümkündür. İhbar *“Suçlu saydığı birini veya suç saydığı bir olayı yetkili makama gizlice bildirme, ele verme.”* şeklinde tanımlanmaktadır.³⁴⁵ 6284 sayılı Kanun’un “İhbar” başlıklı 7. maddesinde şiddet tehlikesinin ya da şiddetin varlığı halinde herkesin bu durumu yetkili mercilere bildirebileceği düzenlenmiştir. Bu maddeden, diğer kadına yönelik şiddet eylemleri ile birlikte ısrarlı takibin de herkes tarafından resmi makamlara ihbar edilebileceği anlaşılmaktadır. “Herkes” ibaresi mağdurun yanında, olaya uzaktan veya yakından şahit olan kişileri de kapsamaktadır. Bu noktada “ihbar” ile “şikâyet” birbirine karıştırılmamalıdır. İhbar etmek için zarar görmüş olmak gerekmez. Ayrıca ihbar bir muhakeme şartı değildir. Bildirim niteliğindedir. Devamında mağdur yine şikâyetçi olmazsa soruşturma ve kovuşturma yapılamayacaktır.

³⁴⁴ Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi, Önsöz Bölümü. (Erişim Tarihi: 28.11.2023)

³⁴⁵ TDK sözlükleri www.sozluk.gov.tr Erişim Tarihi: 28.11.2023

3.2.2. Uzlaştırma

Uzlaştırma, ceza mahkemelerinde görülen uyuşmazlıklara dair alternatif bir çözüm yoludur. Failin işlediği suç sebebiyle geçirmek zorunda olduğu soruşturma ve kovuşturma süreci, mağdurun ve failin bir edim karşılığında uzlaşmaya ikna olmalarıyla sonlanacaktır.³⁴⁶

TCK'daki bütün suçlar uzlaştırma kapsamında değildir. Uzlaştırmaya tabi suçlar Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) 253. maddesinde sayılmıştır. Ayrıca bir uyuşmazlığın uzlaştırma yolu ile çözümü için mutlaka o suçun kanundaki tanımında açıkça uzlaştırma kapsamına girdiği belirtilmelidir.³⁴⁷ CMK 253. maddesinin 3. fıkrasında *“soruşturulması ve kovuşturulması şikâyeteye bağlı olsa bile cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda ve ısrarlı takip suçunda uzlaştırma yoluna gidilemez.”* hükmü ile ısrarlı takip suçunun uzlaştırma kapsamının dışında olduğu açıkça ifade edilmiştir. Ayrıca maddenin devamında, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ve ısrarlı takip suçu ile aynı zamanda aynı mağdura karşı uzlaştırma kapsamına giren bir başka suçun işlenmesi durumunda da uzlaştırma yapılamayacağı belirtilmektedir. Örneğin, mağdura karşı ısrarlı takip suçunu işlerken aynı zamanda tehdit, kasten yaralama, konut dokunulmazlığının ihlali gibi uzlaştırmaya tabi bir suç işlendiyse hem ısrarlı takip suçu için hem de uzlaştırmaya tabi diğer suçlar için uzlaştırma hükümleri uygulanamayacaktır.³⁴⁸

İsrarlı takip suçunun uzlaştırma kapsamı dışında tutulması ve kanunda bu hükme açıkça yer verilmesi yerinde olmuştur. Zira mağdurun, huzurunu ciddi şekilde bozan, kendisinin ve yakınlarının güvenliğinden endişe duymasına sebep olan fail ile bir araya gelerek bir edim karşılığında anlaşma sağlayabilmesi oldukça zordur. Ayrıca uzlaştırma görüşmeleri sırasında mağdur uzlaşmayı, failin daha ağır bir suç oluşturacak fiilleriyle karşılaşılabileceğini düşünerek, korku ve baskı hissederek kabul edebilir. Bu durumda mağdurun hukuki menfaatleri olan ‘huzuru’ ve ‘güven içinde yaşama hakkı’ korunamamış olacak, ısrarlı takibin TCK’da suç olarak düzenlenmesinin de bir anlamı kalmayacaktır.

³⁴⁶ Eriş, A. Uğur; “Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma ve Uzlaştırma Eğitimi”, TBB Dergisi, S.137, 2018, s.243.

³⁴⁷ CMK m. 253/2

³⁴⁸ CMK m. 253/3

3.3.İsrarlı Takip Suçu Düzenlemesinin Ölçülülük ilkesi ve Suç

Politikasının Temel İlkeleri Bağlamında Değerlendirilmesi

İlkeler hukukun vazgeçilmez kaynaklarından biridir. Öyle ki ilkeler “*felsefi, ahlaki, sosyolojik ve ekonomik alanda*” ortaklaşa biçimde benimsenen kavramların hukuk dilindeki anlatımını temsil ederler.³⁴⁹ Bu yönüyle bakıldığında hukuk alanında gerçekleştirilen faaliyetlerin -ki buna devletin suç politikası da dahildir- hukukun ilkelerine uygun olması beklenir. Aynı zamanda kanunların yorumlanmasında, uygulanmasında ve suç politikalarının geliştirilmesinde yine ilkelerden faydalanılır. Çünkü ilkeler bir yönüyle otoritenin öngörülebilir olmasının da teminatı konumundadır.

Çalışmanın üçüncü bölümünün önceki kısımlarında ısrarlı takip suçuna ilişkin suç politikası, önce suçu önlemeye yönelik yapılan çalışmalar sonra suçun muhakemesi bağlamında değerlendirilmiştir. Ancak bunun yanında yine ısrarlı takip suçu düzenlemesine ilkeler penceresinden bakılmazsa değerlendirme eksik kalacaktır. Bu nedenle önce hukukun genel ilkelerinden biri olan ölçülülük ilkesine göre ısrarlı takip suçuna ilişkin politikalar değerlendirilmelidir. Böylece ısrarlı takibe ilişkin politikaların amaca hizmet edip etmediği de ortaya konulmuş olacaktır.

Suç politikasının da kendine has birtakım ilkeleri bulunmaktadır. Hukuk devleti, hümanizm ve kusur, suç politikasının temel ilkeleridir.³⁵⁰ Bu bağlamda özellikle ısrarlı takip suçunun işlenmesinden sonraki uygulamaların söz konusu ilkeler bağlamında değerlendirilmesi yerinde olacaktır.

3.3.1. Ölçülülük ilkesi bağlamında değerlendirilmesi

Ölçülülük ilkesi hukukun temel ilkelerinden biridir. Bu niteliği gereği “*üst bir kavram*”dır. Böylece devletin eylem ve işlemlerinde bir denetmen gibi görev yapmaktadır. Ancak bu görevi yalnızca devletin aktif eylemlerinde sürdürmemekte aynı zamanda pasif yani yapmamaya dayanan görevlerinde de üstlenmektedir. Örneğin; aktif olarak bir kanunun yürürlüğe konmasında, bir vatandaşa yönelik onu yükümlülük altına sokan idari işlemlerde, kolluk kuvvetinin müdahalesinde ölçülülük ilkesi denetimi

³⁴⁹ Kaboğlu, İbrahim Ö.; “Hukukun Genel İlkeleri ve Anayasa Yargısı (Özgürlükler Hukuku Açısından Bir Yaklaşım)”, Anayasa Yargısı, C.8, s.304. <https://ayam.anayasa.gov.tr/media/6401/kaboglu.pdf>.

³⁵⁰ Sözüer; Önsöz Yerine, s.V.

gerekirken, pasif olarak devletin özel hayata müdahale etmemesi gibi yapmamaya dayanan görevlerinde de aynı şekilde denetim yapmaktadır.³⁵¹

Ölçülülük ilkesinin devletin bütün işleyişinde, eylemlerinde denetleme görevini üstlendiğinden bahsettikten sonra ölçülülük ilkesinin ısrarlı takibe ilişkin suç politikasının değerlendirilmesinde nasıl bir rol oynadığına değinmek gerekmektedir. Bu noktada mesele ölçülülük ilkesinin parçalarını oluşturan elverişlilik, gereklilik ve orantılılık ilkelerinin ısrarlı takip suçu bakımından nasıl bir oynadıklarıdır.

Ölçülülük ilkesi, hukuka uygun bir amaca ulaşabilmek için kişilere verilecek zararın minimuma indirilirken kamuya sağlanacak faydanın maksimuma çıkarılması için konulan ölçüttür. Burada bahsi geçen ‘kişilere verilecek zarar’, hakların sınırlandırılmasıdır.³⁵²

Ölçülülük ilkesinin alt ilkelerinden olan orantılılık; “*başvurulan önlem ve ulaşılmak istenen amaç arasında olması gereken ölçü*”, elverişlilik; “*başvurulan önlemin ulaşılmak istenen amaç için elverişli olması*”, gereklilik; “*başvurulan önlemin ulaşılmak istenen amaç bakımından gerekli olması*” şeklinde tanımlanabilir.³⁵³ Toplumun huzurunu ve düzenini bozan fiiller olan suçların cezalandırılmasındaki amaç TCK madde 1’de de belirtildiği gibi “*kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir.*” Ayrıca bu amacı tehlikeye atanlar için yine TCK’da güvenlik tedbirleri ile cezalar yer almaktadır. Toplumun korunması amacı gereği suçluların cezalandırılması da kaçınılmazdır. Cezalandırmanın ilk amacı kefarettir.³⁵⁴ Diğer amaçları ise suçu önleme ve ıslah olarak özetlenebilir.³⁵⁵ Kanunda düzenlenen suçların yaptırımları ve bu yaptırımların uygulanmasıyla elde edilmek istenen sonuç dengeli olmalıdır.³⁵⁶

Suç olarak düzenlenmeden önce 6284 sayılı kanunda “tek taraflı ısrarlı takip” olarak yer alan ısrarlı takip, mağdurları diğer şiddet türlerinden olduğu gibi ısrarlı

³⁵¹ Kunig, Philip; “Alman Kamu Hukukunda Ölçülülük İlkesi” (Burak Çelik, Gökçen Doğan, Ahmet Çağrı Yıldız, Çev.), Türk Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.1 S.1, 2019, s.161.

³⁵² Erdem, Jülide Gül; “Ölçülülük İlkesinin İdarenin Takdir Yetkisinin Kullanımındaki Yeri”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.64 S.4, 2013, s.985.

³⁵³ Anayasa Mahkemesi G.K. Başvuru Kararı; E.2016/16 K.2016/37 T.05.05.2016.

³⁵⁴ Özgenç; Genel Hükümler, s.37.

³⁵⁵ Enis, Burcu; “Cezalandırma Konusunda Faydacı Teori ve Kefaret Teorisinin Karşılaştırılması”, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C.4 S.1, s.22.

³⁵⁶ AYM G.K.

takipten de koruma amacıyla tedbirler öngörmüştür. Kanunda koruyucu tedbirlerin yanı sıra hâkim tarafından verilecek önleyici tedbir kararlarına da yer verilmektedir.³⁵⁷ Bu tedbirler, şiddet mağduru olan kadınların tekrar aynı veya başka bir şiddetten ötürü mağdur olmamaları için alınan koruyucu ve önleyici tedbirlerdir. 6284 sayılı kanunun incelendiğinde, şiddet mağdurları için oldukça faydalı ancak yeterliliği sorgulanabilecek tedbirler içerdiği söylenebilir.

Israrlı takip suçunun TCK'daki düzenlemesi, suçun işlenmesi sonrasında izlenecek yolu göstermektedir. Buna göre suçun soruşturulması ve kovuşturulması için öncelikle mağdurun şikâyetine ihtiyaç duyulmaktadır. Muhakeme şartı olan şikâyetin değerlendirmesi, yukarıda “Israrlı Takip Suçunun Muhakemesi ve Değerlendirilmesi” başlığı altında mevcut olduğundan yapılmayacaktır.

Kovuşturma şartı olan şikâyet sonrasında kovuşturması ve yapılan ısrarlı takip suçunun basit halinin işlendiği belirlenirse, faile altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilecektir.

Ceza, suçu oluşturan fiile bir tepkidir. Bu tepki, orantılı değilse ceza olarak kabul edilemez.³⁵⁸ Israrlı takip suçu düzenlemesinin koruduğu hukuki değerler olan kişinin huzuru ve güven içinde yaşama hakkının önemi izaha gerek olmaksızın bilinmektedir. Ancak cezanın “Hapis Cezasının Ertelenmesi”³⁵⁹ ve “Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması”³⁶⁰ kararı verilebilecek sınırlar içinde belirlenmesi, kanımızca ölçülülük ilkesinin alt ilkelerinden olan orantılılık ilkesine ters düşmektedir. Orantılılık ilkesi gereği, başvuru olan önlem olan hapis cezasının süresinin ulaşılmak istenen amaçlarla orantılı olması gerekmektedir. Bir tepki olduğu kadar da bir “ödetme” olan cezanın³⁶¹ sonucunda ıslah, kefare, farkındalık, tekrarı önleme ya da daha ağır bir suç işlenmesinin önüne geçilmesi gibi amaçlara ulaşmak oldukça zordur.

Hukuki menfaatleri ihlal eden haksız fiillerin tümü, aynı haksızlık düzeyinde kabul edilemez.³⁶² Basit halinde olduğu gibi nitelikli halleri ve neticesi sebebiyle

³⁵⁷ 6284 Sayılı Kanun m. 5.

³⁵⁸ Hafizoğulları; Ceza Normu, s.189.

³⁵⁹ TCK; m. 51.

³⁶⁰ Ceza Muhakemesi Kanunu m.231 (İlgili maddenin “Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması” kararını içeren fıkraları Anayasa Mahkemesinin 1/6/2023 tarihli ve E: 2022/120, K: 2023/107 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir. Bu Kararın Resmî Gazete 'de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra (1/8/2024) yürürlüğe girecektir.)

³⁶¹ Hafizoğulları; Ceza Normu, s.189.

³⁶² AYM GK.

ağırlaşmış halinde de orantılılık ilkesi dikkate alınmalıdır. Israrlı takip suçunun nitelikli halleri olan TCK madde 123/A'nın 2. fıkrasının a ve c bentlerinde sayılan hallerde³⁶³ ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali olan b bendindeki halinde³⁶⁴ bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. Ceza kanununda ısrarlı takip suçunu tanımlayan ülkelerden biri olan Almanya'da suçun kanunda sayılan çoğu nitelikli hali için yaptırım üç yıldan beş yıla kadar hapis cezasıdır. Ayrıca nitelikli hallerden bir tanesi olan suçun çocuğa karşı işlenmesi halinde ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış hallerinde cezanın üst sınırı on yıla kadar çıkmaktadır.³⁶⁵

Ölçülülük ilkesinin bir diğer alt ilkesi olan elverişlilik "*başvurulan önlemin ulaşılmak istenen amaç için elverişli olması*" şeklinde tanımlanmıştır.³⁶⁶ Bu tanımın yanı sıra elverişlilik ilkesini, 'suçun öngörülen cezasının, cezalandırma amacına hizmet etmesi, katkı sağlaması, uygun olması' şeklinde de tanımlamak mümkündür.³⁶⁷ Israrlı takip suçunun düzenlenme amacı 'kişinin huzurunu ve güven içinde yaşama hakkını ihlal eden failin tekrar bu suçu işlemesini önlemek, daha ağır bir suç işlemesini önüne geçmek, failin fiillerinden dolayı pişman olmasını sağlayarak ıslah etmek' olarak ifade edilebilir. Suçun kanundaki düzenlemesine baktığımızda gerek basit halinde gerek nitelikli hali ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış halinde, failin kendisine verilen hapis cezasının süresi açısından ıslah edilme, pişman olma veya fiillerinin kefareti gibi amaçlara yönelik bir kazanım sağlaması çok mümkün görünmemektedir. Bu bağlamda ne toplumun vicdanı rahatlayacak, ne failin suç işlemesi önlenilecek ne de mağdurun adalet ihtiyacı tatmin edilebilecektir. Ancak elverişlilik ilkesinde alınan önlemlerin, amaca yönelik katkısının miktarı önemli olmayıp, yalnızca bu önlemlerin amaca katkı

³⁶³ TCK; m. 123/A;

"(2) Suçun;

a) Çocuğa ya da ayrılık kararı verilen veya boşandığı eşe karşı işlenmesi,

...

c) Hakkında uzaklaştırma ya da konuta, okula veya iş yerine yaklaşmama tedbirine karar verilen fail tarafından işlenmesi,"

³⁶⁴ TCK; m. 123/A;

"(2) Suçun;

...

b) Mağdurun okulunu, iş yerini, konutunu değiştirmesine ya da okulunu veya işini bırakmasına neden olması,

...

³⁶⁵ Alman Ceza Kanunu ısrarlı takip maddesi 2021 değişikliği metni

Erişim Tarihi: 06.12.2023

<https://dejure.org/BGBI/2021/BGBI. I S. 3513>

³⁶⁶ AYM G.K.

³⁶⁷ Gözler, Kemal; İdare Hukuku, Cilt II, 1. Baskı, Ekin Kitabevi, Bursa, 2003, s.510-511.

sağlayıp sağlamadığı dikkate alınmaktadır.³⁶⁸ Bu açıdan bakıldığında ısrarlı takip düzenlemesinin öngördüğü hapis cezasının süresi, cezalandırmanın amacına tam anlamıyla ulaşılmasını sağlamamakla birlikte yaptığı katkı ve cezanın türü sebebiyle elverişlilik ilkesine uygun olduğu sonucuna ulaşılabacaktır.

TCK'ya göre ısrarlı takip suçu düzenlemesinde başvuru olan önlem olan hapis cezası, yukarıda da bahsi geçen amaçlara ulaşmak için yeterli olmasa da 'gerekli' bir önlemdir. Bu cezanın yeterliliği, orantılılık ilkesi çerçevesinde zaten tartışılmıştı. Bir diğer ilke olan gereklilik ilkesi bağlamında değerlendirme yapmak için kanunda düzenlenen ve özgürlüğü bağlayıcı bir ceza olan hapis cezasının, ısrarlı takip suçunu önlemede gerekli olup olmadığının tartışılması ihtiyacı doğmuştur.

Kişinin özgürlüğü Anayasa ile güvence altına alınmış bir haktır.³⁶⁹ Bu hak, diğer temel hak ve özgürlüklerde olduğu gibi yalnızca kanunla sınırlandırılabilir. Kanun koyucu tarafından sınırlandırılabilir olması ise haksız bir kanuni düzenlemenin göz ardı edilebileceği anlamına gelmemektedir. Özgürlüğü kısıtlayan kanuni düzenlemeler de *"Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."*³⁷⁰ Bu çerçeveden bakıldığında ısrarlı takip suçu neticesinde verilecek hapis cezasının, hedeflenen sonuca ulaşmak için kabul edilebilir bir araç olması gerekmektedir.

TCK'ya göre bir suçun karşılığında uygulanabilecek cezalar, hapis cezası ve adli para cezasıdır.³⁷¹ Bazı suçlarda ise hapis cezası ve adli para cezasından bir tanesinin uygulanması seçimlik olarak belirtilmiştir.³⁷² İsrarlı takip suçunun düzenlenme amacı gereği cezanın yalnızca adli para cezası veya seçimlik olarak belirlenmesi zaten orantılılık ilkesine de aykırı olacaktır. Failin hapis cezası ile cezalandırılmadığı varsayımında, mağdurun okuluna gidemediği veya okul değiştirmek zorunda kaldığı durumda eğitim hakkı, işine gidemediği veya iş değiştirmek zorunda kaldığı durumda çalışma hürriyeti, istediği herhangi bir yere gidemediği durumda seyahat hürriyeti gibi birçok hakkı ihlal edilmiş olacaktır. İsrarlı takip suçunda mağdurun huzur ve

³⁶⁸ Kunig; s.161.

³⁶⁹ Anayasa; m. 19.

³⁷⁰ Anayasa; m. 13.

³⁷¹ TCK m. 45.

³⁷² Örneğin; TCK m. 89 Taksirle Yaralama, m. 100 Çocuk Düşürme, m. 105 Cinsel Taciz, m. 124 Haberleşmenin Engellenmesi, m. 125 Hakaret vb. suçlar.

güvenliğinin korunması hedefine ulaşabilmek için öngörülen ceza türü, gereklilik ilkesine uygun görünmektedir.

3.3.2. Suç politikasının temel ilkeleri bağlamında değerlendirilmesi

Devletin asli görevlerinden biri, vatandaşının temel hak ve özgürlüklerini korumaktır. O kadar ki temel hak ve özgürlükleri koruma görevi sadece vatandaşları için değil, o anda ülkesinde bulunan başka devlet vatandaşları ve hatta vatansızlar için de geçerlidir.³⁷³ Devlet bu görevini yerine getirirken kanunları kullanır. Nitekim suç politikasının temel ilkelerini dikkate almak kanun koyucu bakımından bir zorunluluktur. Bu ilkeler daha önce de belirtildiği gibi hukuk devleti, hümanizm ve kusurdur.³⁷⁴

Hukuk devleti ilkesi, “*hukuka bağlı, istikrarlı bir özgürlük rejimini ifade eder.*”³⁷⁵ İlkeye göre, devlet bütün eylemlerinde ve işlemlerinde hukuk kurallarıyla bağlıdır.³⁷⁶ Ceza hukukunda kişilerin hukuki güvenliğinin teminat altında olması, hukuk devleti ilkesinin bir sonucudur. Hümanizm ilkesi, yargılama ve infaz aşamasında kişisel durumun göz önünde bulundurulmasını, kişinin topluma yeniden kazandırılmasını hedefleyen bir ilkedir.³⁷⁷ Kusur ilkesi ise kişinin cezalandırılabilmesi için kusurun varlığını gerekli kılar.³⁷⁸ O halde ısrarlı takip suçunun düzenlemesinin bu ilkeler çerçevesinde de değerlendirilmesi gerekmektedir. Kusur ilkesine çalışmada daha önce yer verildiği için bu bölümde ayrıca ele alınmayacaktır.³⁷⁹

Hukuk devletinin temel hedefi, suçla mücadelede keyfiyetin önüne geçmek olduğundan hukuk devleti ilkesinin merkezini kanunilik ilkesinin oluşturduğu söylenebilir.³⁸⁰ Hukuk devleti, kişiyi yalnızca ceza hukukunu kullanarak korumanın yanında, ceza hukukunun kendisinden korumakla da sorumludur.³⁸¹ Anayasa’nın 38. maddesi ile TCK’nın 2. maddesinde de düzenlenen kanunilik ilkesi, ceza hukukunun en

³⁷³ AİHS; m. 35.

³⁷⁴ Sözüer; Önsöz Yerine, s.V.

³⁷⁵ Yargıtay CGK.; E. 2006/4-157 K.2006/200 T.26.9.2006. www.kazanci.com.tr (Erişim Tarihi: 17.12.2023)

³⁷⁶ Hakeri; Temel Bilgiler 18.Baskı, s.26.

³⁷⁷ Demirbaş; Genel Hükümler, s.55.

³⁷⁸ Demirbaş; Genel Hükümler, s.54.; Hakeri; Temel Bilgiler 18.Baskı, s.35.

³⁷⁹ Bkz. “Kusurluluk”, s.63.

³⁸⁰ Dursun, Hasan; “Hukuk Devleti ve Suç ve Cezada Kanunilik İlkesi”, Yargıtay Dergisi, C.47 S.4, 2021, s.1413

³⁸¹ Ünver, Yener; Ceza Hukukunda Kanunilik İlkesi, Bölüm 3 Cilt 3, Seçkin Yayınları, Ankara, 2023, s.15.

önemli ve temel ilkesidir.³⁸² İlkeye göre, suç kabul edilecek fiiller önceden düzenlenmeli ve suç kabul edilen fiillerin ise cezası önceden belirlenmiş olmalıdır.³⁸³ Ayrıca kanunilik ilkesi gereği, faile kanunda öngörülenden daha ağır bir ceza da verilemez.³⁸⁴ Kanunilik ilkesini şekillendiren unsurlar kıyas yasağı, belirlilik ilkesi, örf ve adete dayalı suç ve ceza yaratma yasağıdır.³⁸⁵

Kıyas, kanunda suç olarak tanımlanmamış fiillere, kanunda suç olarak tanımlanmış benzer fiiller hakkında belirlenen cezaların uygulanması anlamına gelmektedir.³⁸⁶ Suçun düzenlendiği “...maddede sayılan seçimli hareketlerin ya da faillik durumunun genişletilmesi, kanunilik ilkesine aykırılık teşkil eder.”³⁸⁷ Kıyas yasağıyla birlikte kişi hürriyetlerine keyfi olarak müdahale edilemeyecektir.³⁸⁸ Belirlilik ilkesi ise, kanunda, suçun işlenebilmesi için fail tarafından icra edilmesi gereken fiillerin ve bu fiiller karşılığında hangi cezalara hükmedilebileceğinin açık bir şekilde düzenlenmesidir.³⁸⁹

Ceza hukukunun en önemli ilkesi olarak kabul edilen kanunilik ilkesi, işlevsellik açısından birtakım eleştirilere maruz kalmıştır. Doktrinde ceza kanunlarının suçu tamamen tanımlamasının mümkün olmadığı, net olmayan kıstasların kullanıldığı böylece kanunilik ilkesinin işlevsel olmadığı görüşü mevcuttur.³⁹⁰ Bunun yanında, suçların kanunilik ilkesine göre yapılan dar tanımları, “suçla mücadeleyi etkisiz hale getirir.” görüşü de yapılan eleştiriler arasındadır.³⁹¹

Israrlı takip suçu bağlamında kıyas yasağı ve belirlilik ilkesi oldukça önemlidir. Daha önce de belirtildiği gibi ısrarlı takip suçunu oluşturan fiiller, suç henüz TCK’da düzenlenmeden önce cinsel taciz, tehdit, kişinin huzur ve sükununu bozma suçu,

³⁸² Hakeri; Temel Bilgiler 18.Baskı, s.27.; Demirbaş; Genel Hükümler, s.67,128.; Genç vd.; Genel Hükümler, s.30.

³⁸³ Özbek/Doğan/Meraklı/Bacaksız/Başbüyük; Genel Hükümler, s.63.; Hakeri; Temel Bilgiler 18.Baskı, s.27.; Demirbaş; Genel Hükümler, s.128.; Özgenç; Genel Hükümler, s.121.; Özbek, Veli Özer/Doğan, Koray/Bacaksız, Pınar; Ceza Genel Hukuku Temel Bilgiler, 14. Baskı, Seçkin Yayınları, 2023, Ankara, s.55.; Genç vd.; Genel Hükümler, s.30.;

³⁸⁴ Hakeri; Temel Bilgiler 18.Baskı, s.27.

³⁸⁵ Özbek/Doğan/Meraklı/Bacaksız/Başbüyük; Genel Hükümler, s.67

³⁸⁶ Roxin, Claus/ Greco, Luis; Strafrecht Allgemeiner Teil Band I, 5. Baskı, C. H. Beck Verlag, Münih, 2020, Akt.; Özbek/Doğan/Meraklı/Bacaksız/Başbüyük, Genel Hükümler, s.69.

³⁸⁷ YARGITAY 5. C.D; E. 2012/3588 K. 2013/1487 T. 28.2.2013.

³⁸⁸ Ünver; Kanunilik İlkesi, s.54

³⁸⁹ Ünver; Kanunilik İlkesi, s.57.

³⁹⁰ Özbek/Doğan/Bacaksız; Temel Bilgiler, s.56.;

“Örneğin, yasanın; “Bir kimsenin eziyet çekmesine yol açacak davranışları gerçekleştiren kişi hakkında ... cezaya hükmolunur.” şeklinde düzenlemesi böyledir. (TCK m. 96)”

³⁹¹ Özbek/Doğan/Bacaksız; Temel Bilgiler, s.56.

hakaret, şantaj gibi birçok suçun altında değerlendirilmiştir. Bu durum ısrarlı takip fiillerinin farklı somut olaylarda değişik suçlar kapsamında yargılanmasına neden olmuştur. Örneğin; “...mağdura ait cep telefonunu aramak ve mağduru sürekli olarak takip etmek suretiyle rahatsız etmek...” fiillerini gerçekleştiren sanık tehdit ve cinsel taciz suçundan cezalandırılmıştır.³⁹² Tehdit suçunun yaptırımı, altı aydan iki yıla kadar hapis cezasıdır.³⁹³ Tehdit suçunun mağduru kadın ise, cezanın alt sınırı dokuz ay olarak belirlenmiştir.³⁹⁴ Cinsel taciz suçunun öngörülen yaptırımı ise üç aydan iki yıla kadar hapis cezası veya adli para cezasıdır.³⁹⁵ Tehdit suçu ile ısrarlı takip suçunun cezası denk olsa da cinsel taciz suçunda seçimlik ceza öngörülmüştür. Bu bağlamda, aslında ısrarlı takip suçunu işleyen failin, kanuni düzenlemenin henüz mevcut olmaması sebebiyle, seçimlik olarak düzenlenen adli para cezası ile cezalandırılma ihtimali vardır. Ayrıca failin cinsel taciz ile suçlanması durumunda ortaya çıkacak bir problem de failin daha fazla toplumsal yaptırıma maruz kalma ihtimalidir. Cinsel tacizden suçlanan bir kişinin toplum içinde dışlanması, kişisel ilişkilerinin ve hatta çalışma hayatının dahi zarar görmesi mümkündür. Bunun yanında bir diğer husus da failin, gerçekleştirdiği fiiller sonucunda hangi suç kapsamında yargılanacağını bilememesi ve cezasını da ön göremeyecek olmasıdır. Belirlilik ilkesi gereği fail, hangi davranışının suç oluşturacağını Kanun’dan açıkça anlaması gerekmektedir.³⁹⁶ İsrarlı takip suçunun kanun kapsamına alınmasıyla belirlilik ilkesi, kıyas yasağı ve doğal olarak kanunilik ilkesine doğal olarak da hukuk devleti ilkesine uygun hareket edilmiştir.

Günümüzde var olan hukuk kuralları ve dolayısıyla ceza kanunları da mutlaka örf ve âdet kurallarından türemiştir.³⁹⁷ Örf kelime olarak “*gelenek*”, âdet ise “*bir davranış alışkanlık haline getirme*” anlamına gelmektedir.³⁹⁸ Örf ve âdet kuralları, kişilerin olaylara ve birbirleriyle olan ilişkilerine uzun bir süre boyunca benzer çözüm yöntemlerini uygulaması, bunların da nesiller arası devredilerek benimsenmesi ve kurallara evrilmesiyle oluşmaktadır.³⁹⁹ Ancak zaman içinde artan insan nüfusu ve

³⁹² Yargıtay 6. C.D.; E. 2023/13310 K. 2023/10409 T. 3.5.2023.

³⁹³ TCK m.106

³⁹⁴ Bu ekleme TCK m.106’ya, ısrarlı takip suçunun da TCK’da düzenlenmesinin kabul edildiği 7406 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile yapılmıştır.

³⁹⁵ TCK m. 105.

³⁹⁶ Özgenç; Genel Hükümler, s.131.

³⁹⁷ Baytaz, Abdullah Batuhan; “Kanunilik İlkesi Bağlamında Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Yorum”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Yayınlanmış Doktora Tezi, 2015, s.115

³⁹⁸ TDK sözlükleri www.sozluk.gov.tr (Erişim Tarihi: 08.12.2023)

³⁹⁹ Bozkurt, Enver; Hukukun Temel Kavramları, 13. Baskı, Legem Yayıncılık, Ankara, 2018, s.65.

kalabalıklaşan toplumlar, daha düzenli bir hukuk sistemi oluşturmayı, yazılı hukuk kuralları koymayı ve uygulamayı zorunlu kılmıştır. Bu sebeple özellikle kişilerin hak ve özgürlüklerini sınırlandıran ağır yaptırımlar öngörüldüğünden ceza hukukunda⁴⁰⁰ örf ve adetlerden değil evrensel olarak belirlenmiş ilkelere dayanılarak uygulanmaktadır. Bu doğrultuda Anayasa’da ve TCK’da suçların karşılığında uygulanacak cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yalnızca kanunla konulabileceği hükümleri yer almaktadır.⁴⁰¹

Örf ve adete dayalı suç ve ceza yaratma yasağının olmadığı durumda karşılaşılabilecek ilk problem, cezaların belirliliği ilkesine aykırılık olacaktır. Ülkemizin büyüklüğü ve insan çeşitliliği dikkate alındığında örf ve âdet birliğinin olmayacağı inkâr edilemez bir gerçektir. Her yöreye göre değişen örf ve adetler, suçu oluşturacak fiilleri de bu fiiller için uygulanacak cezaları da değiştirecek, belirlenmiş tek bir cezadan söz edilemeyecektir. Israrlı takip suçunun düzenlenmesinde de suçu oluşturan fiiller ve karşılığında verilecek ceza belirlenmiştir. Bu fiillere ve cezaya ek olarak örf ve adete dayalı suç ve ceza yaratılamaz. Israrlı takip suçu kanunda düzenlenmeden önce benzer suçlar kapsamına sokulması dahi kanunilik ilkesine aykırılık teşkil ederken, her örf ve âdet için ayrı bir cezalandırma ya da suç fiilinin belirlenebilir olması hem büyük bir kaosa hem de temel hak ve özgürlüklerin ağır ihlallerine sebep olacaktır. Örneğin; ısrarlı takip suçu mağdurlarının genellikle kadın olduğu düşünüldüğünde, örf ve âdet olarak çok eski dönemlerde yer edinmiş “*namus*” olgusunun⁴⁰² yasal olarak önü açılarak ısrarlı takip suçunu oluşturmayan çoğu fiil suç kapsamına alınma ihtimali doğabilir. Bunun sonucunda ise toplumun huzur ve güvenliğinin tehlikeye atılması söz konusudur. Örf ve âdete dayalı suç ve ceza yaratma yasağının kanunilik ilkesinin yanında hukukun temel ilkeleri arasında sayılan ölçülülük ilkesini de koruduğu görülmektedir.

Hümanizm ilkesi, cezalandırma, infaz ve topluma yeniden kazandırma süreçlerinde göz önünde bulundurulması gereken, suç politikasına ilişkin temel ilkelere biridir. Cezalandırma, hem mağdurun haklarını koruyan hem de failin temel hak ve özgürlüklerini sınırlayan bir uygulamadır.⁴⁰³ Temel hak ve özgürlükler sınırlandırılırken failin insan olduğu ve sınırlandırılan hak ve özgürlüğünün dışında da

⁴⁰⁰ Koca/Üzülmez; Genel Hükümler, s.63.

⁴⁰¹ Anayasa; m. 38; TCK m. 2.

⁴⁰² Bulunur, Kerim İlker; “Namus Adına Öldürmek: 16 ve 17. Yüzyıllarda Osmanlı İmparatorluğu’nda Namus Cinayetleri”, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 2019, S.31, s.81.

⁴⁰³ Bacaksız, Pınar; “Cezalandırma ve Topluma Yeniden Kazandırma”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16 Özel Sayı, (Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan), 2014, s.4917.

birçok temel hakka ve özgürlüğe sahip olduğu unutulmamalıdır. Temel hakların hepsi, insanın onurunu korumak amacı taşımaktadır.⁴⁰⁴ Fail, cezanın infazı sırasında hukukça kabul edilmesi mümkün olmayan, insan onuruyla bağdaşmayan muamelelerden uzak tutulmalı⁴⁰⁵, topluma tekrar kazandırılmasının yolları aranmalıdır. Failin cezalandırılmasındaki kefare, pişmanlık duygusu, tekrarı önleme gibi amaçlara onur kırıcı ve nefret barındıran yöntemlerle ulaşmaya çalışmak, failde daha fazla hırs ve sisteme başkaldırı dürtüsü yaratacaktır. Cezalandırmanın hedeflediği sonuçlara hümanizm ilkesi dışına çıkılmadan, insan onurunu zedelemekten de ulaşılabilir. Israrlı takip suçu için belirlenen hapis cezası kanunda yazılı haliyle hümanizm ilkeleriyle uyumlu bir cezadır. Bunun yanı sıra, mağdurlarının çoğunluğu kadın olan ısrarlı takip suçu failinin, infaz sırasında diğr mahkumlar tarafından insan onuruyla bağdaşmayan muamelelere maruz bırakılması ihtimaline karşı korunması da hümanizm ilkesi gereklerindendir.

⁴⁰⁴ Gören, Zafer; “Avrupa Birliğı Temel Haklar Şartının Ana İlkesi: Dokunulmaz İnsan Onuru”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosval Bilimler Dergisi, S.12, 2007, s.21.

⁴⁰⁵ Koca/Üzölmez; Genel Hükümler, s.55.

SONUÇ

Kadınlara sırf cinsiyetleri sebebiyle yöneltile şiddetin birçok türü vardır. Kadınlar, vücut bütünlüğüne karşı kasti olarak yapılan cinsel saldırılı, darp gibi fiziksel şiddetlerle, duygusal varlığına karşı tehdit, şantaj, manipölasyon gibi duygusal şiddetlerle, finansal özgürlüğüne karşı yapılan müdahalelerle ve toplum içindeki yaşantısına karşı yapılan ön yargı, küçümseme, ‘namus’ kavramı gibi toplumsal şiddetlerle çok uzun yıllardır karşılaşmaktadır. Tüm bunların yanında uzun yıllardır var olan ancak henüz adlandırılmamış, kadınlar tarafından yaşanmaya devam eden ancak normale indirgendiği için farkındalık oluşmayan birçok şiddet türünün olması da muhtemeldir. Israrlı takip suçu da yaklaşık otuz yıl önce varlığı kabul edilmiş ve aslında uzun yıllardır büyük oranla kadınların mağdur olduğu bir şiddet türüdür.

Israrlı takip suçu düzenlemesinin genel olarak kanunlarda geç tanımlanması, takip fiillerinin şimdiye kadar cezasız kaldığı anlamına gelmemektedir. Her ne kadar daha önce bir düzenlemesi ve öngörülen yaptırımı olmasa da suç, kanunda sayılan diğer bazı suçlar kapsamında değerlendirilmiştir. Bu uygulama, suçun cezasız kalmaması açısından olumlu olsa da tanımının açıkça yapılamaması sebebiyle suç fiillerinin, failin, mağdurun, korunan hukuki değerin ve yaptırımın tespiti açısından tutarlı bir yöntem olmamıştır.

Israrlı takip, İstanbul Sözleşmesi esas alınarak 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’da “tek taraflı ısrarlı takip” olarak yer almıştır. Israrlı takibin 6284 sayılı Kanun’da “tek taraflı” olarak nitelendirilmesi yerinde olmasa da, Sözleşme’nin gereklerinin Kanun tarafından kısa süre içerisinde yerine getirildiği ifade edilebilir. 6284 sayılı kanun da diğer tüm kanunlar gibi ihtiyaç sonucu hazırlanmıştır. Bu ihtiyacın en başında Türkiye’de son zamanlarda öncelikle kadınlar olmak üzere şahsa karşı işlenen şiddet eylemlerinin yadsınamaz düzeyde artması sonucunda şiddet mağdurlarının devlet eliyle korunması ihtiyacı gelmektedir. Ataerkil toplumun getirdiği ön yargılar ve düşünce biçimleri ile bu şiddetin özellikle kadınlara yöneldiği yalnızca resmi istatistiklerden değil, toplumdan, herkesin ve her kesimin rahatlıkla ulaşabildiği basın yayın araçlarından dahi görülebilmektedir. Kadına yönelik şiddete toplumun her biriminde rastlanıyor olsa da toplumun en küçük birimi olan “aile” içinde daha yoğun yaşandığı açıktır. Israrlı takibin 6284 sayılı Kanun’da

düzenlenmesi, mağdurların korunması açısından her ne kadar olumlu bir adım olsa da yeterli olamamıştır. Kişilerin ve toplumun menfaatini zedeleyen bir fiil, suç olarak düzenlenmediği sürece cezasız kalacaktır. Mağdurun korunmasını sağlayan farklı düzenlemeler olsa da failin fiillerinden ötürü cezasız kalması, mağdurun huzur içinde yaşamasını engelleyecek ve toplumun güvenlik endişesini artıracaktır.

Nihayetinde ısrarlı takip 12 Mayıs 2022’de Türk Ceza Kanunu’nun 123/A maddesinde suç olarak düzenlenmiştir. Her ne kadar gecikmiş bir düzenleme olsa da suçun kanunda tanımlanması olumlu bir gelişmedir. Düzenlemede suçun oluşabilmesi için fiillerin “*ısrarla*” gerçekleştirilmesi gerektiği maddenin ilk cümlesinde yer almaktadır. Çelişkilere yer vermemek adına en azından maddenin gerekçesinde açık bir şekilde ısrarın tanımı yapılmalıdır. Bunun yanında suç oluşturan fiiller “*...fiziken takip etmek ya da haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak...*” şeklinde sınırlandırılmıştır. Failin kişisel özellikleri, özel hayatı, yetenekleri, psikolojik durumu gibi birçok etmen suç fiillerinde değişiklik yaratabilir. Kanunda sayılan fiillerin yanında farklı fiillerle de suçun işlenebileceğine dair bir ibareye yer verilmesi, mağdur açısından olumlu olacaktır.

TCK’nın 123/A maddesinin 2. fıkrasının a ve c bentlerinde nitelikli hallerine, b bendinde ise neticesi sebebiyle ağırlaşmış haline yer verilmiştir. Nitelikli haller arasında belirtilen “a) *...ayrılık kararı verilen veya boşandığı eşe karşı işlenmesi*” eksik bir ifadedir. Fail ve mağdur evli olmasa dahi birlikte yaşamış veya halihazırda birlikte yaşıyor olabilirler. Bunun yanında duygusal beraberlikleri devam etmekte ya da daha önce böyle bir beraberlik yaşamış da olabilirler. Kişilerin evlilik olmaksızın duygusal ilişki içinde bulunabilecekleri ihtimali ve Türkiye’de sıkça rastlanan ‘imam nikahlı birliktelik’ hali göz önünde bulundurularak bu nitelikli hal, yalnızca evlilikle sınırlandırılmamalıdır. Ayrıca sayılan nitelikli hallerin, potansiyel mağdur profilleri ve menfaatleri düşünüldüğünde yeterli olmadığı görülmektedir. Bu bağlamda mağdurun engelli olması, engelliyse engelinin türü, mağdurun yaş aralığı, sosyal statüsü gibi özellikleri de dikkate alınarak nitelikli haller yeniden düzenlenmelidir.

Israrlı takip suçunun muhakemesi kanunda şikâyeteye bağlanmıştır. Suç fiilleri şikâyet edilmediği takdirde, soruşturması ve kovuşturması yapılamayacaktır. Belçika’da ısrarlı takip suçunun şikâyeteye bağlı olmadığı görülmektedir. Suçun şikâyeteye bağlanması hususunda iki ayrı yorum yapılabilir. Öncelikle; suçun düzenlemesinde korunan hukuki

değerler mağdurun huzuru ve güvenlik içinde yaşama hakkıdır. Suç fiillerinin neticesinde ciddi huzursuzluk hissetmeyen ve güvenlik içinde yaşama hakkının ihlal edildiğini düşünmeyen bir kişiye karşı ısrarlı takip suçu fiillerinin gerçekleştirilmesinin suçu oluşturmayacağı kabulünde, suçun şikâyetle bağlı olmasının yerinde olduğu düşünülebilir. Ancak mağdurun failden korkması, baskı altında olması, şikâyet makamına ulaşamaması veya maruz kaldığı suçu algılayacak kabiliyete sahip olmaması sebebiyle şikâyetle bulunamaması da ihtimal dahilindedir. Böyle bir durumda soruşturması ve kovuşturması yapılamayan suç cezasız kalacak, devamında mağdur belki de daha ağır bir suçla karşılaşacaktır. Bu iki durumun sonuçları ve fayda-zarar dengesi hesaba katılmalı, en azından suçun nitelikli halleri şikâyetle bağlanmamalıdır.

Israrlı takip suçunun uzlaştırma kapsamındaki suçlar arasında sayılmaması ve bu kapsamda sayılan başka bir suç ile birlikte işlenmesi durumunda dahi uzlaştırmanın uygulanamayacağı yönündeki Ceza Muhakemesi Kanunu 253/3 maddesi yerinde bir düzenleme olmuştur.

Suçun basit hali için altı aydan iki yıla kadar, nitelikli halleri ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali için ise bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. Suçların önlenmesi bağlamında suç işlendikten sonra verilecek cezaların *korkutuculuğu*, infaz sırasında failde pişmanlık yaratması, cezanın *ödetme* işlevi ve sonrasında failin başka suçlar işlemesi veya tekerrürün önüne geçilmesi bakımından önem arz etmektedir. Ayrıca Türk Ceza Kanunu 51. maddede düzenlenen hapis cezasının ertelenmesi de ısrarlı takip suçunun basit halini işleyen fail için ve nitelikli halini işleyip de bir yıl ile iki yıl arasında hapis cezasına karar verilen fail için de uygulanabilecektir. Bu durum mağdurun ciddi huzursuzluğunun ve güvenlik endişesinin devam etmesi anlamına gelmektedir. Böylece suçun düzenlenme amacına ulaşılammış olacaktır.

Nitekim Alman Ceza Kanunu'nda ısrarlı takip suçunun basit halinin hapis cezası 'üç yıla kadar' belirlenmişse de fiziksel olarak yakınlık kurma, ziyaret etme, iletişim araçlarını ya da üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışma, kişisel verilerini kötüye kullanma, kendisine veya bir yakınına zarar vermekle tehdit etme, teşhir etme, küçük düşürme, aşağılama ya da buna denk eylemlerde bulunma durumlarında üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. Ayrıca mağdurun on altı-yirmi beş yaş arasında olması, suçun sonunda fail mağdurun veya bir yakının ölümüne sebebiyet vermesi gibi hallerde de ceza on yıla kadar artırılabilir. Türk Ceza Kanunu'nda

düzenlenen ısrarlı takip suçunun cezasının da Almanya örneğinde olduğu gibi basit halden nitelikli hale ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış haline doğru kademe kademe artırılması mümkün olabilir. Suçun basit halinin alt sınırının üç yıl, nitelikli hali ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış halinin alt sınırı ise beş yıl hapis cezası olarak belirlenmesi cezanın ertelenmesinin önüne geçebilir. Tüm bunların yanında ABD’de, İngiltere’de Danimarka’da ve Hollanda’da ısrarlı takip suçunun yaptırımını seçimlik olarak para cezası veya hapis cezası şeklinde düzenlenmiştir. Almanya’da da suçun basit hali için seçimlik ceza ön görülmüştür. Türk Ceza Kanunu’nda böyle bir seçimlik yaptırımın ön görülmemesi yerinde olmuştur.

Israrlı takip suçunun Türk Ceza Kanunu’nda düzenlenmesi, kadına yönelik şiddetin önlenmesi açısından önemli bir adımdır. Düzenlemenin, suçun önlenmesine yönelik büyük bir katkı sağlayacağı yadsınamaz bir gerçektir. Suçu, kanunlarında daha önce tanımlayan devletlerin de zaman zaman düzenlemelerin iyileştirilmesi, zamanın gereklerine göre güncellenmesi ve daha etkin bir hale getirilmesi için değişiklikler yaptığı açıktır. Türk Ceza Kanunu düzenlemesinin de gerek somut olaylara uygulanması gerekse düzenleme sonrasındaki istatistikler ve çıktılar ışığında zamanla güncellenerek suçun önlenmesindeki etkinliğinin artırılacağı düşüncesindeyiz.

KAYNAKÇA

- Abik, Y. (2010). Normun Koruma Amacı Teorisi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 59(3), 345-448.
- Aile İçi Şiddetle Mücadele- Belçika.
- Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun. Kanun No: 6284. T.8.3.2012. Resmî Gazete Sayı No. 28239.
- Akbulut, B. (2018). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. (5. Baskı) Adalet Yayınları.
- Akbulut, B. (2023). *Türk Ceza Hukuku Temel Bilgiler*. (3.Baskı). Seçkin Yayınları.
- Akkaş, İ.& Uyanık, Z. (2016). Kadına Yönelik Şiddet. *Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 32-42.
- Alman Ceza Kanunu 2021 değişikliği metni.
<https://dejure.org/BGBI/2021/BGBI. I S. 3513>(Erişim Tarihi:20.09.2022)
- Alman Ceza Kanunu Zaman Çizelgesi.
https://www.bgb1.de/xaver/bgb1/start.xav#_bgb1_%2F%2F*%5B%40attr_id%3D%27bgb1107s0354.pdf%27%5D_1663575282834 (Erişim Tarihi:19.09.2022)
- Alman Ceza Kanunu. (2017) Israrlı Takip Değişiklik Metni.
<https://dejure.org/BGBI/2017/BGBI. I S. 386> (Erişim Tarihi:20.09.2022)
- Alman Ceza Kanunu. (2021) Israrlı Takip Değişiklik Metni.
<https://dejure.org/BGBI/2021/BGBI. I S. 3513> (Erişim Tarihi:20.09.2022)
- Alman Ceza Kanununda Değişiklik Yapan Kanun. <https://dip.bundestag.de/vorgang/.../275944> (Erişim Tarihi: 19.09.2022)
- Alman Polisi Tarafından Kayıt Altına Alınmış Israrlı Takip Vakaları İstatistikleri.
<https://www.statista.com/statistics/1107368/stalking-cases-number-police-record-germany/> (Erişim Tarihi:20.09.2022)
- Almanya Federal Meclis Basını. (2006). Federal Meclis- Parlamento Yazışmaları.
http://webarchiv.bundestag.de/archive/2010/0203/presse/hib/2006_02/2006_043/03.html (Erişim Tarihi: 19.9.2022)
- Altınay, A. &Arat, Y. (2018). *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*. (2.Baskı) Metis Yayınları.
- Amerika Birleşik Devletleri Federal Ceza Kanunu 18.
<https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/2261A> (Erişim Tarihi: 16.9.2022)
- Amerika Birleşik Devletleri Senatosu Yargı Komitesi. (1993). Antistalking Proposals: Hearing Before The Committee On The Judiciary, One Hundred Third Congress, First Session On Combating Stalking And Family Violence.
<https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/148572NCJRS.pdf> (Erişim Tarihi: 25.09.2022)
- Amerika Birleşik Devletleri Temsilciler Meclisi Kanun Değişiklikleri Ofisi (OLRC).<https://uscode.house.gov/browse/prelim@title18/part1/chapter110A&edition=prelim> (Erişim Tarihi: 21.07.2022)
- Anayasa Mahkemesi. G.K. Başvuru Kararı. E.2016/16 K.2016/37 T.05.05.2016.
www.kazanci.com.tr

- Apaydın, C. (2016). Kastın Çeşitleri. *Terazi Hukuk Dergisi*, 11(121), 41-59.
- Apaydın, C. (2018). *Ceza Hukukunda Kusurluluk* (1. Baskı) Seçkin Yayınları.
- Artuk, E. & Gökçen, A. & Yenidünya, C. (2016). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. (10.Baskı) Adalet Yayınları.
- Artuk, E. & Gökçen, A. & Alşahin, E. & Çakır, K. (2021). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. (15. Baskı) Adalet Yayınevi.
- Artuk, M.E. (2018). Kriminolojinin Tanımı. *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5(2), 5-15.
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Avrupa Antlaşmaları Serisi No:5. <https://www.yargitay.gov.tr/documents/AIHM.pdf> (Erişim Tarihi:20.07.2023)
- Avrupa Komisyonu-Adalet ve İç İşleri Genel Müdürlüğü & Modena ve Reggio Emilia Üniversitesi. (2007). *Kadınları Yeni Israrlı Takip Suçundan Korumak: Avrupa Birliği İçerisindeki Yasal Yaklaşımların Karşılaştırması (Daphne Project 05-1/125/W)*.
- Avrupa Konseyi. (2011). Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi). *Avrupa Konseyi Sözleşmeler Dizisi – No:210*. <https://rm.coe.int/1680462545>(Erişim Tarihi: 10.01.2023)
- Avusturya Ceza Kanunu. <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296> (Erişim Tarihi: 26.07.2022)
- Aydın, A. H. (2014). Suç Önlemenin Önemi ve Etkisi. *Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(Özel S.I), 82-84.
- <https://resourcehub.bakermckenzie.com/en/resources/fighting-domestic-violence/europe/belgium/topics/1legal-provisions> (Erişim Tarihi:30.09.2022)
- 1998 British Crime Survey. *İngiltere İçişleri Bakanlığı Araştırma Geliştirme ve İstatistik Müdürlüğü Araştırma Çalışması No 210*. HMSO.
- 2021 Tarihli Alman Ceza Kanunu, Adli İdare Kanunu ve Uzaklaştırma Emirleri, İkamet Yasakları ve Sınır Dışı Etme Kanunları'nda Değişiklik Yapan Kanun. <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/2600> (Erişim Tarihi: 07.09.2022)
- 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Genel Gerekçe. <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss181.pdf> (Erişim Tarihi:24.01.2023)
- Bacaksız, P. (2014). Cezalandırma ve Topluma Yeniden Kazandırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan*, 16(Özel Sayı), 4917-4941.
- Barın, T. (2021). Aile Hayatı- Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Karar Özetleri. *Anayasa Mahkemesi Yayınları*, 95-153.
- Başar, F. & Demirci, N. (2016). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Şiddet. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 2(1), 41-52.
- Bayraktar, T. (2018). İstanbul Sözleşmesi ve 2017 Türkiye Gölge Raporuna İlişkin Bir Değerlendirme. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 26(3), 87-111.
- Baytaç, A. B. (2015). *Kanunilik İlkesi Bağlamında Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Yorum*. [Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Belçika Ceza Kanunu. https://www.scta.be/MalmedyUebersetzungen/downloads/18670608_CodePenal.doc (Erişim Tarihi: 07.09.2022)

- Belçika Elektronik Haberleşme Kanunu. (2005). 145-§3bis.
https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/loi_a.pl?language=fr&%3Bcaller=list&%3Bcn=2005061332&%3Bla=f&%3Bfromtab=loi&%3Bsql=dt%3D%27loi%27&%3Btri=dd%20as%20rank&%3Brech=1&%3Bnumero=1 (Erişim Tarihi:30.09.2022)
- Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme.
<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22184.pdf> (Erişim Tarihi:28.11.2023)
- Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi.
https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2312020100834bm_48.pdf (Erişim Tarihi:28.11.2023)
- Bozkurt, E. (2018). *Hukukun Temel Kavramları*. (13. Baskı) Legem Yayıncılık.
- Budd, T. & Mattinson, J. (2000). The Extent and Nature of Stalking: Findings from the from the
- Bulunur, K. İ. (2019). Namus Adına Öldürmek: 16 ve 17. Yüzyıllarda Osmanlı İmparatorluğu'nda Namus Cinayetleri. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (31). 81-98.
- Bulut, İ. (2022). *Suçta Netice*. (1. Baskı) Adalet Yayınevi.
- Cambridge Üniversitesi Sözlüğü. <https://dictionary.cambridge.org/tr/> (Erişim Tarihi:24.06.2022)
- Can, O. (2003). Üçüncü Kişilerden Kaynaklanan Temel Hak ve İhlallerin Anayasaya Aykırılığının Tespitinde 'Neminem Leadere İlkesi". *Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arşivi (HFSA)* 8. Kitap, *İstanbul Barosu Yayınları*, 96-113.
- Casey-Maslen, S. (2021). *The Right to Life Under International Law*. Cambridge University Press.
- Ceylan, T. (2011). Toplumsal Sistem Analizinde Toplumsal Statü ve Rol. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 89-104.
- Chan, H. C & Sheridan, L. (2020). *Pysco-Criminological Approaches to Stalking Behavior: An International Perspective* Wiley Series, G. M. Davies (Ed.) Ray Bull (Ed.), John Wiley & Sons Ltd,
- Cicero, M. T. (M.Ö 44). De Officiis-1.10.31. İngilizce Çeviri: W. Miller (1913). *Cambridge. Harvard Üniversitesi Yayınları*.
<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:abo:phi,0474,055:1:31>
- Civelek, Y. H./ Koç, İ. (2007). Türkiye'de "İmam Nikahı", *Nüfusbilim Dergisi Hacettepe Üniversitesi*, 1-14.
- Cook, P. W. & Hodo, T. L. (2013). *When Women Sexually Abuse Men*. Praeger An Imprint of ABC-CLIO.
- Cupach, W. R. & Spitzberg, B. H. (2004). *The Dark Side of Relationship Pursuit From Attraction to Obsession and Stalking*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Çağıl, O. M. (1947). Jahreng'in Hukuk Nazariyesinin Anahatları. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 13(1), 259-286.
- Çamurcu, M. H. (2021). İstanbul Sözleşmesi: Türkiye'de İç Hukuka Etkisi ve Toplumun Tepkisi. *Ankara Barosu Dergisi*, (4), 63-106.
- Çevrimiçi Langenscheidt Sözlük. <https://tr.langenscheidt.com> (Erişim Tarihi:21.07.2022)
- Çoban, G. S. (2021). Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi kendini gerçekleştirme basamağında gizil yetenekler. *European Journal of Educational and Social Sciences*, 6 (1), 111 – 118.
- Danimarka Adalet Bakanlığı. <https://www.justitsministeriet.dk> (Erişim Tarihi:09.12.2022)

- Danimarka İstatistikleri- Yaptırımların Zamansal Olarak Karşılaştırılabilirliği. <https://www.dst.dk/en/Statistik/dokumentation/documentationofstatistics/convictions/comparability> (Erişim Tarihi: 27.11.2022)
- Danimarka Mevzuat Bilgi Sistemi. <https://www.retsinformation.dk> (Erişim Tarihi:07.09.2022)
- Davis, J. A. & Chipman, M. A. (2001). *Stalking Crimes and Victim Protection Prevention Intervention Threat Assessment, and Case Management*. Crc Press.
- Demir, A. (2008). Yargıtay İçtihatlarındaki ‘Hayatın Olağan Akışı’ Kriteri ve İslam Hukukundaki ‘Zahiri Hal Delili’, *Terazi Hukuk Dergisi*, 129-133.
- Demirbaş, T. (2019). Suçun Önlenmesi. *Yaşar Hukuk Dergisi*, 1(1), 56-71.
- Demirbaş, T. (2020). *Kriminoloji*. (7. Baskı) Seçkin Yayınları.
- Demirbaş, T. (2022). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. (17. Baskı) Seçkin Yayınları.
- Demirbaş, T. (2023). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. (19. Baskı) Seçkin Yayınları.
- Demircan Çakar, N. Neden Toplumsal Cinsiyet Adaleti? <https://kadem.org.tr/neden-toplumsal-cinsiyet-adaleti/> (Erişim Tarihi:29.11.2023)
- Diaz, M. (2022). Exploring Multiple-Perpetrator Stalking: Victim Consequences of Solo and Multiple Stalkers. *Victims & Offenders*, 17(1), 78- 100.
<https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/15564886.2021.1900004?needAccess=true>
- Dişsiz, M. & Hotun Şahin, N. (2008). Evrensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Kadına Yönelik Şiddet. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı*, 1(1), 50-58.
- Doğan, R. (2014). Kadına Yönelik Şiddetin Bir Türü Olarak, Israrlı Takip (Stalking) Kavramı ve Suçu. *Ankara Barosu Dergisi*, (2), 135-154.
- Dolu, O. (2012). *Suç Teorileri: Teori, Araştırma ve Uygulamada Kriminoloji*. (4. Baskı) Seçkin Yayınları.
- Dönmezer, S. & Erman, S. & Bayraktar, K. & Keskin Kızıroğlu, S. & Zafer, H. & Memiş Kartal, P. & Sınar, H. & Erman, R. B. & Eroğlu, F. & Önok, R. M. (2019). *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt II* (14. Baskı) Der Yayınları.
- Dönmezer, S. (1987). Suç Siyaseti. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 52(1-4), 1-33.
- Dönmezer, S. (2003). *Genel Ceza Hukuku Dersleri*. Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları.
- Duncan, G. (2008). Should Happiness-Maximization be the Goal of Government?. *Journal of Happiness Studies*, 1(2), 163-178.
- Dursun, Ç. & Becerikli, S. (2008). Kadın Odaklı Sivil Toplum Kuruluşları ve Medya-Olanaklar Sorunlar ve Çözümler. *T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi*.
- Dursun, H. (2021). Hukuk Devleti ve Suç ve Cezada Kanunilik İlkesi. *Yargıtay Dergisi*, 47(4), 1413 – 1524.
- Dülger, M. V. (2021). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. (1. Baskı). Hukuk Akademisi Eğitim ve Yayıncılık.
- Dülger, M. V. (2022). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. (2.Baskı). Seçkin Yayınları.
- Ekici Şahin, M. (2013). Kişilerin Huzur ve Sükununu Bozma Suçu (TCK m.123). *Ceza Hukuku Dergisi*, (23), 21-52.
- Enis, B. (2019). Cezalandırma Konusunda Faydacı Teori ve Kefaret Teorisinin Karşılaştırılması. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 21-31.

- Erdem, J. G. (2013). Ölçülülük İlkesinin İdarenin Takdir Yetkisinin Kullanımındaki Yeri. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 64(4), 971-1005.
- Eriş, A. U. (2018). Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma ve Uzlaştırma Eğitimi. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (137), 241-271.
- Eyaletler Temsilciler Meclisi Hollanda. 1997–1998 toplantı yılı Kanun Tasarısı (25 768, nr. 3). <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/dossier/kst-25768-3.pdf> (Erişim Tarihi:14.10.2022)
- Federal Adalet Bakanlığı. (2016). Israrlı Takibe Karşı Korumayı İyileştirmeye Yönelik Kanun Tasarısı. https://www.bmj.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/Dokumente/RefE_Stalking.pdf;jsessionid=A6191D8E410558D62D1964A41B07E342.1_cid324?_blob=publicationFile&v=1 (Erişim Tarihi:20.09.2022)
- Federal Kanun Gazetesi. (2016). Alman Avukatlar Derneği Ceza Hukuku Komitesi Nr.: 21/2016. https://www.bmj.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/Stellungnahmen/2016/Downloads/04_012016_Stellungnahme_DAV_RefE_Stalking.pdf?_blob=publicationFile&v=1 (Erişim Tarihi:20.09.2022)
- Federal Kanun Gazetesi. <https://www.bmj.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/DE/Stalking.html> (Erişim Tarihi:19.09.2022)
- Federal Kanun Gazetesi. Kanun Tasarısı. <https://www.bmj.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/DE/Stalking.html> (Erişim Tarihi:19.09.2022)
- Fendoğlu, H. T. (1993). Aristoteles’in Devlet Felsefesi ve Önceki Anayasa Hukukumuz. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, (6), 129-155.
- Finch, E. (2001). *The Criminalisation of Stalking: Constructing The Problem And Evaluating The Solution*. Cavendish Publishing Limited.
- Genç, F. U. & Yurtlu, F. & Kurt Kılıç, E. & Kılıç, Burak (2022). *Ceza Genel Hukuku*. (5. Baskı) Temel Hukuk Dizisi. Seçkin Yayınları.
- Georgesco, A. & Tahiroğlu, B. (1976). Roma Hukuku ve Modern Dünya Düşüncesi. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 42(1-4), 585-601,
- Gödekli, M. (2020). *Ceza Hukukunda Güvenlik Tedbirleri ve Muhakeme Usulü*. (1. Baskı) Adalet Yayınevi.
- Gökpinar, M. (2008). Ceza Sorumluluğun Temeli; Kast. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (79), 198-234.
- Göktürk, N. (2016). Suçun Yasal Tanımında Yer Alan ‘Hukuka Aykırılık’ İfadesinin İcra Ettiği Fonksiyon. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7 (1), 407-450.
- Gören, A. (2007). Avrupa Birliği Temel Haklar Şartının Ana İlkesi: Dokunulmaz İnsan Onuru. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosval Bilimler Dergisi*, (12), 21-37.
- Gözler, K. (2003). *İdare Hukuku*. Cilt II. (1. Baskı) Ekin Kitabevi.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2015). *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Raporu*.
- Hafizoğulları, Z. & Özen, M. (2022). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. (14.Baskı). US-A Yayıncılık.
- Hafizoğulları, Z. (1996). *Ceza Normu: Normatif Bir Yapı Olarak Ceza Hukuku Düzeni*. (2.Baskı) Seçkin Yayınları Feryal Matbaacılık.

- Hakeri, H. (2018). *Ceza Hukuku Genel Hükümler/Temel Bilgiler*. (16.Baskı) Astana Yayınları.
- Hakeri, H. (2020). *Ceza Hukuku Genel Hükümler Temel Bilgiler*. (18. Baskı) Astana Yayınları.
- Hollanda Ceza Kanunu. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0001854/2022-07-01>
<https://tr.glosbe.com> (Erişim Tarihi: 27.11.2022)
- İçel, K. (2007). Ceza Hukukunda Temel Kusurluluk Şekli ‘Kast’. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(12), 61-70.
- İçel, K. (2018). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Beta Basım Yayın.
- İngiltere İçişleri Bakanlığı Araştırma Geliştirme ve İstatistik Müdürlüğü. (1998). *British Crime Survey*. Araştırma Çalışması No 210, HMSO.
<https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=1a95549c9d21f196523ef691c907d4f25b2b4545> (Erişim Tarihi: 24.6.2022)
- İngiltere Stalking Korunma Kanunu Değişiklikleri Zaman çizelgesi.
<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2019/9/crossheading/stalking-protection-orders> (Erişim Tarihi: 01.09.2022)
- İngiltere Tacizden Koruma Kanunu. <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1997/40/section/1/1997-06-16> (Erişim Tarihi: 01.09.2022)
- Kaboğlu, İ. Ö. (1991). Hukukun Genel İlkeleri ve Anayasa Yargısı (Özgürlükler Hukuku Açısından Bir Yaklaşım). *Anayasa Yargısı*, 8, 291-322.
- Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM). (2014). *Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde İstanbul Sözleşmesi Çalıştayı Raporu*. R. Öter Candan Ed. & Av. B. A. Yanılmaz Rp.
- Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği. (2016). Toplumsal Cinsiyet Eşitliği 4. Oturum Katılımcı Kitapçığı. *Kadının İnsan Hakları Eğitimi (KİHE)*.
- Kaliforniya Ceza Kanunu.
https://leginfo.ca.gov/faces/codes_displaySection.xhtml?sectionNum=646.9&lawCode=PEN (Erişim Tarihi 15.9.2022)
- Karaman, A. S. & Yiğittepe, L. (2022). Kopenhag Okulu’nun Toplumsal Güvenlik Kuramı Çerçevesinde Türkiye’deki Pandemi Sürecinin Değerlendirilmesi. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 22 (1), 30-40.
- Kazancı Eker, B. (2013). Mağdurun Davranışları ve Heyecan Halinin Ceza Sorumluluğuna Etkisi; Haksız Tahrik. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(Özel S.), 1309-1357.
- Kısıtlama Kanunu (Tilholdsloven). <https://www.elov.dk/lov-om-tilhold-ophold-og-bortvisning/>
(Erişim Tarihi: 27.11.2022)
- Koca, M. & Üzülmöz, İ. (2022). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. (15. Baskı) Seçkin Yayınları.
- Koca, M. (2015). Suçun Özel Görünüş Şekillerine İlişkin Yargıtay İçtihatlarının Değerlendirilmesi. *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi*, 3(2), 103-118
- Kocasakal, Ü. (2015). Kişilerin Huzur ve Sükununu Bozma Suçu (TCK 123). *Ankara Barosu Dergisi*, 2, 110-146.
- Kubichel, M. & Borutta, N. (2016). Strafgrund und Ausgestaltung des Tatbestandes der Nachstellung (§ 238 StGB). *KriPoZ Suç Politikası Dergisi*, (3), 194-198.
- Kula, S. & Çakar, B. (2015). Maslow İhtiyaçlar Hiyerarşisi Bağlamında Toplumda Bireylerin Güvenlik Algısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6 (12), 191-210.

- Kunig, P. (2019). Alman Kamu Hukukunda Ölçülülük İlkesi. Çev. B. Çelik & G. Doğan & A. Ç. Yıldız. *Türk Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(1), 159-178.
- Malsch, M. (2000). Stalking In The Netherlands. *Avustralya Kriminoloji Enstitüsü Ceza Adaleti Konferansı*.
- Malta Cumhuriyeti Ceza Kanunu. https://legislationline.org/sites/default/files/documents/c1/Malta_CC.pdf (Erişim Tarihi:03.09.2022)
- Melia, M. C. (2004). Victim Behavior and Offender Liability: A European Perspective. *Buffalo Criminal Law Review*, 7(2), 513-550.
- Meraklı, S. (2020). *Ceza Hukukunda Kusur*. (2. Baskı) Seçkin Yayınları.
- Miller, L. (2012). Stalking: Patterns, Motives, and Intervention Strategies, Aggression and Violent Behavior. *A Review Journal*, 17(6), (DOI: 10.1016/j.avb.2012.07.001), 495-506.
- Mishra, A. & Mishra, D. (2008). Chapter XXVII- Cyber Stalking: A Challenge for Web Security. L. J. Janczewski (Ed) A. M. Colarik (Ed). *Cyber Warfare and Cyber Terrorism*. (1. Baskı) (216-226). Information Science Reference.
- Mor Çatı 2017 Yılı 6 Aylık Faaliyet Raporu. (2017). <https://morcati.org.tr/faaliyet-raporlari/416-mor-cati-2017-yili-6-aylik-faaliyet-raporu/> (Erişim Tarihi:29.11.2023)
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı Basın Açıklamaları. <https://morcati.org.tr/yayinlarimiz/basin-aciklamalari/> (Erişim Tarihi:29.11.2023)
- Morgan, R. E./ Truman, L. J. (2022). *Stalking Victimization 2019*. ABD Adalet Bakanlığı Adalet Programları Ofisi Adalet İstatistikleri Bürosu.
- Moroğlu, N. (2012). Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 sayılı Kanun ve İstanbul Sözleşmesi. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. (99), 357-380.
- Moroğlu, N. (2018). GREVIO Değerlendirme Raporu. <https://nazanmoroglu.com/wp-content/uploads/2018/11/GREVIO-Değerlendirme-Raporu-hakkında-N.M.-yazısı.pdf> (Erişim Tarihi:30.01.2023)
- National Institute of Justice Research Report. (1993). *Project to Develop a Model Anti-Stalking Code for States*.
- Nur, C. & Zafer, H. & Çakmut, Ö. (2017). *Türk Ceza Hukukuna Giriş*. (10.Baskı) Beta Yayınları.
- Oxford Üniversitesi Sözlüğü. <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com> (Erişim Tarihi:09.09.2022)
- Önder, A. (1991). *Ceza Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*. Beta Basın Yayın.
- Önok, R. M. (2019). *Yapısal Suçlarda Failin Tespiti: Müsterek Suç Girişimi ve Örgütsel Hakimiyete Dayalı Dolaylı Faillik Doktrinleri*. Seçkin Yayınları.
- Özar, S. (2022). Israrlı Takip Suçu (TCK M. 123/A). *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 71(3), 1397-1430.
- Özbek, V. Ö & Doğan, K. & Bacaksız, P. (2022). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*. (17.Baskı) Seçkin Yayınları.
- Özbek, V. Ö. & Doğan, K. & Bacaksız, P. (2023). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler Temel Bilgiler*. (14. Baskı). Seçkin Yayınları.
- Özbek, V. Ö. & Doğan, K. & Bacaksız, P. (2023). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*. (18. Baskı) Seçkin Yayınları.

- Özbek, V. Ö. & Doğan, K. & Meraklı, S. & Bacaksız, P. & Başıbüyük, İ. (2023). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. (14. Baskı) Seçkin Yayınları.
- Özbek, V. Ö. (2007). Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlar. *Ceza Hukuku Dergisi*, 2(4), 223-246.
- Özen, M. & Köksal, A. (2019). Kişilerin Huzur ve Sükununu Bozma Suçu. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 68(2), 479-527.
- Özen, M. (2007). 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İştirak Kurumuna Bakışı. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (70), 239-253.
- Özen, M. (2017). *Ceza Hukuku Genel Hükümler Dersleri*. (1.Baskı). Adalet Yayınevi.
- Özgenç, İ. & Üzülmüş, İ. (2020). *Ceza Genel Hukuku*. (3.Baskı) Seçkin Yayınları.
- Özgenç, İ. (2022). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. (18.Baskı) Seçkin Yayınları.
- Özgenç, İ. (2023). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. (19. Baskı). Seçkin Yayınları.
- Özkazanç, A. (2014). *Bilim ve Toplumsal Cinsiyet*. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, II. Kadın Hekimlik ve Kadın Sağlığı Kongresi: Kadını Görmeyen Bilim ve Sağlık Politikalar, Ankara.
- Öztürk, B. & Tezcan, D. & Erdem, M. R. & Sırma Gezer, Ö. & Saygılar, Y F. & Alan, E. & Erden Tütüncü, E. & Özaydın, Ö. & Altınok Villemin, D. & Tok, M. C. (2022). *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*. (9.Baskı) Seçkin Yayınları.
- Paladin National Stalking Advocacy Service. (2012). Cyber And Digital Safety: Are You a Victim of Cyberstalking? <https://studylib.net/doc/8402997/digital-cyber-stalking---paladin-national-stalking-advoca...> (Erişim Tarihi: 31.7.2023)
- Roxin, C. & Greco, L. (2020). *Strafrecht Allgemeiner Teil Band I*. (5. Baskı) C. H. Beck Verlag. Akt.; Özbek/Doğan/Meraklı/Bacaksız/Basıbüyük, 2023.
- Sağlam, M. T. (2020). Türkiye'de Sivil Toplumun Tarihi Gelişimi ve Sivil Toplumun Örgütlü Yapısı Olarak STK'lar. *Turkish Studies-Social Sciences*, 15(1), 591-610.
- Sarıgül, A. T. (2013). *İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinde Kişiy Tanınan Özgürlük ve Güvenlik Hakkı*. Seçkin Yayınları.
- Sarıgül, A. T. (2022). *Suçta İştirak*. (1.Baskı) Seçkin Yayınları.
- Seyhan, K. & Eryılmaz, M. B. (2006). Gelişmiş Ülkeler ve Türkiye Uygulamasında Suç Önleme Stratejileri. *Liberal Düşünce Dergisi*, (34), 25-34.
- Shadwell, T. (2021, 15 Mart). Stalking and harassment reports soared by 30% in England and Wales as Lockdown Lifted. *The Mirror*. <https://www.mirror.co.uk/news/uk-news/breaking-stalking-harassment-reports-soared-23721399> (Erişim Tarihi: 12.12.2022)
- Shakespeare, w. (1603). Othello. <https://shakespeare.folger.edu/shakespeares-works/othello/act-5-scene-2/> (Erişim Tarihi: 14.09.2022)
- Sinn, A. (2013). Haksızlık ve Kusur Arasındaki Ayrımın Anlamı Üzerine (Özet). G. Duttge (Ed.) & Y. Ünver (Ed.). Alman Ceza Hukuku Açısından TCK'nın Kusur İlkesi, *Alman ve Türk Ceza Hukukuna İlişkin Araştırmalar*. (Cilt 2) (1. Baskı) Özyeğin Üniversitesi Alman Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi, Seçkin Yayınları. 81.
- Soyaslan, D. (2018). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. (8.Baskı) Yetkin Yayınları.
- Soygüt, B. M (2020). Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bağlamında Stalking (Israrlı Takip) ve Cezasızlık Sorunu. *Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1,(1), 2781-2814.
- Sözüer, A. (2013). Türk Ceza Hukuku Reformu. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 71(1), Önsöz yerine.

- Spitzberg, B. & Cupach, W. (2007). The State of the Art of Stalking: Taking Stock of the Emerging Literature. *Aggression and Violent Behavior, A Review Journal*, 12.(1). (ISSN. 1359-1789), 64-86.
- Stalking. Safer Futures- Ending Abuse in Cornwall And Isles of Scilly. <https://saferfutures.org.uk/resources/stalking/> (Erişim Tarihi: 02.12.2022)
- Şahbaz, İ. (2004). Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde Kişi Özgürlük ve Güvenliği. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 55, 201-225.
- Şahin, D. (2009). Kişilik Bozuklukları. *Klinik Gelişim*. 22(4). 45-55.
- Şahin, M. İ. V. (2019). Şikâyet kurumu, takibi şikâyetle bağlı suçlar. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 5(1). 54-65.
- Şen, E. & Serdar, C. (2022). *Huzuru ve Sükûnu Bozma Suçu ve Israrlı Takip (Stalking)*. <https://www.hukuki.net/haber/huzuru-ve-sukunu-bozma-sucu-ve-israrli-takip-stalking/?amp> (Erişim Tarihi: 20.01.2023)
- Şener, G. & Abınık N. (2021). *Türkiye’de Dijital Şiddet Araştırması*. Toplumsal Bilgi ve İletişim Derneği.
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele 2023 Faaliyet Planı*. <https://www.aile.gov.tr/media/122860/2023-faaliyet-planı.pdf> (Erişim Tarihi: 17.12.2023)
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2016). *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020)*. <https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-planı/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-planı-2016-2020-icin-tiklayiniz.pdf> (Erişim Tarihi: 17.12.2023)
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2021). *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı (2021-2025)*. <https://www.aile.gov.tr/media/82082/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-iv-ulusal-eylem-planı-2021-2025.pdf> (Erişim Tarihi: 17.12.2023)
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2013). *6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği*, 28532 S. Resmî Gazete <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130118-2.htm> (Erişim Tarihi: 17.12.2023)
- T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2020). *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı (2020-2021)*. <https://www.aile.gov.tr/media/33061/koordinasyon-planı-v13-1.pdf> (Erişim Tarihi: 17.12.2023)
- T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü. Yıllara Göre Faal Dernek Sayıları. <https://www.siviltoplum.gov.tr/yillara-gore-faal-dernek-sayilari> (Erişim Tarihi: 29.11.2023)
- T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü. Derneklerin Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımı. <https://www.siviltoplum.gov.tr/derneklerin-faaliyet-alanlarına-gore-dagilimi> (Erişim Tarihi: 29.11.2023)
- Talas, M. (2011). Sivil Toplum Kuruluşları ve Türkiye Perspektifi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (29), 387-401.
- Toplumsal Bilgi ve İletişim Derneği. (2019). *Cinsiyetçi Dijital Şiddetle Mücadele Rehberi* <https://ekitap.alternatifbilisim.org/pdf/cinsiyetci-dijital-siddetle-mucadele-rehberi.pdf> (Erişim Tarihi: 31.07.2023)
- Toroslu, N. & Toroslu, H. (2023). *Ceza Hukuku Genel Kısım*. Savaş Yayınevi.

- Tosun, E. *Maslow'un 'İhtiyaçlar Hiyerarşisi'nin Eleştirisi Olarak Özel Güvenlik*. https://www.academia.edu/41638743/Maslow_un_Ihtiyaclar_Hiyerarşisi_nin_Eleştirisi_Olarak_Ozel_Guvenlik (Erişim Tarihi: 17.08.2023)
- Türk Ceza Kanunu. Kanun Numarası: 5237. T.26.9.2004 Resmî Gazete Sayı: 28239.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri. <https://sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 9.02.2022)
- Türkiye Barolar Birliği/ Avrupa Konseyi (2022). *Toplumsal Cinsiyet. Hak Savunucusu Avukatlar İçin Rehber Kitaplar Serisi-4*. Şen Matbaa.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi Araştırma Hizmetleri Başkanlığı. Konuların Göre Karşılaştırmalı Dünya Anayasaları. *TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı Yayınları*. Yayın No 13.
- Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı. (2021). İnsan Hakları Eylem Planı ve Uygulama Takvimi. https://insanhaklarieylemplani.adalet.gov.tr/resimler/Insan_Haklari_Eylem_Plani_ve_Uygulama_Takvimi.pdf (Erişim Tarihi 27.01.2022)
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. Kanun Numarası: 2709. T.18.10.1982 Resmî Gazete Sayı: 17863(Mükerrer).
- Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu Faaliyetleri. <https://www.tkdf.org.tr/faaliyetler> (Erişim Tarihi: 29.11.2023)
- Türkoğlu, S. (2019). *Türk Ceza Hukuku Açısından Israrlı Takip*. [Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Twigg, J. (2003). The Right To Safety: Some Conceptual and Practical Issues. *Benfield Hazard Research Centre Disaster Studies*, Working Paper 9.
- UN-MENAMAIS. (2021). Belçika'da Cinsel Şiddetin Mekanizmalarını, Doğasını, Büyüklüğünü ve Etkisini Anlama. <https://www.icrhhb.org/en/projects/un-menamais-understanding-mechanisms-nature-magnitude-and-impact-of-sexual-violence-in-belgium> (Erişim Tarihi: 09.12.2022)
- Ünver, Y. (2023). *Ceza Hukukunda Kanunilik İlkesi Bölüm 3. Cilt 3*. Seçkin Yayınları.
- van der Aa, S. & Kunst, M. (2009). The Prevalence of Stalking in The Netherlands. *International Review of Victimology*, 16, 35-50.
- van der Aa, S. & Römkens, R. (2013). The state of the art in stalking legislation: Reflections on European developments. *European Criminal Law Review*, 3(2), 232-256.
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı. *Sosyoloji Konferansları*, (35), 29-56.
- Von Liszt, F. (1911). *Alman Ceza Hukuku Üzerine İnceleme (Traité de Droit Pénal Allemand)* Cilt 1.
- Waewer, O. (2008). Toplumsal Güvenliğin Değişen Gündemi. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 5(18), 151-178.
- Wright, J. A. & Burgess, A. G. & Laszlo, A. T. & McCrary, G. O. & Douglas, J. E. (1996). A Typology of Interpersonal Stalking. *Journal of Interpersonal Violence*, 11(4), 487-502.
- www.tbmm.gov.tr (Erişim Tarihi: 16.12.2023)
- Yargıtay 4. H.D.; E.2013/7643 K.2014/4356 T.13.03.2014. www.kazanci.com.tr (Erişim Tarihi:02.12.2023)
- Yargıtay 6. C.D.; E. 2023/13310 K. 2023/10409 T. 3.5.2023 www.kazanci.com.tr (Erişim Tarihi: 30.07.2023)
- Yenerer Çakmut, Ö. (2014). *Kişilerin Huzur ve Sükununu Bozma ve Gürültüye Neden Olma Suçları* (1.Baskı) Beta Yayınları.

- Yenerer akmut, . (2021). Israrlı Takip (Stalking) Kişinin Huzur ve Sükununu Bozma Türk Ceza Hukuku Bakımından Genel Değerlendirme. *Balıkesir Barosu Köşe Yazısı*.
<https://balikesirbarosu.org.tr/medya/balikesir-barosu-dergisi-sayi-1> (Erişim Tarihi: 19.12.2022)
- Yenisey, F. & Plagemann, G. (2009). *Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch (StGB)*. (1.Baskı) Beta Yayınları.
- Zafer, H. (2013). *Ceza Hukuku Genel Hükiimler TCK m.1-75*. (3.Baskı) Beta Yayınları.
- Zona, M.A./Sharma, K.K./ Lane, J. (1993). A comparative study of erotomani and obsessional subjects in a forensic sample, *J. Forensic Sci.*, 38(4), 894-903. http

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Sezgi DEMİRKALE
Uyruğu : T.C.

EĞİTİM

Derece	Adı	Bitirme Yılı
Üniversite	: Yakın Doğu Üniversitesi	2014
Yüksek Lisans	: Hasan Kalyoncu Üniversitesi	2023
Doktora	:	

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görevi
2014-2015	Mersin Barosu	Stajyer Avukat
2015-2019	Mersin Barosu	Avukat
2020-...	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	Öğretim Görevlisi

UZMANLIK ALANI

Kamu Hukuku

YABANCI DİLLER

İngilizce

YAYINLAR

- 1- Demirkale, Sezgi / Öztürk, Lamiha, Relations Between Foreign Trade And Economic Growth in A Context of Trade Facilitation: The Case of Turkey, *2.Pearson Journal International Conference on Social Sciences & Humanities*, 2021, 1-2.

- 2- Demirkale, Sezgi, İcra Yolu ile Çocukla Kişisel İlişki Kurulması ve Çocuk Tesliminde Hak İhlallerinin Önlenmesi, *Vefatının Onuncu Yılında Prof. Dr. Saim Üstündağ'a Armağan*, 2021, 123-142.
- 3- Demirkale, Sezgi / Öztürk, Lamiha / Karaburç, Ökkeş; Yerel Yönetimlerde Subsidiarite İlkesinin Etkileri ve Uygulanabilirliği, *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 2022, C.14 S.1, 48-70.
- 4- Demirkale, Sezgi / Öztürk, Lamiha / Gün, Evrim; *Türk Ceza Hukuku Doktrinde Suçun Unsurları*, *Legal Hukuk Dergisi*, 2022, C.20 S.235, 2567-2582.
- 5- Sarıgül, Ali Tanju / Demirkale, Sezgi; An Evaluation on The Effectiveness of Sanctions In Stalking, Ankara IX. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi, 2023, C.1, 487-488.